

Nr 360.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning om vissa ändringar i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker m. m.; given Stockholms slott den 6 maj 1921.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

dels förordning om vissa ändringar i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker;

dels förordning om vissa ändringar i förordningen den 11 oktober 1907 angående tillverkning av brännvin;

dels förordning om vissa ändringar i förordningen den 1 juli 1918 angående handel med skattefri sprit;

dels förordning om vissa ändringar i förordningen den 1 juli 1918 angående vissa alkoholhaltiga preparat; och

dels förordning angående rusdryckers förverkande i vissa fall m. m.

GUSTAF.

K. J. Beskow.

Förslag

till

förordning om vissa ändringar i förordningen den 14 juni 1917 (nr 340) angående försäljning av rusdrycker.

Härigenom förordnas, att 84 § i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker skall upphöra att gälla, samt att 74 § 1 och 2 mom., 76 §, 77 § 1 mom., 82 och 88 §§, 90 § 1 och 2 mom., 92 och 94 §§ i samma förordning skola erhålla följande ändrade lydelse.

74 §.

1. Den, som utan att äga rätt till försäljning enligt denna förordning avyttrar rusdrycker, straffes för olovlig försäljning med böter från och med etthundra till och med ettusen kronor.

Beträdes någon, som förut fällts till straff för olovlig försäljning av rusdrycker, andra gången eller oftare med sådan förbrytelse eller bedriver någon olovlig försäljning i större omfattning eller yrkesmässigt, straffes med böter från och med trehundra till och med femtusen kronor eller med fängelse i högst ett år.

Har förbrytelse, varom ovan sägs, icke skett i större omfattning eller yrkesmässigt, må, där omständigheterna äro synnerligen mildrande, straffet nedsättas till trettio eller, vid upprepad förbrytelse, etthundra kronors böter.

2. Har den, som beträdes med olovlig försäljning av rusdrycker, förut fällts till straff för förbrytelse, som avses i 30 § 2 mom. eller 31 § 2 mom. i förordningen den 11 oktober 1907 angående tillverkning av brännvin eller i 22 § 1 mom. eller 23 § 1 mom. i förordningen den 1 juli 1918 angående handel med skattefri sprit eller i 11 § 1 mom. första stycket eller 2 mom. första stycket i förordningen den 1 juli 1918 angående vissa alkoholhaltiga preparat, straffes såsom för upprepad olovlig rusdrycksförsäljning.

76 §.

Överskrides den i 3 § 1 mom. stadgade rättighet till försäljning av rusdrycker i visst fall å apotek, vare lag som i 74 § 1 mom. sägs.

77 §.

1. Avyttrar den, som handhar detaljhandel med rusdrycker, sådana drycker av annat slag än försäljningsrättigheten avser, eller beträdes den, som handhar utminuteri, med olovlig utskänkning eller den, som handhar utskänkning, med olovlig utminuteri, eller idkar någon detaljhandel med rusdrycker å annat ställe än därtill uppgivet eller medgivet är, eller fortsätter någon, oaktat återkallelse av meddelat tillstånd till försäljning eller förbud däremot delgivits honom, med försäljningen, straffes som i 74 § 1 mom. sägs.

82 §.

1. Tillhandagår någon mot föreskrifterna i 47 § 1 eller 2 mom. med anskaffande av rusdrycker, dömes till böter från och med femtio till och med femhundra kronor. Sker förbrytelsen i större omfattning eller yrkesmässigt eller beträdes någon, som förut fällts till straff för förbrytelse enligt detta mom., andra gången eller oftare med sådan förbrytelse, vare straffet böter från och med tvåhundra till och med tvåtusen kronor eller fängelse i högst sex månader.

Har förbrytelse, varom ovan sägs, icke skett i större omfattning eller yrkesmässigt, må, där omständigheterna äro synnerligen mildrande, straffet nedsättas till tio eller, vid upprepad förbrytelse, femtio kronors böter.

2. Har någon med motbok vidtagit åtgärd i syfte att därigenom möjliggöra inköp av rusdrycker i större myckenhet än den, vartill motboken eljest berättigar, och har han eller med hans vetskap annan gjort bruk av den ändrade motboken, straffes, där ej gärningen eljest är belagd med straff, med böter högst ettusen kronor.

88 §.

1. Den som uppsåtligen förleder annan till förbrytelse, varom i 74 eller 82 § sägs, eller vid utförande av sådan förbrytelse med råd eller dåd uppsåtligen hjälper, så att gärningen därigenom sker, straffes som vore han själv gärningsman. Har någon före brottets utförande eller vid utförandet, dock i mindre mån än nyss är sagt, med råd eller dåd gärningen främjat, straffes efter ty som han provas hava till brottet bidragit.

Den, till vilken rusdryck avyttrats eller eljest anskaffats, vare ej förfallen till ansvar för delaktighet i gärningen enligt vad i första stycket sägs.

2. Husbonde ansvarar för förbrytelse, som vid handhavande av detaljhandel enligt denna förordning begås av hans hustru, husfolk eller i hans arbete antagen person, liksom vore förbrytelsen begången av

honom själv, därest icke omständigheterna göra sannolikt, att förbrytelsen skett utan hans vetskap och vilja.

90 §.

1. Rättighet att verkställa beslag tillkommer, förutom tullmyndighet i fall som i 83 § sägs, de i 89 § 1 mom. omförmälda åklagare. Beslag, som verkställas av annan än tulltjänsteman, skall, där så ske kan, göras i två vittnens närvaro.

2. Rusdrycker, som enligt denna förordning eller annan författning förklarats förbrutna, skola, därest de äro i försäljningsdugligt skick, hembjudas till bolag, som äger rätt till detaljhandel med rusdrycker, eller till sådan partihandlare, som avses i 12 § 1 mom. Kunna förbrutna rusdrycker på grund av sin beskaffenhet ej tillhandahållas allmänheten, skola de hembjudas till partihandlare, som till avsalu bedriver rening av brännvin, att av honom för tekniskt bruk avyttras. Bolag, som nyss sagts, eller partihandlare, som till avsalu bedriver rening av brännvin, vare skyldig att till skäligt pris inköpa sålunda hembjudna rusdrycker. Är värdet så ringa, att det ej kan anses motsvara försälingskostnaderna, skall varan bevisligen förstöras.

Lag samma vare i fråga om försäljning på grund av bestämmelser i tullstadgan eller andra författningar av rusdrycker, som ej förklaras förbrutna.

92 §.

Av böter, som ådömas enligt denna förordning, samt av värdet av rusdrycker, som enligt denna förordning dömas förbrutna, tillfalle en tredjedel, dock högst femhundra kronor, åklagaren och återstoden kronan. Finnes särskild angivare eller är annan än åklagaren beslagare eller har polisman tagit synnerlig del däri, att förbrytelsen blivit beivrad, äger sådan angivare, beslagare eller polisman med lika rätt sig emellan taga hälften av kronans andel, dock tillsammans högst femhundra kronor. Sådan del tillkomme dock ej angivare, då angivelse skett av föräldrar mot barn, barn mot föräldrar, makar eller syskon mot varandra, annan skyldeman mot den, hos vilken han njuter kost eller underhåll, fosterbarn mot fosterföräldrar eller tjänare mot husbondefolk under den tid, de äro i tjänsten, ej heller polisman, som vittnat i målet.

94 §.

Förbrytelser mot denna förordning skola åtalas vid allmän domstol.

Denna förordning träder i kraft å åttonde dagen efter den, då förordningen, enligt därå meddelad uppgift, från trycket utkommit i Svensk författningssamling.

Förslag

till

**förordning om vissa ändringar i förordningen den 11 oktober 1907 (nr 86)
angående tillverkning av brännvin.**

Härigenom förordnas, att 30 §, 31 § 2 mom., 35, 39 och 42 §§, 46 § 1 mom., 47 § 1 mom. och 49 § i förordningen den 11 oktober 1907 angående tillverkning av brännvin skola erhålla följande ändrade lydelse.

30 §.

1. Där någon, som erhållit tillstånd till brännvinstillverkning, å bränneriet tillverkar brännvin under tid, då jämlikt bestämmelserna i 2 § 1, 2 eller 4 mom. han ej är därtill berättigad, straffes med fängelse i högst ett år eller med böter från och med femhundra till och med tiotusen kronor.

2. Där någon, som icke erhållit tillstånd till brännvinstillverkning, tillverkar brännvin eller bereder mäsik i uppenbart syfte att därav framställa brännvin eller innehar för brännvinstillverkningen uppenbarligen avsedd mäsik, böte från och med trehundra till och med tretusen kronor.

Beträdes någon, som förut fällts till straff för förbrytelse, varom i första stycket av detta mom. sägs, andra gången eller oftare med dylik förbrytelse, eller bedriver någon brännvinstillverkningen eller mäsikberedningen i större omfattning eller i syfte att försälja det framställda brännvinet, straffes med fängelse i högst ett år eller med böter från och med femhundra till och med femtusen kronor. Äro omständigheterna synnerligen försvårande, må till straffarbete i högst ett år dömas.

Har tillverkning eller beredning, varom ovan i detta mom. sägs, icke bedrivits i större omfattning eller i syfte att försälja det framställda brännvinet, må, där omständigheterna äro synnerligen mildrande, straffet nedsättas till etthundra eller, vid upprepad förbrytelse, trehundra kronors böter.

3. Har den, som beträdes med förbrytelse, varom i 2 mom. sägs, tidigare fällts till straff för förbrytelse, som avses i 31 § 2 mom. av

denna förordning eller i 74 § 1 mom. i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker eller i 22 § 1 mom. eller 23 § 1 mom. i förordningen den 1 juli 1918 angående handel med skattefri sprit eller i 11 § 1 mom. första stycket eller 2 mom. första stycket i förordningen den 1 juli 1918 angående vissa alkoholhaltiga preparat, straffes såsom i 2 mom. andra och tredje styckena är stadgat.

4. Den, som olovligen tillverkat brännvin på sätt i 1 eller 2 mom. sägs, skall ock gälta den i 12 § stadgade tillverkningskatt, varvid skall iakttagas:

Har tillverkningen skett med enkel, omedelbarligen med eld driven redskap, varde skatten beräknad efter redskapens avverkningsförmåga, som skall antagas under dygn uppgå till fyra gånger pannans rymd. Kan redskapens storlek icke utrönas, bestämmes skatten efter femhundra liters tillverkning för dygn.

Är tillverkningen utövad med mera sammansatt eller medelst ånga driven redskap, beräknas skatten för den myckenhet, som, efter vad utrönas kan, blivit tillverkad, dock för minst åttahundra liter på dygnet.

Har tillverkningen skett på annat sätt än ovan sagts, beräknas skatten för den myckenhet, som, efter vad utrönas kan, blivit tillverkad, dock för minst femtio liters tillverkning för dygn.

I samtliga dessa fall skall skatten utgå för minst trettio dygn; men har tillverkningen blivit utövad över trettio men ej sextio dygn, utgöres skatt för sextio dygn, och över sextio men ej nittio dygn för nittio dygn o. s. v.

5. Beträdes någon med förbrytelse, varom i 1 och 2 mom. sägs, skola vid förbrytelsen nyttjade redskap, å stället befintligt brännvin och mäska samt de kärl, vari brännvinet och mäskan förvaras, tagas i beslag och dömas förbrutna.

31 §.

2. Befinnes någon i andra fall än i 1 mom. avses innehava redskap, som uppenbarligen är av honom avsett att nyttjas för ändamål, som där sägs, straffes med böter från och med etthundra till och med ettusen kronor, och vare redskapet förbrutet. Äro omständigheterna synnerligen mildrande, må böterna nedsättas till trettio kronor.

Beträdes någon, som förut fällts till straff för förbrytelse, varom i detta mom. sägs, andra gången eller oftare med dylik förbrytelse, eller har någon, som beträdes med sådan förbrytelse, tidigare fällts till straff för annan förbrytelse, som avses i 30 § 2 eller 3 mom., dömes till fängelse i högst sex månader eller till böter från och med trehundra till och med tretusen kronor.

35 §.

Till redskap, som enligt 30 § 5 mom., 31 § 2 mom. eller 32 § 1 mom. är förbrutet, räknas varje i bränneri för kokning, mäskeerledning, jäsninö eller bränning inrättat redskap, sprithållare, ävensom ångmaskin med tillbehör.

39 §.

1. Den som uppsåtligen förleder annan till förbrytelse, varom i 30 § 2 mom. säös, eller vid utförande av sådan förbrytelse med råd eller dåd uppsåtligen hjälper, så att gärningen därigenom sker, straffes som vore han själv gärningsman. Har någon före brottet utförande eller vid utförandet, dock i mindre mån än nyss är sagt, med råd eller dåd gärningen främjat, straffes efter ty som han prövas hava till brottet bidragit. Om någon, utan att hava sådan del i brottet, som nu sagts, sedan brottet timat, med vetskap därom gått den brottslige tillhanda genom att dölja vara, som genom brottet framställt, straffes efter som brottet var till, dock mindre än om han själv varit gärningsman.

Den, till vilken här ovan avsedd vara avyttrats, vare ej förfallen till ansvar för delaktighet i gärningen enligt vad i första stycket säös.

2. Brännvinstillverkare så ock den, som tillverkar eller sådholder i 31 § 1 mom. avsedd apparat eller apparatdel, ansvarar för förbrytelse mot denna förordning, som begås av hans hustru, barn, husfolk eller i hans arbete antagen person, såsom vore förbrytelsen av honom själv begången, därest icke omständigheterna göra sannolikt, att förbrytelsen skett utan hans vetskap och vilja. Begagnar brännvinstillverkare ombud vid brännerirörelsens utövande, ansvare dock ombudet jämte tillverkaren och lika med denne för sådan förbrytelse.

3. Är sådan förbrytelse begången, att redskap, mäskeer, brännvin eller förvaringskärl enligt vad här ovan är stadgat skola dömas förbrutna, inträder denna påföljd, även om den, som begått förbrytelsen, icke är ägare av godset.

42 §.

Skulle någon, vilken det åligger att hålla tillsyn vid bränneri eller vid nederlag, eller den, vilken har till tjänsteåliggande att åtala förbrytelser mot denna förordning, själv beträdas med förbrytelse, varom i 30 § 2 mom. säös, eller att hava främjat sådan förbrytelse, eller förbrytelse, som omförmåles i 32 §, varde dömd till fängelse eller straffarbete från och med sex månader till och med två år.

46 §.

1. Av böter, som ådömas enligt denna förordning, samt av värdet av brännvinsredskap och annan egendom, som anses förbrutna, tillfalle en tredjedel, dock högst femhundra kronor, åklagaren och återstoden kronan. Finnes särskild angivare, eller har polisman tagit synnerlig del däri, att förbrytelsen blivit beivrad, äger sådan angivare eller polisman med lika rätt sig emellan taga hälften av kronans andel, dock tillsammans högst femhundra kronor. Sådan del tillkomme dock ej angivare, då angivelse skett av föräldrar mot barn, barn mot föräldrar, makar eller syskon mot varandra, annan skyldeman mot den, hos vilken han njuter kost eller underhåll, fosterbarn mot fosterföräldrar eller tjänare mot husbondefolk under den tid de äro i tjänsten ej heller polisman, som vittnat i målet.

47 §.

1. Lands- och stadsfiskaler, kronobetjante samt de personer, vilka särskilt förordnas att vaka över denna förordnings efterlevnad, åligger att åtala förbrytelser emot densamma. Åtal skall anhängiggöras vid allmän domstol.

49 §.

Beslag skall, där så ske kan, göras i två vittnens närvaro. Innehavare av vad i beslag tages eller, i hans frånvaro, hans ombud på stället eller någon av hans husfolk skall tillsägas om beslaget.

Denna förordning träder i kraft å åttonde dagen efter den, då förordningen, enligt därå meddelad uppgift, från trycket utkommit i Svensk författningssamling.

Förslag

till

förordning om vissa ändringar i förordningen den 1 juli 1918 (nr 508)
angående handel med skattefri sprit.

Härmed förordnas, att 22, 23 och 30 §§ samt 32 § 2 mom. i förordningen den 1 juli 1918 angående handel med skattefri sprit skola erhålla följande ändrade lydelse.

22 §.

1 mom. Vidtager någon obehörigen med denaturerad sprit åtgärd, varigenom denatureringsmedlet avskiljes eller denatureringen försvagas, straffes såsom för olöblig tillverkning av brännvin enligt 30 § 2 mom. i förordningen den 11 oktober 1907 angående tillverkning av brännvin.

2 mom. Har den, som beträdes med förbrytelse, varom i 1 mom. sägs, tidigare fällt till straff för förbrytelse, som avses i 30 § 2 mom. eller 31 § 2 mom. av förordningen den 11 oktober 1907 angående tillverkning av brännvin eller i 74 § 1 mom. i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker eller i 23 § 1 mom. i denna förordning eller i 11 § 1 mom. första stycket eller 2 mom. första stycket i förordningen den 1 juli 1918 angående vissa alkoholhaltiga preparat, straffes såsom i 30 § 2 mom. andra och tredje styckena av förordningen den 11 oktober 1907 angående tillverkningen av brännvin är stadgat.

23 §.

1 mom. Avyttrar någon sprit, varmed honom veterligen vidtagits åtgärd, som i 22 § 1 mom. sägs, eller avyttrar någon, utan att sådan åtgärd därmed vidtagits, i andra fall, än här ovan sagts, skattefri sprit till förtäring eller under omständigheter, som bort giva säljaren skäligen anledning antaga, att spriten är avsedd att användas som dryck, straffes såsom för olöblig försäljning av rusdrycker enligt 74 § 1 mom. i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker.

Bihang till riksdagens protokoll 1921. 1 saml. 306 häft. (Nr 360).

2 mom. Har den, som beträdes med förbrytelse, varom i 1 mom. sägs, tidigare fällts till straff för förbrytelse, som avses i 30 § 2 mom. eller 31 § 2 mom. i förordningen den 11 oktober 1907 angående tillverkning av brännvin eller i 74 § 1 mom. i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusedrycker eller i 22 § 1 mom. av denna förordning eller i 11 § 1 mom. första stycket eller 2 mom. första stycket i förordningen den 1 juli 1918 angående vissa alkoholhaltiga preparat, straffes såsom i 74 § 1 mom. andra och tredje styckena av förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusedrycker är stadgat.

30 §.

1 mom. Den som uppsåtligen förleder annan till förbrytelse, varom i 22 § 1 mom. sägs, eller till annan förbrytelse enligt 23 § 1 mom. än sådan, som äger rum vid handhavande av detaljhandel enligt denna förordning, eller vid utförande av sådan förbrytelse med råd eller dåd uppsåtligen hjälper, så att gärningen därigenom sker, straffes som vore han själv gärningsman. Har någon före brottets utförande eller vid utförandet, dock i mindre mån än nyss är sagt, med råd eller dåd gärningen främjat, straffes efter ty som han prövas hava till brottet bidragit. Om någon, utan att hava sådan del, som nu sagts, i förbrytelse enligt 22 § 1 mom., sedan brottet timat, med vetskap därom gått den brottslige tillhanda genom att dölja vara, som genom brottet framställts, straffes efter ty som brottet var till, dock mindre än om han själv varit gärningsman.

Den, till vilken här ovan avsedd vara avyttrats, vare ej förfallen till ansvar för delaktighet i gärningen enligt vad i första stycket sägs.

2 mom. Husbonde ansvarar för förbrytelse, som vid handhavande av detaljhandel enligt denna förordning begås av hans hustru, husfolk eller i hans arbete antagen person, liksom vore förbrytelsen begången av honom själv, därest icke omständigheterna göra sannolikt, att förbrytelsen skett utan hans vetskap och vilja.

32 §.

2 mom. Av böter, som enligt denna förordning ådömas, ävensom av värdet av vad som jämlikt densamma är att anse såsom förbrutet, tillfalle en tredjedel, dock högst femhundra kronor, åklagaren och återstoden kronan. Finnes särskild angivare eller har polisman tagit synnerlig del däri, att förbrytelsen blivit beivrad, äger sådan angivare eller polisman med lika rätt sig emellan taga hälften av kronans andel, dock tillsammans högst femhundra kronor. Sådan del tillkomme dock ej angivare,

då angivelse skett av föräldrar mot barn, barn mot föräldrar, makar eller syskon mot varandra, annan skyldeman mot den, hos vilken han njuter kost eller underhåll, fosterbarn mot fosterföräldrar eller tjänare mot husbondefolk under den tid, de äro i tjänsten, ej heller polisman, som vittnat i målet.

Denna förordning träder i kraft å åttonde dagen efter den, då förordningen, enligt därå meddelad uppgift, från trycket utkommit i Svensk författningssamling.

Förslag

till

förordning om vissa ändringar i förordningen den 1 juli 1918 (nr 564) angående vissa alkoholhaltiga preparat.

Härmed förordnas, att 11 § 1 och 2 mom. 16 § samt 18 § 2 mom. i förordningen den 1 juli 1918 angående vissa alkoholhaltiga preparat skola erhålla följande ändrade lydelse.

11 §.

1 mom. Vidtager någon obehörigen med alkoholhaltigt preparat åtgärd, varigenom denatureringsmedel avskiljes eller denaturering försvagas, straffes såsom för olovlig tillverkning av brännvin enligt 30 § 2 mom. i förordningen den 11 oktober 1907 angående tillverkning av brännvin.

Har den, som beträdes med förbrytelse, varom i första stycket sägs, tidigare fällts till straff för förbrytelse, som avses i 30 § 2 mom. eller 31 § 2 mom. i förordningen den 11 oktober 1907 angående tillverkning av brännvin eller i 74 § 1 mom. i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker eller i 22 § 1 mom. eller 23 § 1 mom. i förordningen den 1 juli 1918 angående handel med skattefritt sprit eller i 2 mom. första stycket av denna paragraf, straffes såsom i 30 § 2 mom. andra och tredje styckena av förordningen den 11 oktober 1907 angående tillverkning av brännvin finnes stadgat.

2 mom. Avyttrar någon alkoholhaltigt preparat, varmed honom veterligen vidtagits åtgärd, som i 1 mom. sägs, eller avyttrar någon, utan att sådan åtgärd vidtagits, alkoholhaltigt preparat till förtäring eller i övrigt under omständigheter, som bort giva säljaren skälig anledning antaga, att varan är avsedd att användas som dryck, straffes såsom för olovlig försäljning av rusdrycker enligt 74 § 1 mom. i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker.

Har den, som beträdes med förbrytelse, varom i första stycket sägs, tidigare fällts till straff för förbrytelse, som avses i 30 § 2 mom.

eller 31 § 2 mom. i förordningen den 11 oktober 1907 angående tillverkning av brännvin eller i 74 § 1 mom. i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker eller i 22 § 1 mom. eller 23 § 1 mom. i förordningen den 1 juli 1918 angående handel med skattefri sprit eller i 1 mom. första stycket av denna paragraf, straffes såsom i 74 § 1 mom. andra och tredje styckena av förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker finnes stadgat.

16 §.

Den som uppsåtligen förleder annan till förbrytelse, varom i 11 § 1 eller 2 mom. sägs, eller vid utförande av sådan förbrytelse med råd eller dåd uppsåtligen hjälper, så att gärningen därigenom sker, straffes som vore han själv gärningsman. Har någon före brottets utförande eller vid utförandet, dock i mindre mån än nyss är sagt, med råd eller dåd gärningen främjat, straffes efter ty som han prövas hava till brottet bidragit. Om någon, utan att hava sådan del, som nu sagts, i förbrytelse enligt 11 § 1 mom., sedan brottet timat, med vetskap därom gått den brottslige tillbanda genom att dölja vara, som genom brottet framställts, straffes efter ty som brottet var till, dock mindre än om han själv varit gärningsman.

Den, till vilken här ovan avsedd vara avyttrats, vare ej förfallen till ansvar för delaktighet i gärningen enligt vad i första stycket sägs.

18 §.

2 mom. Av böter, som enligt denna förordning ådömas, ävensom av värdet av vad som jämlikt densamma är att anse såsom förbrutet, tillfalle en tredjedel, dock högst femhundra kronor, åklagaren och återstoden kronan. Finnes särskild angivare eller har polisman tagit synnerlig del däri, att förbrytelsen blivit beivrad, äger sådan angivare eller polisman med lika rätt sig emellan taga hälften av kronans andel, dock tillsammans högst femhundra kronor. Sådan del tillkomme dock ej angivare, då angivelse skett av föräldrar mot barn, barn mot föräldrar, makar eller syskon mot varandra, annan skyldeman mot den, hos vilken han njuter kost eller underhåll, fosterbarn mot fosterföräldrar eller tjänare mot husbondfolk under den tid, de äro i tjänsten, ej heller polisman, som vittnat i målet.

Denna förordning träder i kraft å åttonde dagen efter den, då förordningen, enligt därå meddelad uppgift, från trycket utkommit i Svensk författningssamling.

Förslag

till

förordning angående rusdryckers förverkande i vissa fall m. m.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

Påträffas rusdrycker eller rusgivande ersättningsmedel därför hos person, som anhålles för fylleri, skola de, där ansvar ådömes för fylleri-förseelsen, dömas förbrutna, såvida icke särskilda omständigheter till annat föranleda.

Polismyndighet äger i avbidan på domstolens prövning hålla i förvar vad som sålunda påträffats.

2 §.

Påträffas rusdrycker eller rusgivande ersättningsmedel därför under sådana omständigheter, att det finnes vara uppenbart, att de olovligen tillverkats eller att med dem obehörigen vidtagits åtgärd i syfte att avskilja denatureringsmedel eller försvaga denaturering, skall vad sålunda påträffas jämte kärl och emballage, vari det förvaras, tagas i beslag, ändå att innehavaren eller ägaren därav ej anträffas eller att åtal ej äger rum.

Påträffas rusdrycker eller rusgivande ersättningsmedel därför, vilka uppenbarligen varit föremål för olovlig överlåtelse eller vilkas åtkomst innehavaren icke kan tillfredsställande förklara, och är det jämväl uppenbart, att varan är avsedd att i befintligt eller förarbetat skick olovligen avyttras, skall vad sålunda påträffas jämte kärl och emballage, vari det förvaras, jämväl tagas i beslag.

Påträffas rusdrycker eller rusgivande ersättningsmedel därför, vilka uppenbarligen till riket olovligen införts, hos någon, som insett eller bort inse, att de olovligen införts, skola de jämte kärl och emballage, vari de förvaras, tagas i beslag, ändå att åtal för olovlig varuinförsel eller delaktighet däri ej äger rum.

3 §.

Beslut om beslag, varom i 2 § sägs, meddelas i Stockholm av överståthållarämbetet, i annan stad, där poliskammare finnes, av denna, eljest av allmänne åklagaren i orten.

4 §.

Kan beslut, som i 3 § sägs, icke utan våda avvaktas, må polisman taga varan i förvar, men anmäla ofördröjligen sådan åtgärd för den i nämnda paragraf angivna myndighet.

5 §.

Myndighet, som beslutat beslag, skall utan dröjsmål låta genom stämningsman delgiva ägaren av den vara, beslutet avser, eller, om denne ej är känd eller ej kan anträffas, den, som vid varans påträffande innehade densamma, beslutet om beslaget med föreläggande för denne, om han vill å beslaget tala, att hos beslagsmyndigheten inom fjorton dagar efter delgivningen med angivande av bostads- och vistelseort skriftligen anmäla missnöje med beslaget, vid påföljd att eljest beslaget står fast och varan varder förbruten. Intyg om delgivningen skall av stämningsmannen tecknas å beslutet. Har missnöje anmälts hos överståthållarämbetet eller poliskammare, skall anmälningsskriften med tillhörande handlingar omedelbart översändas till allmänne åklagaren.

Är ägare eller innehavare ej känd eller kan han ej anträffas, må delgivning av beslut och föreläggande, varom i första stycket sägs, ske genom dess införande i den eller de tidningar i orten, i vilka allmänna meddelanden brukas; dock njute i detta fall varans ägare eller innehavare för missnöjes anmälning en tid av sextio dagar efter det föreläggandet senast kungjorts.

Har föreläggande, varom ovan sägs, icke delgivits varans ägare eller innehavare eller enligt andra stycket införts i vederbörlig tidning inom fjorton dagar efter det att beslutet om beslag fattats eller, där vara tagits i förvar enligt 4 §, efter den åtgärd, gånge beslaget åter.

Uppgår beslagtagen varas värde ej till trettio kronor, skall utan vidtagande av de i denna paragraf föreskrivna åtgärder varan vara förbruten, om icke missnöje med beslaget anmälts inom sextio dagar efter det beslaget ägt rum.

6 §.

Har missnöje enligt 5 § anmälts, skall allmänne åklagaren, om därtill finnes anledning, inom fjorton dagar efter missnöjesanmälan till allmänna underrätten i orten instämman den, som anmält missnöje, med yrkande att varan måtte förklaras förbruten. Anträffas ej den, som anmält missnöje, då han å den uppgivna vistelseorten för stämning sökes, skall den ovannämnda instämningstiden vara förlängd, till dess han hos allmänne åklagaren inställer sig för stämning mottagande. Har detta ej skett inom sex månader efter beslaget, vare missnöjesanmälan förfallen.

Har stämning ägt rum inom föreskriven tid, gälle beslaget till dess domstol annorlunda förordnar. Har stämning ej ägt rum inom sagda tid, gånge beslaget åter.

Finner domstolen de i 2 § angivna förutsättningar för beslag vara förhanden, skall varan förklaras förbruten.

7 §.

Med rusdrycker eller ersättningsmedel därför, som enligt denna förordning äro förbrutna, skall förfaras på sätt i 90 § 2 och 3 mom. i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker stadgas.

Av belopp, som vid föryttring av förbruten vara erhålles, skall, efter avdrag för kostnader i anledning av å varan verkställt beslag, enligt länsstyrelsens eller, om domstol förklarar varan förbruten, domstolens beprövande en tredjedel, dock högst femhundra kronor, tillfalla polisman eller annan, av vars angivelse eller åtgärd beslaget föranletts, dock ej polisman, som vid domstols prövning vittnat i målet. Förklarar domstol varan förbruten, tillfalle lika del åklagaren. Vad som ej sålunda tillkommer åklagare, polisman eller annan, tillfalle kronan.

Denna förordning träder i kraft å åttonde dagen efter den, då förordningen, enligt därå meddelad uppgift, från trycket utkommit i Svensk författningssamling, och gäller till och med den 30 juni 1922.

Har beslag enligt denna förordning ägt rum före den 1 juli 1922, skola de i förordningen meddelade bestämmelserna fortfarande tillämpas med avseende å sådant beslag.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 28 februari 1921.*

Närvarande:

Ministern för utrikes ärendena greve WRANGEL, statsråden ERICSSON,
DAHLBERG, EKEBERG.

Efter gemensam beredning med chefen för justitiedepartementet anförde t. f. chefen för finansdepartementet, statsrådet Ericsson:

I huvudsaklig anslutning till proposition, nr 411, antog 1920 års riksdag ett förslag till förordning om vissa ändringar i förordningen den 11 oktober 1907 angående tillverkning av brännvin, företrädesvis gående ut på straffskärpningar. I riksdagens skrivelse den 1 april 1920, nr 311, i detta ärende anhöll riksdagen därjämte, att Kungl. Maj:t måtte snarast möjligt låta verkställa utredning om skärpning av straffbestämmelserna för olaglig försäljning av rusdrycker samt för riksdagen framlägga de förslag, vartill utredningen kunde giva anledning.

Genom remiss den 13 september 1920 anbefalldes kontrollstyrelsen att i ärendet avgiva utlåtande. I anledning härav överlämnade kontrollstyrelsen med skrivelse den 30 december 1920 förslag till vissa ändringar i förordningarna den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker, den 11 oktober 1907 angående tillverkning av brännvin, den 1 juli 1918 angående handel med skattefri sprit och den 1 juli 1918 angående vissa alkoholhaltiga preparat jämte ett utkast till förordning angående vissa skärpta åtgärder mot lönnbränning m. m. samt förslag till lag om ändrad lydelse av 18 kap. 15 § strafflagen.

I sagda skrivelse meddelade kontrollstyrelsen, att vid de förhandlingar, som förts inom kontrollstyrelsen beträffande ovanberörda frågor, såsom sakkunniga följande representanter för systembolagen deltagit, nämligen ordföranden i styrelsen för aktiebolaget Göteborgssystemet i Göteborg, advokaten Henrik Almstrand, direktören för aktiebolaget Stockholmssystemet, med. dr. Ivan Bratt och ordföranden i styrelsen för Kristianstads spritförsäljningsaktiebolag, riksdagsmannen Gustaf Nilsson.

Bihang till riksdagens protokoll 1921. 1 saml. 306 häft. (Nr 360.) 3

Kontrollstyrelsens skrivelse och förslag torde få såsom bilaga (nr 2) fogas vid statsrådsprotokollet, och jag underlåter därför att här redogöra för detsamma.

Över kontrollstyrelsens skrivelse och förslag hava yttranden inhämtats från *dels* justitiekanslersämbetet, *dels* samtliga länsstyrelser. Av respektive länsstyrelser hava landsfogdarna i Kronobergs och Västmanlands län samt magistraten i Örebro blivit hörda.

Yttranden an-
gående för-
fattningsför-
slagen i all-
mänhet.

Författningsförslagen hava i huvudsak tillstyrkts eller lämnats utan anmärkning av de flesta länsstyrelserna.

Överståthållarämbetet yttrar exempelvis:

»Det är tydligt att lagstiftaren icke kan längre tillåta de nu i stor skala pågående förseelserna emot gällande rusdrycksbestämmelser utan måste tillgripa vida strängare åtgärder än de för närvarande stadgade. Den stora utsträckningen av dessa förseelser är att räkna från de stränga restriktionsföreskrifter, som blevo nödvändiga under den svåraste kristiden, men det är uppenbart att, även om förseelserna numera, sedan dessa särskilda föreskrifter kunnat eftergivnas, i icke ringa grad avtagit i antal, så komma de dock icke att fullt upphöra förr än sådana bestämmelser bliva införda, att lagbrytaren får klart för sig att lagstiftaren icke låter leka med sig utan sätter kraft bakom ordet.

Det förslag, som nu blivit utarbetat, synes i stort sett vara ägnat att motsvara de krav, som i detta hänseende måste ställas på lagen. Redan de föreslagna höga straffsatserna torde vara ägnade att verka i den åsyftade riktningen, men kanske dock framför allt bestämmelsen om att lagbrytaren i fråga under vissa förutsättningar kan bliva behandlad som lösdrivare.

Överståthållarämbetet har följaktligen icke några huvudanmärkingar att göra mot det förevarande förslaget.»

Tvivel angående författningsförslagets lämplighet hava däremot uttalats av *länsstyrelserna i Uppsala och Södermanlands län*, vilka velat sätta i fråga, huruvida den valda metoden vore den lämpligaste för att hindra de i avseende å rusdryckshanteringen rådande missförhållandena. Ingendera har dock avstyrkt antagandet i huvudsak av ifrågasatt författningar. Länsstyrelsen i Nyköpings län har fastmera uttalat, att den ej ville bestrida, att de föreslagna åtgärderna i viss mån kunde hava åsyftad verkan.

Departements-
chefen.

För egen del finner jag de missförhållanden, som den nu ifrågasatta lagstiftningen vill vända sig emot, vara sådana, att samhället måste skarpt reagera mot desamma. Visserligen får man icke förbise, att bland förseelserna mot rusdrycksförordningarna även finnas många sådana, som närmast äro att ause såsom brott emot ordningsföreskrift och vilka

i mindre grad indicera ett antisocialt sinnelag. Kontrollstyrelsen har emellertid i föreliggande förslag sökt att genom ett effektivare strafförfarande träffa just sådana förbrytelser, vilka kunna sägas i särskild grad representera den olaga sprithanteringen. Den anförda motiveringen finner jag i allmänhet bärande och anser därför att förslagen kunna i huvudsak föreläggas riksdagen. Jag tillåter mig erinra, att de föreslagna ändringarna i brännvinstillverkningsförordningen samt förordningarna angående handel med skattefri sprit och angående vissa alkoholhaltiga preparat i huvudsak äro konsekvenser av ändringarna i rusdrycksförsäljningsförordningen, och att sistnämnda ändringar föreslagits såsom en omedelbar följd av riksdagens därom framställda begäran.

Jag behandlar i det följande huvudsakligen i ett sammanhang ändringarna i senast omnämnda författningar för att därefter för sig behandla förslaget till åtgärder emot lönnbränning m. m.

Vad alltså först beträffar rusdrycksförsäljningsförordningen, brännvinstillverkningsförordningen, förordningen angående handel med skattefri sprit samt angående vissa alkoholhaltiga preparat, så hava vissa länsstyrelser uttalat mer eller mindre stark tvekan, huruvida de starka straffhöjningarna i alla fall vore befogade.

Jag tillåter mig här anföra ett uttalande av *länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län*:

»Vad åter angår de nya straffskalor, som ifrågasatts, måste Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande ställa sig tveksam om lämpligheten av en så betydande skärpning av de nuvarande ansvarsbestämmelserna. Vid en jämförelse med straffsatserna i allmänna strafflagen synas de nu föreslagna straffen knappast kunna sägas stå i rimligt förhållande till förbrytelserna, huru allvarliga dessa än ur samhällelig synpunkt äro. Brott enligt ifrågavarande förordningar skulle i själva verket komma att straffas avsevärt strängare än åtskilliga förbrytelser, som för det allmänna rättsmedvetandet säkerligen framstå såsom grövre än de nu ifrågavarande. Det torde icke heller vara lämpligt att låta de hårda ansvarsbestämmelser, som meddelades för överträdelser av de under krigsåren utfärdade undantagslagarna, bliva normerande för lagstiftningen, sedan mera normala förhållanden inträtt. Vad särskilt de ifrågasatta bötesbeloppen angår, bör erinras, att alla tecken tyda på att man nu går mot en avgjord höjning av penningvärdet. Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande anser sig därför böra förorda en omarbetning av förslaget i nu ifrågavarande del.»

I liknande riktning hava *länsstyrelserna i Kalmar, Kristianstads, Malmöhus, Örebro och Västernorrlands län* uttalat sig.

Givetvis måste man, när man vidtager en höjning av straffskalorna, taga hänsyn till ett flertal faktorer. En hänvisning till penningvärdets

Rusdrycksförsäljningsförordningen, brännvinstillverkningsförordningen samt förordningarna om skattefri sprit och alkoholhaltiga preparat.

Gemensamma frågor.

Straffskalorna.

Departementschefen.

fall är icke i och för sig tillräcklig anledning till en alltför stark höjning av bötesstraffet. Man måste nämligen även beakta gällande regler om strafförvandling vid bristande tillgång till medel för böters gäldande. Någon ändring av dessa regler har under krisåren icke ägt rum och kan givetvis icke i detta sammanhang ifrågasättas. Ett särskilt skäl för straffhöjningen ligger emellertid påtagligen däri, att de brott, det här gäller att beivra, numera måste anses genom sin mängd beteckna en större samhällsfara än förr och därför erfordra en kraftigare reaktion från samhällets sida. De nu föreslagna straffen synas mig för övrigt i allmänhet stå i rimligt förhållande till de straffskärpningar, som sistlidet är företogos i brännvinstillverkningsförordningen. Ehuru väl enstaka röster höjts även mot förhållandet mellan olika straffsatser, finner jag därför icke anledning att beskära desamma i det förslag, som, enligt vad jag kommer att föreslå, skall föreläggas lagrådet till granskning.

Iteration.

Såsom ett led i det straffsystem, som kontrollstyrelsen föreslagit, ingår, bland annat, en utveckling av iterationsinstitutet, ej blott i så måtto, att upprepad förbrytelse enligt varje särskild författning räknas såsom försvårande omständighet, utan även därutinnan, att brott enligt viss författning skall betraktas såsom upprepad förbrytelse, om den brottslige tidigare fällts till ansvar för olaga sprithantering enligt annan författning. Dylika bestämmelser om så kallad »generaliteration» förefinnas i 74 § 2 mom. rusdrycksförsäljningsförordningen, 30 § 3 mom. och 31 § 2 mom. brännvinstillverkningsförordningen, 22 § 2 mom. och 23 § 2 mom. förordningen angående handel med skattefri sprit samt 11 § 1 och 2 mom. förordningen angående vissa alkoholhaltiga preparat enligt kontrollstyrelsens förslag.

Angående denna punkt yttrar *överståthållarämbetet*:

»I mom. 2 av 74 § har föreslagits en ny bestämmelse angående ansvar för itererad förbrytelse, vartill motsvarighet återkommer i vart och ett av de följande författningsförslagen rörande olovlig tillverkning eller försäljning av alkoholvaror. Förutsättningen för iterationsstraff har i 2 mom. uttryckts så att den, som blivit beträdd med den åtalade förseelsen, skulle förut vara *fälld till straff* för förbrytelse av angivet slag. Stadgandet i 1 mom. andra stycket om iterationsstraff för den, som *andra gången* eller oftare beträdes med olovlig försäljning, innebär emellertid i överensstämmelse med föreskriften i 4 kap. 14 § strafflagen, att straff för upprepad förbrytelse icke må ådömas, om icke återfallet skett, sedan den tilltalade till fullt undergått det för förra brottet honom ådömda straff. Någon avvikelse härifrån torde icke vara avsedd. Orden »förut fällts till» torde därför böra utbytas mot »förut till fullt undergått», därest icke en omredigering av momentet på annat sätt i samma syfte finnes lämpligare. Enahanda ändring bör då också ske på de övriga ställen i den föreslagna lagstiftningen, där motsvarande uttryck återkommer.»

På liknande sätt har *länsstyrelsen i Södermanlands län* yttrat sig. *Magistraten i Örebro* har uttalat tvekan angående lämpligheten att ur annan förordning hämta iterationsgrund.

Det synes mig finnas gott fog för den av kontrollstyrelsen i förevarande avseende föreslagna principen. Den av överståthållarämbetet och länsstyrelsen i Nyköpings län framställda detaljmärkningen för bristande konsekvens lär emellertid ej kunna fränkännas ett visst berättigande. Då det emellertid, enligt vad som uppgivits, lär förhålla sig så, att ej sällan avsevärd tid förgår mellan straffets utdömande och effektuerande, förefaller det lämpligare att godtaga den av kontrollstyrelsen i fråga om »generaliterationen» föreslagna principen och i anslutning till denna princip göra ändring i de författningsrum, där iterationsstraff stadgas i fråga om ny förbrytelse av samma slag. En sådan ändring innebär tydligtvis ett direkt uttalande om undantag från den i 4 kap. 14 § strafflagen givna regel, att där lagen utsätter särskilt straff för den, som ånyo begår brott, det straff ej skall ådömas, utan då sådant återfall skett sedan den brottslige till fullo undergått det för förra brottet honom ådömda straff. Den reella betydelsen av nu berörda ändring synes vara mycket obetydlig.

Departement-
schefen.

För de i samtliga nu ifrågavarande ändringsförslag införda bestämmelser om straffbarhet för delaktighet enligt allmänna strafflagens regler hava vissa *länsstyrelser* nämligen i *Södermanlands, Malmöhus* samt *Göteborgs och Bohus län* uttryckligen uttalat sin sympati. *Länsstyrelsen i Örebro län* liksom *magistraten i Örebro* hava emellertid ifrågasatt, huruvida icke bestämmelserna härom lämpligen borde intagas i vederbörande författningar. *Överståthållarämbetet* har i denna punkt — närmast på tal om rusdrycksförsäljningsförordningen — yttrat följande:

Delaktighet.

»I 88 § har föreslagits straff för delaktighet i förbrytelse, varom i 74 eller 82 § sägs. Det särskilda stadgandet om husbondes ansvar har emellertid bibehållits oförändrat. Detta stadgande anses nu innebära, att husbonde i där berörda fall är ensam ansvarig, och skulle med oförändrad innebörd komma i strid mot det nya stadgandet om delaktighetsansvar, vilket ju skulle kunna medföra ansvar icke endast för husbonden i dylika fall utan jämväl för hans hustru, husfolk eller i hans arbete antagen person. Stadgandet om husbondes ansvar torde därför bära givas sådan avfattning att bestämmelsen om delaktighetsansvar otvivelaktigt äger tillämpning även i dessa fall. Samma ändring bör då ske på motsvarande ställen även i de övriga här ifrågavarande författningarna.»

Departement-
schefen.

Att straffbarhet för delaktighet införes i förevarande författningskomplex, tillstyrker jag, och jag finner ej tillräckliga skäl förebragta mot att man härutinnan nöjer sig med en enkel hänvisning till allmänna strafflagens delaktighetsbestämmelser.

Den av överståthållarämbetet framställda anmärkningen angående konflikt med husbondeansvarigheten synes mig icke äga berättigande i avseende å rusdrycksförsäljningsförordningen. Husbondeansvarigheten avser nämligen endast förbrytelse vid handhavande av *detaljhandel* med rusdrycker i detta ords specifika bemärkelse, medan straffbarheten för delaktighet gäller sådana fall, där vederbörande *icke* äger driva detaljhandel. På motsvarande sätt förhåller det sig med brännvinstillverkningsförordningen. Motiveringen till husbondeansvarigheten torde åtminstone från början hava varit den, att endast den, som äger rätt att driva detaljhandel med rusdrycker eller tillverkning av brännvin, kan straffas för överträdelse av sådan rättighet. Hustru och biträden m. fl. kunna alltså icke under några förhållanden straffas för samma brott, varför ansvarigheten *överflyttas* på husbonden, därest hans delaktighet kan presumeras.

Med förordningarna angående handel med skattefri sprit samt angående vissa alkoholhaltiga preparat förhåller det sig annorlunda. Husbondes ansvar gäller där överhuvudtaget brott enligt samma förordningar, vare sig de begåtts av den som äger rätt att bedriva parti- eller detaljhandel med skattefri sprit eller inlämnat behörig anmälan om tillverkning av alkoholhaltiga preparat eller annan. Utan tvivel kan hustru eller biträde m. fl. själv straffas för de brott, varom här är fråga. Under dylika förhållanden måste man trots den ordagranna överensstämmelsen med uttryckssättet i rusdrycksförsäljningsförordningen ställa sig frågande, huruvida ett bestraffande av husbonden för exempelvis biträdets förbrytelse verkligen utesluter även dennes straffbarhet. Är biträdets straffbarhet ej utesluten, innebär husbondeansvaret ett slag av straffbar delaktighet, såtillvida vidsträcktare än strafflagens motsvarande begrepp, att det kan innefatta även presumtionsfall, då vetskap om biträdets förbrytelse ej behöver bevisas. Ett delaktighetsansvar, infört genom en hänvisning till strafflagen, kommer alltså under angivna förutsättning att *delvis* sammanfalla med husbondeansvaret. Utesluter däremot husbondens ansvar biträdets straffbarhet, skulle ett bibehållande av husbondeansvaret vid sidan av den föreslagna delaktighetsbestämmelsen i själva verket delvis innebära ett *undantag* från regeln om delaktighet. Ty överflyttning av ansvaret skulle ju äga rum även i sådana fall, där husbonden bevisligen ägde vetskap om biträdets förbrytelse. Det förefaller, som

om man vid införandet av husbondeansvarigheten i nu ifrågavarande förordningar icke gjort fullt klart för sig, huruvida den ena eller andra tolkningen varit den riktiga — de förefintliga stadgandenas tillkomst-historia ger ett visst stöd åt en dylik förmodan.

Emellertid vill det synas, som om det särskilda husbondeansvaret isynnerhet vore på sin plats i sådana fall, då frihet från ansvar eljest skulle förefinnas, och att införandet av delaktighetsstraff skulle vara tillfyllest för övriga fall. I anslutning till det förslag av kontrollstyrelsen, varpå förordningen angående handel med skattefri sprit närmast är grundad, samt till motsvarande bestämmelse i rusdrycksförsäljningsförordningen finner jag mig därför böra föreslå, att husbondeansvarigheten enligt förordningen om skattefri sprit inskränkes till handhavande av *detaljhandel* med skattefri sprit med denna terms i förordningen angivna specifika betydelse. Förordningen angående vissa alkoholhaltiga preparat däremot känner icke några särskilda förbrytelser, som äro knutna vid rättighet att handhava rörelse av visst slag. Under sådana förhållanden tyckes det mig riktigare, att delaktighetsbestämmelsen i denna förordning helt och hållet *ersätter* föreskriften om husbondes ansvarighet. I enlighet med denna tankegång har ändringsförslaget av mig omformulerats.

Bestämmelsen om polismans andel i böter samt värdet av förbrutna rusdrycker hava av kontrollstyrelsen föreslagits till införande i 92 § rusdrycksförsäljningsförordningen, 46 § 1 mom. brännvinstillverkningsförordningen, 32 § 2 mom. förordningen angående handel med skattefri sprit samt 18 § 2 mom. förordningen angående vissa alkoholhaltiga preparat.

Polismans
andel i böter.

I denna punkt yttrar *överståthållarämbetet*, närmast på tal om rusdrycksförsäljningsförordningen:

»Beträffande den föreslagna bestämmelsen i 92 §, att polisman, som tagit synnerlig del däri att förbrytelsen blivit beivrad, skall vara berättigad till andel i böter och värdet av förbrutna rusdrycker, finnas otvivelaktigt goda skäl för en ändring i vad som nu gäller i detta hänseende, nämligen att endast åklagare och angivare, vartill polisman, som i tjänsten gör anmälan till åtal, icke anses hänförlig, äro berättigade till sådan andel. Åklagarne taga i allmänhet icke själva initiativet till förbrytelsernas beivrande, och i flera städer, särskilt de största, hava de icke ens någon befattning med polisväsendet och den vid polisen förekommande utredningen eller någon ledning av den polispersonal, på vilken det vanligen ankommer att till beivran anmäla förbrytelser av ifrågavarande slag. Denna erinran kan naturligtvis med principiellt sett samma skäl göras även beträffande andra brott, för vilkas beivrande andel i böter och förbrutet gods tillfaller åklagaren, men den torde vara särskilt befogad och betydelsefull beträffande förbrytelser av här ifrågavarande slag. Det skulle dock säkerligen för domstolarna mången gång bliva mycket

svårt att rättvist avgöra, huruvida en polisman tagit synnerlig del eller ej i förbrytelsens beivrande. Det torde också böra beaktas, att en motsättning härvid kan uppstå mellan åklagaren i målet och vederbörande polisman. Under sådana förhållanden synes det böra övervägas, huruvida det icke vore lämpligare att polisman, även om han gör anmälan å tjänstens vägnar, må anses såsom angivare och i sådan egenskap tillerkännas andel i böterna. Mot en sådan ändring torde också vara mindre att erinra med hänsyn till den minskning i bötesandelar, som ändringen skulle medföra för åklagarna. I varje fall torde det icke vara lämpligt att begränsa åklagarens andel så lågt som till 500 kronor, vilket skulle motverka syftet med lagändringen i övrigt. Vad här sagts gäller även motsvarande bestämmelser i de övriga hithörande författningarna.»

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län yttrar:

»I regel har det visat sig förenat med betydande svårigheter att åstadkomma bevisning rörande sådan olaga hantering, varom nu är fråga. Så har antalet i Göteborg under åren 1919 och 1920 anhållna personer, som berusat sig av denaturerad sprit, enligt uppgift i allmänhet inköpt från obekanta personer, utgjort respektive 1,642 och 462, medan åtal för olovlig försäljning av skattefri sprit kunnat ske allenast i sju fall år 1919 och i nio fall år 1920.

Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande anser sig därför böra biträda den föreslagna bestämmelsen att polisman, som tagit synnerlig del däri att förbrytelsen blivit beivrad, skulle, ehuru han varken är åklagare eller angivare, erhålla del i ådömda böter samt i värdet av förbrutet gods. Härför skulle tagas i anspråk åklagarens andel däri. Då denna sålunda skulle kunna komma att uppdelas mellan trenne personer, nämligen åklagaren, särskild angivare och polismannen, torde det enligt Eders Kungl. Maj:ts befallningshavandes förmenande i sådant fall böra överlämnas åt domstolen att med hänsyn till omfattningen och betydelsen av deras verksamhet för brottslingens fällande bestämma fördelningen dem emellan.»

Behovet av en fördelningsregel har understrukits även av *länsstyrelsen i Stockholms län*.

Tvekan angående bestämmelsernas lämplighet överhuvud har även yppats å vissa håll. *Länsstyrelsen i Södermanlands län* anför:

»Mot förslaget att 'polisman, som tagit synnerlig del däri att förbrytelsen blivit beivrad', skall taga hälften av åklagares andel av böter samt av värdet av förbrutna redskap eller varor har Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande icke principiellt något särskilt att erinra. I verkligheten torde det emellertid för *domstolarna* bliva ganska svårt att bedöma, huruvida en polisman tagit synnerlig del däri att förbrytelsen blivit beivrad. Oftast torde böterna icke erläggas utau förvandlas till fängelsestraff, och då bleve stadgandet i vad det avser andel i böterna av intet värde för polismannen. Likaså bleve förhållandet, om den skyldige dömdes ej till böter utan till frihetsstraff, således just i de svåraste fallen, där polismannens nitiska ingripande skulle vara mera förtjänt av en belöning än i de lindrigare fallen. Värdet av förbrutna redskap och varor torde i allmänhet ej uppgå till större belopp. Det förefaller Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande lämpligare att polisman för nit vid tillsyn över rusdrycksförfattningarnas efterlevnad kunde efter prövning genom överordnade polismyndigheter erhålla belöning t. ex. ur anslag från statens rusdrycksfond. För övrigt synes det Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande

kunna ifrågasättas, huruvida åklagares och angivares rätt till andel, om också begränsad till 500 kronor, i böter eller förbrutna varors värde enligt ifrågavarande författningar bör bibehållas.»

Länsstyrelsen i Örebro län har ställt sig direkt avvisande, vilket framgår av följande yttrande:

»Däremot kan Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande icke förorda de föreslagna ändringarna i 92 § rusdrycksförsäljningsförelördningen och 46 § brännvinstillverkningsförelördningen, i vad dessa ändringar avse att polisman må kunna tilläggas andel i åklagare tillkomna böter. En bestämmelse i dylik riktning, vilken innebär, att ordningspolisen särskilt premieras för fullgörande av densamma lagligen tillkommande åliggande, torde hittills vara främmande för svensk lagstiftning. Bestämmelsen torde ock enligt sin avfattning icke bliva lätt för domstolarna att tillämpa och torde kunna giva anledning till missämja mellan åklagare och polismän; och slutligen torde, såsom av magistraten jämväl framhållits, icke böra förbises, att dessa senare genom att göras ekonomiskt intresserade i utgången av åklagarmål av ifrågavarande beskaffenhet, lätt kunna på grund av jäv hindras att avlägga vittnesmål, till följd varav sålunda den icke sällan enda bevisning, som står till buds, icke kan komma till användning.»

Länsstyrelsen i Västmanlands län framställer även invändningar i förevarande punkt:

»I samtliga förslagen till ändringar i nu nämnda förordningar har emellertid införts en förut i svensk rätt okänd princip angående böternas fördelning, nämligen den, att polisman, som tagit synnerlig del däri, att förbrytelsen blivit beivrad, skall äga att taga hälften av åklagarens andel. Även om fog kan föreligga för att i en större stad, där all utredning i målet verkställs av polismyndigheterna samt åklagarens görande inskränker sig endast till att vid domstol föra talan i saken, den polisman som uppsårat och haft det största arbetet med utredningen av en förbrytelse erhåller andel i böterna, kunna så svåra olägenheter uppstå därav, att det torde vara bättre att helt och hållet utesluta polismannen från andel i böterna. I nästan varje mål rörande olaga tillverkning eller försäljning, torde den polisman, som biträtt med utredningen, komma att anse, att han haft synnerlig del i förbrytelsens beivrande samt känna avundsjuka och agg mot åklagaren, om denne ensam tillerkännes böterna. Då någon bestämmelse i förslaget icke finnes rörande vilken som skall avgöra, om polisman haft del i beivrandet, torde det hava avsetts, att inför domstolen i varje särskilt fall skall förebringas utredning härom. Domstolsförhandlingarna komma då, förutom rannsakingen i själva saken, att upptagas av tvist mellan åklagaren och honom underordnade polismän rörande böternas fördelning, ett förhållande, som knappast torde vara lämpligt. Därest polisman äger erhålla del i böterna, kan man även befara att ett spionerisystem uppstår och att även olagliga husrannsakingar komma att äga rum från underordnade polismäns sida.»

Ett uttryckligt tillstyrkande har uttalats av *länsstyrelsen i Malmöhus län*, medan övriga länsstyrelser icke haft någon erinran mot kontrollstyrelsens förslag.

Departement-
schefen.

Att polismännens intresse att få den olaga sprithanteringen beivrad kommer att i högst väsentlig mån ökas, därest de kunna erhålla del i böter och förbrutna rusdrycker m. m., synes mig klart. Icke heller hyser jag några starkare principiella betänkligheter mot att i detta fall slå in på den föreslagna vägen, då det gäller förbrytelser, vilkas beivrande i så särskilt hög grad beror på polismännens eget initiativ. Det vida övervägande antalet länsstyrelser har ej heller rest någon invändning i princip mot förslaget, ehuruval detsamma just i denna punkt berör frågor, vilka i särskilt hög grad ligga inom området för länsstyrelsernas erfarenhet och därför måste hava särskilt beaktats. Emellertid instämmer jag i att en fördelningsregel bör fastslås och tror det vara lämpligare att införa en fast sådan i likhet med vad som gäller beträffande åklagaren, vilkens andel i regel är lika stor, oberoende av om han i större eller mindre grad bidragit till beivrandet av förbrytelsen. Härigenom blir i alla händelser området för tvister mellan polisman och angivare inskränkt till frågan, huruvida i det särskilda fallet vederbörande överhuvud skall hava någon andel. Att detta avgörande tillkommer domstol, torde icke behöva uttryckligen uttalas i författningstexten.

Tiden för
ikraft-
trädandet.

Mot den i samtliga ändringsförslagen intagna bestämmelsen om ikraftträdande dagen efter det författningarna från trycket utkommit i Svensk författningssamling har *länsstyrelsen i Uppsala län* ävensom *magistraten i Örebro* vänt sig. Den förra myndigheten anför:

»Att ett sådant påskyndat ikraftträdande kan i vissa fall äga skäl för sig eller till och med vara nödvändigt, skall ingalunda bestridas. Men det är omöjligt att finna detta vara händelsen i förevarande fall. Utan alldeles bestämda skäl bör icke givas en regel, som, enligt vad av en nästan daglig erfarenhet ådagalägges, medför, att en författning träder i kraft flere dagar innan den kommit ens myndigheterna, till och med i huvudstadens närhet, till handa.»

Departement-
schefen.

Jag finner de anförda anmärkningarna angående tiden för ikraftträdandet befogade, men anser å andra sidan, att kortast möjliga tid i detta avseende bör bestämmas. Sättes tiden till åtta dagar efter det författningarna utkommit i författningssamlingen, synes mig tillräcklig garanti vinnas för att författningarna skola kunna bringas till vederbörandes kännedom före ikraftträdandet.

Speciella
frågor i de
olika författ-
nings-
förslagen.

Jag skall nu redogöra för vissa anmärkningar, som hänföra sig till speciella frågor i de nu ifrågakvarande förordningarna.

Beträffande 74 § i rusdrycksförsäljningsförordningen har *länsstyrelsen i Södermanlands län* yttrat:

Rusdrycks-
försäljnings-
förord-
ningen.
74 §.

»Den ifrågavarande förordningen gäller ej endast om spritdrycker, utan även om vin ävensom maltdrycker av tredje klass. För de fall då olaga försäljning föreligger endast av vin eller maltdrycker av klass III, torde de såsom regel stadgade straffbestämmelserna bliva allt för höga. Möjligen skulle emellertid domstolarna i sådana fall anse sig kunna medgiva sådan straffnedsättning, för vilken i förordningen stadgas villkoret »äro omständigheterna synnerligen mildrande.»

Länsstyrelsen i Malmöhus län har ansett det icke kunna vara med rättsuppfattningen överensstämmande, att olovlig försäljning av rusdrycker andra gången skall kunna betinga straffarbete i ett år och att för vanliga icke komplicerade fall fängelsestraff i första rummet skall tillämpas.

I denna fråga tillåter jag mig hänvisa till vad jag förut yttrat angående straffskalorna i de föreliggande förslagen i allmänhet.

Departement-
schefen.

Beträffande 90 § 1 mom. rusdrycksförsäljningsförordningen har *överståthållarämbetet* anfört:

»I 90 § 1 mom. har uttrycket »allmänna åklagare» ändrats till »åklagare», vilket i den speciella motiveringen angivits vara en rent redaktionell rättelse. Den nuvarande bestämmelsen torde dock icke kunna tolkas annorlunda än att med allmänna åklagare avses endast lands- och stadsfiskaler. Kronobetjände och de personer, vilka särskilt antagits att vaka över förordningens efterlevnad, kunna nämligen icke anses såsom allmänna åklagare, men enligt den nu föreslagna avfattningen skulle även de vara berättigade att verkställa beslag. Mot förändringen torde icke vara något att erinra, särskilt som motsvarande bestämmelse redan finnes i tillverkningsförordningen.»

Även *länsstyrelsen i Stockholms län* har framställt en liknande anmärkning och till stöd för sitt uttalande åberopat en historisk utredning. Ej heller denna myndighet har emellertid någon erinran mot den föreslagna förändringen.

I likhet med de hörda myndigheterna finner jag mig böra biträda kontrollstyrelsens förslag i denna punkt, även under förutsättning att detta förslag innebär en rent saklig ändring.

Departement-
schefen.

Länsstyrelsen i Södermanlands län har uttalat sin undran, huruvida meningen vore, att föreskriften i 90 § 2 mom. rusdrycksförsäljningsförordningen om hembjudande av rusdrycker, som på grund av sin be-

90 § 2 mom.

skaffenhet ej kunna tillhandahållas allmänheten, till partihandlare, som till avsalu bedriver rening av brännvin, hade den innebörden, att »hembrända» eller »renaturerade» spritdrycker skulle efter rening få tillhandahållas allmänheten i den lagliga handeln.

Departement-
mentschefen.

Säkerligen har det icke varit kontrollstyrelsens mening, att försäljning av sådana spritdrycker, som ej omedelbart kunna tillhandahållas allmänheten, överhuvudtaget skulle äga rum för förtäringssändamål. Uppenbarligen böra sådana spritvaror, därest de ej böra förstöras, användas för tekniskt bruk. Ett förtydligande för att klargöra detta synes böra ske i författningstexten.

92 §.

Länsstyrelsen i Södermanlands län har anmärkt, att i motiven till kontrollstyrelsens förslag ej angives anledningen till att de i paragrafen nu förekommande orden »eller är annan än åklagaren beslagare» utelutits.

Departement-
mentschefen.

Kontrollstyrelsen har i förevarande avseende ej förebragt annan motivering, än att sagda passus för paragrafens förenklade och bringande till närmare överensstämmelse med motsvarande paragrafer i andra hithörande författningar ansetts utan olägenhet kunna bortfalla.

Rättighet att verkställa beslag tillkommer enligt 90 § 1 mom. i vissa fall tullmyndighet. Då anledning icke synes förefinnas att utesluta sådan myndighet från andel i böter och förbrutna rusdrycker m. m., synes mig den av kontrollstyrelsen i detta avseende föreslagna ändringen icke böra äga rum utan den föreslagna texten omarbetas för erhållande av överensstämmelse med den nuvarande meningen.

94 §.
Departement-
mentschefen.

Den av kontrollstyrelsen föreslagna anordningen, att åtal för förbrytelser mot rusdrycksförsäljningsförordningen skall ske vid allmän domstol, har icke väckt gensaga från någon av de hörda myndigheterna. Jag vill till komplettering av kontrollstyrelsens motivering i denna punkt anföra, att mål, varom här är fråga, i Stockholm hittills så gott som undantagslöst avdömts av polisdomstolen, och att det i Stockholm gäller högst ett eller annat hundratal mål årligen, som skulle överflyttas till rådhusrätten — antalet vid polisdomstolen under januari och februari månader innevarande år avdömda mål utgjorde 12. Då polisdomstol icke äger ådöma frihetsstraff utan måste hänvisa målet till rådhusrätten, om dylikt straff anses böra ådömas, förefinnas givetvis starka skäl att överflytta alla mål av denna art till allmän domstol. Någon starkare

inverkan på fördelningen av de olika domstolarnas arbetsbörda torde överflyttningen icke komma att medföra.

Länsstyrelsen i Uppsala län har beträffande 30 § brännvinstillverkningsförrordningen anmärkt, att förhållandet mellan de olika straffsatserna syntes svårförklarligt. Härom yttrar länsstyrelsen:

Brännvinstillverkningsförrordningen.

»Om den, som erhållit tillstånd till brännvinstillverkning, bedriver sådan tillverkning efter tillståndstidens utgång eller i strid mot särskilt beslut om tillverkningens inställande, straffas han enligt 1 mom. hårdare än enligt 2 mom. den, som utan tillstånd tillverkar brännvin, till och med när detta sker andra gången eller oftare eller i större omfattning, om det blott icke är under synnerligen försvårade omständigheter; den senare kan dessutom få tillgodoräkna sig förmildrande omständigheter, som icke äga någon motsvarande betydelse i fråga om den förstnämnde.»

Det synes mig innebära en viss fördel att, såsom i kontrollstyrelsens förslag skett, avskilja sådana förbrytelser, som innebära ett brännvinstillverkarens överträdande av sin rättighet, från sådana förbrytelser, som icke innebära ett dylikt överträdande. I fråga om straffens storlek vill jag även här hänvisa till vad jag förut yttrat.

Departementschefen.

Jag övergår nu till det av kontrollstyrelsen framlagda utkast till förordning angående vissa skärpta åtgärder mot lönnbränning m. m.

Mot principerna i denna förordning hava i allmänhet ej framställts några invändningar av de hörda myndigheterna. Tvekan har egentligen yppats endast av *länsstyrelserna i Malmöhus och Kopparbergs län*. Jag meddelar här utdrag ur den av vissa myndigheter anförda motiveringen.

Förslag till förordning angående vissa skärpta åtgärder mot lönnbränning m. m.

Överståthållarämbetet:

»De här föreslagna bestämmelserna äro i flera hänseenden mycket avvikande från nu gällande lagstiftning, men de torde vara väl behöfliga, om det skall kunna bli möjligt att vinna något större resultat vid bekämpandet av den olagliga hanteringen. Naturligtvis bliva möjligheterna för myndigheternas ingripande i alla händelser mycket begränsade. Det är sålunda bland annat tydligt, att beslag endast sällan kunna ifrågakomma beträffande rusdrycker som finnas i de enskilda hemmen för husbehov, vare sig de anskaffas dit eller blivit där tillverkade. Men det är otvivelaktigt, att polisen med hjälp av dessa bestämmelser skulle vara avsevärt bättre rustad än för närvarande för fullgörande av den svårlösta uppgift, som genom restriktionslagstiftningen ålagts polismyndigheterna.»

Länsstyrelsen i Södermanlands län:

»Den föreslagna provisoriska förordningen angående vissa skärpta åtgärder mot lönnbränning m. m. skulle medföra, att lagligheten av beslag å »olagliga»

rusdrycker ej i alla och knappast ens i flertalet fall bleve av domstol prövad. Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande anser sig emellertid ej böra helt och hållet avstyrka det ifrågavarande förslaget, vilket synes kunna bliva av kraftig verkan. Som med förordningen torde avses att träffa den olagliga hanteringen med spritdrycker — i form av lönnbränning, insmuggling, renaturering, langning, eller annan olaga försäljning — synes i förordningen ordet »rusdrycker» böra utbytas mot »spritdrycker».

Länsstyrelsen i Malmöhus län:

»Helt visst skulle ock i många fall åtgärderna vara ägnade att i korrigerande syfte verka mera kraftigt än att genom ett mer eller mindre långvarigt processförfarande få den brottslige fälld till straff. Å andra sidan kan emellertid icke förnekas, att åtgärderna innebära ett ingripande mot den enskildes besittning av en art, som är för svensk rätt främmande och som tvivelsutan kommer att väcka reaktion hos rättsuppfattningen, synnerligast i de säkerligen icke få fall, då misstag vid beslagtagandet skola finnas vara begångna. Annat är nämligen ej att vänta, än att i åtskilliga fall misstag skola komma att äga rum. Visserligen angivas de förhållanden, under vilka beslagsingripande kan ske, skola vara *uppenbara*, eller ock skall *grundad anledning* finnas till *antagande*, att en viss avsikt förefinnes. Men på det stadium, då prövningen av förutsättningarnas förefintlighet skall äga rum, och med det summariska sätt, som därvid måste tillämpas, kan icke undvikas, att nämnda två begrepp te sig som mer eller mindre subjektiva. Härvid bör i ingen mån antagas, att beslagaren handlar annorlunda än i övertygelse om beslagsåtgärdens befogenhet. Vid behandling inför domstol kan emellertid ett helt motsatt resultat vinnas, och det måste verka stötande, att beslag ägt rum, samt att olägenheter och kostnader därigenom uppkommit. Vid dylik utgång lär beslagaren icke kunna undgå att utgiva skadestånd, något som måste anses ganska obilligt, eftersom han handlat efter en allmän författnings anvisningar och i överensstämmelse med sin uppfattning om behörigheten av sin åtgärd.

Med avseende på det anförda ställer sig Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande tveksam angående lämpligheten att införa en lagstiftning av förevarande art, även om det måste medgivas, att i många fall en samhällelig fara därigenom skulle kunna undanröjas. Mot bestämmelserna angående det förfaringssätt, som vid åtgärder enligt den föreslagna förordningen skall iakttagas, har Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande ej funnit något att erinra.»

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län:

»Ett beslagsförfarande i enlighet med förslaget skulle säkerligen bliva av betydelse för stävjande av den olagliga rusdryckshanteringen. Åt den ifrågasatta beslagsrätten har visserligen givits sådan omfattning, att det icke är uteslutet att missbruk i särskilda fall kunna befaras uppkomma, men då bestämmelserna i ämnet enligt utkastet till förordningen äro avsedda att allenast såsom försök tillämpas till och med den 30 juni 1922, har Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande icke ansett sig böra motsätta sig förslaget.»

Länsstyrelsen i Kopparbergs län:

»Däremot finner sig länsstyrelsen icke kunna biträda kontrollstyrelsens utkast till förordning angående vissa skärpta åtgärder mot lönnbränning m. m. De däri föreslagna åtgärderna torde vara för svensk rättsåskådning av så främmande natur, att den föreslagna förordningens upphöjande till lag icke bör anbefallas.»

I detta sammanhang torde jag böra omnämna, att *länsstyrelsen i Västerbottens län* med en viss styrka vänt sig mot att ifrågavarande författning skulle erhålla endast provisorisk karaktär, enär provisorisk lagstiftning borde förekomma endast i undantagsfall och behov av en varaktig lagstiftning i nu förevarande avseende vore behöfelig. Liknande synpunkter hava framförts av *länsstyrelsen i Värmlands län*.

För min del finner jag mig kunna i huvudsak godtaga principerna i det av kontrollstyrelsen framlagda utkastet till förordning om vissa skärpta åtgärder mot lönnbränning m. m. Ett verkligt effektivt ingripande mot den olaga sprithantering som synes mig kunna ernås endast om man jämte de brottsliga personerna kan träffa även den så att säga brottsliga varan. Ty under det de förra i verkligheten ofta torde slippa undan straff på grund av bristande bevisning, läser det i måhända de flesta fall vara möjligt att med ganska stor visshet påvisa, att varan är olaglig. En förutsättning för att beslagsrätt skall inträda är, att detta skall vara *uppenbart*. Å andra sidan läser det icke ofta kunna tänkas inträffa fall, där vederbörande i god tro åtkommit »olaglig» sprit och denna blir beslagtagen. Vederbörande synes i själva verket kunna innehava olaglig sprit i god tro endast under de förutsättningar, att sådan erhållits genom byte eller gåva (eller liknande fång).

Departement-
schefen.

Ehuru onekligen åtskilliga skäl tala emot att göra en lagstiftning utan särskild påtaglig anledning provisorisk, anser jag mig icke böra frångå kontrollstyrelsens förslag i denna punkt. Jag förutsätter dock som sannolikt, att, när någon erfarenhet vunnits angående förslagets verkningar, den provisoriska formen övergives och en definitiv lagstiftning med tillgodogörande av provisorietidens erfarenheter kommer till stånd.

Angående tiden för ikraftträdandet av förevarande förordning hänvisar jag till vad jag tidigare anfört beträffande de förut omhandlade författningsförslagen.

Jag övergår nu till att beröra vissa detaljer i förslaget. En överarbetning har givetvis ägt rum av förslaget i dess helhet, men beträf-

fande de i anledning därav föreslagna rent formella ändringarna tillåter jag mig hänvisa till förslaget. Jag erinrar här, att en ny 1 § blivit inskjuten i förslaget — till denna skall jag sedan återkomma — och att paragraffföljden därför är en annan än i kontrollstyrelsens förslag.

2—5 §§.

Enligt 2 § i kontrollstyrelsens förslag skall beslut om beslag av olaga sprit enligt förslaget 1 § meddelas i Stockholm av överståthållarämbetet, i annan stad, där poliskammare finnes, av denna, eljest av allmänne åklagaren i orten. I de följande paragraferna utvecklas ytterligare grunderna för beslagsrätten. I anslutning till dessa paragrafer har *justitiekanslersämbetet* yttrat:

»Beträffande beslag finnes hos oss icke någon mera allmängiltig lagstiftning, utan hava bestämmelser härom allt efter förefallande behov intagits i en mängd författningar, som var för sig reglera en viss detalj av rättslivet.

I dessa specialförfattningar torde beslagsrätten som regel hava behandlats så att säga som ett appendix till det straffprocessuella förfarandet mot brottslingen och underkastats domstols prövning i sammanhang med själva åtalet. Endast undantagsvis har beslagsrätten givits en mera självständig ställning såsom i lagen den 4 juni 1913 angående förbud mot införsel till riket av varor med oriktig ursprungsbeteckning. Gällande lag om straff för olovlig varuutförsel föreskriver (i 10 §), att då beslag verkställts, utan att godsets ägare ertappats, så ock då ägaren sedermera icke kunnat med stämning anträffas, bör domstolen på åklagarens anhållan låta i allmänna tidningarna införa kungörelse angående beslaget med föreläggande för ägaren, vid äventyr av talans förlust, att inom tre månader anmäla sig hos domstolen.

Den beslagsrätt, som kontrollstyrelsen nu föreslår, är fullständigt löst från varje samband med ett straffprocessuellt förfarande mot någon felande, ja till och med från de legala möjligheterna av ett dylikt förfarande (tillräknelighet o. s. v.). Därmed avses intet direkt ingripande mot viss person, utan ingripandet riktar sig mot varan.

Att en dylik beslagsrätt åtminstone preliminärt — under namn av tagande i förvar — i kontrollstyrelsens förslag tillerkännes polisman, torde icke erbjuda någon överraskning. Däremot torde man knappast hava väntat sig, att den föreslagna beslagsrätten, som i princip icke har något sammanhang med åtal, skulle, såsom med ett par undantag skett, tilldelats allmänna åklagarna i stället för polismyndighet.

I motiven lämnas ingen upplysning om skälen för denna anordning.

Visserligen synes den ifrågasatta beslagsrätten stundom kräva tillgång till speciell sakkunskap, som icke kan vara tillfinnandes å vilken ort som helst, och denna rätt har dessutom gjorts beroende av objektiva och i vissa fall även subjektiva förutsättningar, vilka det kanske ej sällan kan vara svårt nog att tillförlitligen bedöma. Dessa förhållanden hade möjligen kunnat föranleda beslagsrättens reserverande för de högre polismyndigheterna (länsstyrelserna), men näppeligen den anordning, som

valts. Den primära polismyndigheten kan nämligen svårigen som regel sägas vara mindre kvalificerad än den primära åklagaremyndigheten, ty bägge myndigheterna förenas oftast — ehuru icke alltid — i samma person.

Anledning till att den ifrågasatta beslagsrätten i allmänhet tillerkänts allmänna åklagarna torde snarare vara att söka däri, att kontrollstyrelsen tänkt sig dessa såsom försvarare av det gjorda beslaget, när sådant försvar i vissa fall kunnat erfordras. Och justitiekanslersämbetet vill för sin del erkänna svårigheterna att finna någon annan för denna uppgift.

För den händelse det befines erforderligt eller lämpligt att hos oss införa en beslagsrätt av den art, som i remissen avses, finner justitiekanslersämbetet sig därför icke böra avstyrka, att allmänna åklagarna påläggas den för dem rationellt taget eljest främmande uppgiften att fatta definitivt beslut angående dylikt beslag.

Det synes emellertid justitiekanslersämbetet, som om i så fall denna nya princip borde genomföras konsekvent. Att såsom kontrollstyrelsen lägga samma uppgift å poliskammare, där sådan finnes, torde knappast vara lämpligt. Ty i så fall måste ock — vilket styrelsen tydligt uttryckt i motiven men mindre tydligt i författningstexten — medgivas åklagaren att, innan han inlåter sig på försvar av poliskammarens beslag, pröva befogenheten av detsamma. Och sådant torde näppeligen vara fullt överensstämmande med förhållandet mellan åklagaren och poliskammaren samt måste i varje fall anses innebära en onödig omgång. Vad som sagts om poliskammare gäller till stor del även överståthållarämbetet. Detta ämbete har icke tillerkänts den hittillsvarande beslagsrätten i fråga om rusdrycker o. d. och det har åtminstone icke förebragts något skäl, varför en ändring i detta avseende måste ske beträffande den nu ifrågasatta beslagsrätten.

Därest denna rätt tilldelas allmänna åklagarna, anser justitiekanslersämbetet sig icke kunna underlåta framhålla önskvärdheten av, att den blivande författningen jämväl kommer att innehålla stadganden om de med beslag understundom förenade transport- och förvaringskostnader m. m. Justitiekanslersämbetet har sig bekant fall (rörande bensin), då allmän åklagare vid utövande av den hittillsvarande beslagsrätten fått förskjuta dylika kostnader till icke obetydligt belopp. Denna kostnadsfråga har hittills reglerats så att säga av sig självt. Åklagaren har icke varit ovillig förskotta medel, då han naturligtvis varit besjälad av en till visshet gränsande förhoppning att tillerkännas andel i beslaget. Men dylik andel är långt ifrån alltid förenad med den nya beslagsrätten, som kontrollstyrelsen satt i fråga. Detta framgår till fullo av den visserligen eljest i mer än ett avseende något otydliga 6 § i remitterade förslaget. Under sådana omständigheter kan man icke heller rimligen begära, att åklagaren skall ikläda sig några förskott i anledning av beslaget.»

Justitiekanslersämbetet har vidare ifrågasatt, att föreskrift skulle meddelas, i vilken ordning det instämnda målet skall behandlas, då det ej hade tydlig karaktär av vare sig brottmål eller tvistemål, ävensom att bestämmelser skulle meddelas om åtgärder, som kunde tjäna till den beslagtagna varans individualiserande. Vidare har ämbetet uttalat, att sakägarnas intresse näppeligen vore tillräckligt tillgodosett genom förslaget, och i detta avseende framhållit, dels att 5 § innehölle bestämmelser, som avvika från de regler, som ansetts nödiga för stämningss

Bihang till riksdagens protokoll 1921. 1 saml. 306 häft. (Nr 360.) 5

delgivande enligt rättegångsbalken, *dels* att den i 4 § av förslaget medgivna valfrihet för beslagsmyndigheten att kommunicera med ägaren eller innehavaren kunde medföra icke avsedda konsekvenser.

Överståthållarämbetet yttrar:

»Enligt 5 § skulle det ankomma på åklagaren att besluta, huruvida målet skall hänskjutas till domstol för prövning angående beslagets bestånd även i sådana fall då beslaget beslutats av överståthållarämbetet eller poliskammare. Med hänsyn till dessa myndigheters ställning i förhållande till stadsfiskalerna och särskilt den omständigheten att stadsfiskalerna i Stockholm lyda under och tillsättas av överståthållarämbetet torde någon prövningsrätt i dessa fall, varigenom beslaget skulle kunna upphävas, icke böra tillkomma stadsfiskalerna.»

Länsstyrelsen i Örebro län har ansett, att i 4 § andra stycket borde uttryckligen angivas, på vilkens bekostnad delgivning av stämning genom dess intagande i tidning skulle äga rum, samt att det kunde ifrågasättas, att dylik kostnad skulle i sista hand utgå ur värdet av förbruten vara. I 4 § borde föreskrift meddelas om sättet för konstaterande av huruvida beslagtagen varas värde uppginge till 30 kronor.

Länsstyrelsen i Västerbottens län anför:

»De i 4 och 5 §§ innehållna delgivningsbestämmelserna m. m. synas länsstyrelsen alltför invecklade. Enligt länsstyrelsens mening böra dessa paragrafer så omarbetas, att, utan att något slag av delgivning påbjudes, allenast föreskrives, att beslagtagen vara är förbruten, om inom viss tid, t. ex. två eller tre månader från beslaget, icke någon hos beslagsmyndigheten eller allmän åklagare i orten gjort anspråk på varans återfående. Har sådant anspråk gjorts, har åklagaren att instämma den, som anmält missnöje, till vederbörlig underdomstol med yrkande, att varan måtte förklaras förbruten. Domstolen meddelar härefter i vanlig ordning beslut; och gäller beslaget tills domstol annorlunda förordnat.»

Departementschefen.

De av justitiekanslersämbetet framställda anmärkningarna om vilken myndighet som borde tillerkännas rätt att verkställa beslag enligt förevarande förordning synes mig böra tillerkännas ett visst principiellt berättigande, men de hava dock icke rubbat min uppfattning, att kontrollstyrelsens förslag erbjuder de största *praktiska* fördelar, som under förhandenvarande omständigheter synas kunna vinnas. Det vill förefalla, som om justitiekanslersämbetets mening vore den, att det principiellt riktigaste vore att alltid lägga beslagsrätten på polismyndigheterna, fastän praktiska skäl föranledde ämbetet att icke avstyrka, det beslagsrätten tillades åklagarna men i sådant fall alltid tillades dessa. Enligt min mening tala emellertid än starkare praktiska skäl för att beslagsrätten i möjligaste mån lägges hos polismyndigheten, vilket även förefaller naturligtast och är principiellt riktigt. Den anmärkning, man härvid kan rikta mot bristen på konsekvens, synes mig icke böra tillmätas alltför

stor betydelse i förhållande till anordningens praktiska fördelar. Utan tvivel är det också en olägenhet att, såsom justitiekanslersämbetet ävensom överståthållarämbetet framhållit, en annan myndighet än den, som beslutit om beslaget, i händelse av missnöjesanmälan prövar, om talan skall anställas eller ej. Något underkännande av beslaget behöver dock icke en underlåtenhet att i dylikt fall anställa talan betyda, då åklagaren har att taga hänsyn även till de omständigheter, som framkommit *efter* beslagets verkställande.

Frågan om täckande av kostnader för beslag, annonsering m. m. torde kunna lösas i administrativ väg. Dock synes denna kostnad i första hand böra gäldas av den förbrutna varans värde, varom föreskrift synes böra intagas i den paragraf, som motsvarar 6 § i kontrollstyrelsens förslag.

Omformulering av förevarande paragrafer, delvis i anslutning till de gjorda anmärkningarna, har även skett i vissa andra avseenden. Den i 5 § andra stycket i kontrollstyrelsens förslag angivna tidsfrist har synts mig lämpligen böra förlängas till sextio dagar.

I den paragraf, som kommer att motsvara 7 § i kontrollstyrelsens förslag torde — i anslutning till vad *länsstyrelsen i Örebro län* påpekat — böra införas en bestämmelse om huru förfaras skall med förbrutna rusdrycker och ersättningsmedel för sådana. I fråga om rusdrycker torde visserligen 90 § 2 mom. rusdrycksförsäljningsförordningen även utan direkt hänvisning äga tillämpning men så ej beträffande ersättningsmedel. En uttrycklig hänvisning till berörda bestämmelse i rusdrycksförsäljningsförordningen synes därför böra ske.

Att kostnad i vissa fall bör gäldas av förbruten varas värde, har jag nyss anmärkt.

I enlighet med ett uttalande av *länsstyrelsen i Södermanlands län* finner jag även här en begränsning av åklagarandel och angivarandel etc. böra äga rum. Man torde nämligen böra tillse, att ej vederbörande kunna få särskilt intresse att tillämpa förevarande förordning *i stället för* att verkställa åtal enligt eljest gällande författningar. Bestämmelserna om andel i värdet synes därför böra formuleras i anslutning till övriga författningars motsvarande stadganden.

En föreskrift synes här böra meddelas om vilken myndighet som skall besluta angående fördelning av böter samt värdet av förbruten vara i sådant fall, då beslaget ej prövas av domstol. Prövningen torde i detta avseende knappast lämpligen kunna tilläggas annan myndighet än vederbörande länsstyrelse.

7 §.

Beträffande 7 § i kontrollstyrelsens förslag om utvidgning i visst fall av gällande bestämmelser om tvångsarbete hava i inkomna yttranden yppat sig de mest skiftande åsikter. Från flera håll har uttalats stark tvekan om lämpligheten att utvidga tvångsarbetsbegreppet att omfatta även sådana fall, där tvångsarbetet närmast kunde anses som ett verkligt straff, medan man från annat håll velat göra gällande, att tvångsarbetet *uttryckligen* borde förlänas karaktär av straff och ådömas *i stället för* de i rusdrycksförordningarna angivna straff.

Med hänsyn härtill finner jag mig icke böra nu förorda kontrollstyrelsens förslag i denna del utan anser detsamma böra göras till föremål för ytterligare ingående utredning. I sådant syfte torde förslaget i denna del böra remitteras till fattigvårdslagstiftningskommittén, som även har i uppdrag att utarbeta förslag angående lösdrivarelagstiftningen.

Det må för övrigt framhållas, att en bestämmelse av ifrågavarande art ej passar rätt väl i en provisorisk lagstiftning, då det ådömda tvångsarbetet kunde utsträckas att gälla utöver lagstiftningens giltighetstid.

Beslag av
rusdrycker
hos drucken
person.

Kontrollstyrelsen har föreslagit sådant tillägg till 18 kap. 15 § strafflagen, att rusdrycker eller ersättningsmedel därför, som påträffas hos drucken person, vilken dömes för fylleri, skola dömas förbrutna och förstöras.

I denna punkt hava avstyrkande eller tveksamma yttranden avgivits av *överståthållarämbetet* samt *länsstyrelserna i Södermanlands, Kalmar och Västernorrlands län*. Skälen för avstyrkandet torde kunna i huvudsak sammanfattas så, att hos vederbörande ofta kunde påträffas spritdrycker, vilkas innehavande ej stode i samband med fylleriförseelsen, stundom i större mängd, eventuellt tillhörande annan person. *Länsstyrelsen i Malmöhus län* har i anslutning till en sådan tankegång föreslagit modifikation i ordalydelsen. *Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* har däremot ansett goda skäl för ett lagstadgande av förslagets innebörd föreligga, och även vissa andra länsstyrelser hava uttryckligen uttalat sitt tillstyrkande.

Departement-
schefen.

Därest den nu ifrågavarande bestämmelsen på sätt som föreslagits skulle erhålla sin plats i strafflagen, hade det icke ankommit på min föredragning att behandla frågan om densamma. Enligt min tanke har den emellertid sin naturliga plats i den speciella förordning, som handlar om rusdryckers förverkande i sådana fall, då själva hanteringen icke är straffbelagd. Jag finner för övrigt så vägande skäl anförda för att en bestämmelse i antydd riktning verkligen kommer till stånd, att jag

anser mig böra förorda, att en sådan såsom 1 § intages i den provisoriska förordningen. En omformulering synes emellertid böra äga rum i sådant avseende, att domstolen kan efter gottfinnande avgöra, huruvida de hos den druckne påträffade rusdryckerna eller ersättningsmedlen skola dömas förbrutna eller icke.

Då den paragraf, som behandlar frågan om tillämpning av lösdriveribestämmelserna, borttages ur förslaget, synes mig den av kontrollstyrelsen föreslagna rubriken »förordning angående vissa skärpta åtgärder mot lönnbränning m. m.» lämpligen böra utbytas mot en annan, som mera direkt ansluter sig till bestämmelserna om varans förverkande och även passar in på den nya 1 §.

Rubriken.

Tidigare har lagrådets yttrande icke pläгат inhämtas över sådana förslag, vilka berört försäljning av brännvin, skattefri sprit och alkoholhaltiga preparat. De nu föreslagna ändringarna i därom gällande författningar äga emellertid det inbördes sammanhang med bestämmelserna i brännvinstillverkningsförordningen, att förordningarna svårligen kunna bedömas annorlunda än gemensamt. Jag får därför tillstyrka, att lagrådets yttrande över *samtliga* nu förevarande förslag måtte inhämtas.

Föredragande t. f. departementschefen uppläste härefter inom finansdepartementet upprättade förslag till *dels* förordning om vissa ändringar i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker, *dels* förordning om vissa ändringar i förordningen den 11 oktober 1907 angående tillverkning av brännvin, *dels* förordning om vissa ändringar i förordningen den 1 juli 1918 angående handel med skattefri sprit, *dels* förordning om vissa ändringar i förordningen den 1 juli 1918 angående vissa alkoholhaltiga preparat, *dels ock* förordning angående rusdryckers förverkande i vissa fall m. m. och hemställde, att lagrådets yttrande över förslagen, vilka fogats såsom bilaga (nr 1) vid detta protokoll, måtte för det ändamål, § 87 regeringsformen omförmäler, genom utdrag av protokollet inhämtas.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall.

Ur protokollet:
Svante Ericsson.

Bilaga 1.

Förslag

till

förordning om vissa ändringar i förordningen den 14 juni 1917 (nr 340)
angående försäljning av rusdrycker.

Härigenom förordnas, att 74 § 1 och 2 mom., 77 § 1 mom., 82, 87, 88 §§, 90 § 1 och 2 mom., 92 och 94 §§ i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker skola erhålla följande ändrade lydelse.

74 §.

1. Den, som utan att äga rätt till försäljning enligt denna förordning avyttrar rusdrycker, straffes för olovlig försäljning med böter från och med etthundra till och med ettusen kronor.

Beträdes någon, som förut fällt till straff för olovlig försäljning av rusdrycker, andra gången eller oftare med sådan förbrytelse eller bedriver någon olovlig försäljning i större omfattning eller yrkesmässigt, straffes med fängelse i högst ett år eller med böter från och med trehundra till och med femtusen kronor. Äro omständigheterna synnerligen försvårande, må till straffarbete i högst ett år dömas.

Äro omständigheterna synnerligen mildrande, må straffet nedsättas, i fall, varom i första stycket sägs, till trettio kronors böter och i fall, som avses i andra stycket, till etthundra kronors böter.

2. Har den, som beträdes med olovlig försäljning av rusdrycker, förut fällt till straff för förbrytelse, som avses i 30 § 2 mom. eller 31 § 2 mom. i förordningen den 11 oktober 1907 angående tillverkning av brännvin eller i 22 § 1 mom. eller 23 § 1 mom. i förordningen den 1 juli 1918 angående handel med skattefri sprit eller i 11 § 1 eller 2 mom. i förordningen den 1 juli 1918 angående vissa alkoholhaltiga preparat, straffes såsom för upprepad olovlig rusdrycksförsäljning.

77 §.

1. Avyttrar den, som handhar detaljhandel med rusdrycker, sådana drycker av annat slag än försäljningsrättigheten avser, eller beträdes den, som handhar utminutering, med olovlig utskänkning eller den, som handhar utskänkning, med olovlig utminutering, eller idkar någon detaljhandel med rusdrycker å annat ställe än därtill uppgivet eller medgivet är, eller fortsätter någon, oaktat återkallelse av meddelat tillstånd till försäljning eller förbud däremot delgivits honom, med försäljningen, straffes som i 74 § 1 mom. sägs.

82 §.

1. Tillhandagar någon mot föreskrifterna i 47 § 1 eller 2 mom. med anskaffande av rusdrycker, dömes till böter från och med femtio till och med femhundra kronor. Sker förbrytelsen i större omfattning eller yrkesmässigt eller beträdes någon andra gången eller oftare med sådan förbrytelse, vare straffet böter från och med tvåhundra till och med tvåtusen kronor eller fängelse i högst sex månader. Äro omständigheterna synnerligen mildrande, må straffet nedsättas till tio kronors böter.

2. Har någon med motbok vidtagit åtgärd i syfte att därigenom möjliggöra inköp av rusdrycker i större myckenhet än den, vartill motboken eljest berättigar, och har han eller med hans vetskap annan gjort bruk av den ändrade motboken, straffes, där ej gärningen eljest är belagd med straff, med böter högst ettusen kronor.

87 §.

Den, som under tid, då han är ställd under tilltal för förbrytelse mot denna förordning, fortsätter samma förbrytelse, skall, när han därtill varder lagligen förvunnen, för varje gång stämning därför utfärdats och delgivits, dömas till de böter eller det frihetsstraff, som äro stadgade för sådan förbrytelse; dock må sammanlagda frihetsstraffet icke överstiga två år.

88 §.

1. Delaktighet i förbrytelse, varom i 74 eller 82 § sägs, straffes efter vad i 3 kap. strafflagen stadgas.

2. Husbonde ansvarar för förbrytelse, som vid handhavande av detaljhandel enligt denna förordning begås av hans hustru, husfolk eller i hans arbete antagen person, liksom vore förbrytelsen begången av

honom själv, därest icke omständigheterna göra sannolikt, att förbrytelsen skett utan hans vetskap och vilja.

90 §.

1. Rättighet att verkställa beslag tillkommer, förutom tullmyndighet i fall som i 83 § sägs, de i 89 § 1 mom. omförmälda åklagare. Beslag, som verkställas av annan än tulltjänsteman, skall, där så ske kan, göras i två vittnens närvaro.

2. Rusdrycker, som enligt denna förordning eller annan författning förklarats förbrutna, skola, därest de äro i försäljningsdugligt skick, hembjudas till bolag, som äger rätt till detaljhandel med rusdrycker, eller till sådan partihandlare, som avses i 12 § 1 mom. Kunna förbrutna rusdrycker på grund av sin beskaffenhet ej tillhandahållas allmänheten, skola de hembjudas till partihandlare, som till avsalu bedriver rening av brännvin, att av honom för tekniskt bruk avyttras. Bolag eller partihandlare vare skyldig att till skäligt pris inköpa sålunda hembjudna rusdrycker. Är värdet så ringa, att det ej kan anses motsvara förslingkostnaderna, skall varan bevisligen förstöras.

Lag samma vare i fråga om försäljning av rusdrycker på grund av bestämmelser i tullstadgan eller andra författningar.

92 §.

Av böter, som ådömas enligt denna förordning, samt av värdet av rusdrycker, som enligt denna förordning dömas förbrutna, tillfalla två tredjedelar, dock högst femhundra kronor, åklagaren och återstoden kronan. Finnes särskild angivare eller är annan än åklagare beslagare eller har polisman tagit synnerlig del däri, att förbrytelsen blivit beivrad, äger sådan angivare, beslagare eller polisman med lika rätt sig emellan taga hälften av åklagarens andel.

94 §.

Förbrytelser mot denna förordning skola åtalas vid allmän domstol.

Denna förordning träder i kraft å åttonde dagen efter den, då förordningen, enligt därå meddelad uppgift, från trycket utkommit i Svensk författningssamling.

Förslag

till

**förordning om vissa ändringar i förordningen den 11 oktober 1907 (nr 86)
angående tillverkning av brännvin.**

Härigenom förordnas, att 30 §, 31 § 2 mom., 35, 39 och 42 §§, 46 § 1 mom., 47 § 1 mom. och 49 § i förordningen den 11 oktober 1907 angående tillverkning av brännvin skola erhålla följande ändrade lydelse.

30 §.

1. Där någon, som erhållit tillstånd till brännvinstillverkning, å bränneriet tillverkar brännvin under sådan tid på året, då tillverkning ej därstädes må äga rum, straffes med fängelse i högst ett år eller med böter från och med femhundra till och med tiotusen kronor.

2. Där någon, som icke erhållit tillstånd till brännvinstillverkning, tillverkar brännvin eller bereder mäsik i uppenbart syfte att därav framställa brännvin eller innehar för brännvinstillverkning uppenbarligen avsedd mäsik, böte från och med trehundra till och med tretusen kronor.

Beträdes någon, som förut fällts till straff för förbrytelse, varom i första stycket av detta mom. sägs, andra gången eller oftare med dylik förbrytelse, eller bedriver någon brännvinstillverkningen eller mäsikberedningen i större omfattning eller i syfte att försälja det framställda brännvinet, straffes med fängelse i högst ett år eller med böter från och med femhundra till och med femtusen kronor. Äro omständigheterna synnerligen försvårande, må till straffarbete i högst ett år dömas.

Äro omständigheterna synnerligen mildrande, må straffet nedsättas, i fall, varom i första stycket av detta mom. sägs, till etthundra kronors böter och i fall, som avses i andra stycket, till trehundra kronors böter.

3. Har den, som beträdes med förbrytelse, varom i 2 mom. sägs, tidigare fällts till straff för förbrytelse, som avses i 31 § 2 mom. av *Bihang till riksdagens protokoll 1921. 1 saml. 306 häft. (Nr 360.)*

denna förordning eller i 74 § 1 mom. i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker eller i 22 § 1 mom. eller 23 § 1 mom. i förordningen den 1 juli 1918 angående handel med skattefri sprit eller i 11 § 1 eller 2 mom. i förordningen den 1 juli 1918 angående vissa alkoholhaltiga preparat, straffes såsom i 2 mom. andra och tredje styckena är stadgat.

4. Den, som olovligen tillverkat brännvin på sätt i 1 eller 2 mom. sägs, skall ock gälda den i 12 § stadgade tillverkningskatt, varvid skall iakttagas:

Har tillverkningen skett med enkel, omedelbarligen med eld driven redskap, varde skatten beräknad efter redskapens avverkningsförmåga, som skall antagas under dygn uppgå till fyra gånger pannans rymd. Kan redskapens storlek icke utrönas, bestämmes skatten efter femhundra liters tillverkning för dygn.

Är tillverkningen utövad med mera sammansatt eller medelst ånga driven redskap, beräknas skatten för den myckenhet, som, efter vad utrönas kan, blivit tillverkad, dock för minst åttahundra liter på dygnet.

Har tillverkningen skett på annat sätt än ovan sagts, beräknas skatten för den myckenhet, som, efter vad utrönas kan, blivit tillverkad, dock för minst femtio liters tillverkning för dygn.

I samtliga dessa fall skall skatten utgå för minst trettio dygn; men har tillverkningen blivit utövad över trettio men ej sextio dygn, utgöres skatt för sextio dygn, och över sextio men ej nittio dygn för nittio dygn o. s. v.

5. Beträdes någon med förbrytelse, varom i 1 och 2 mom. sägs, skola vid förbrytelsen nyttjade redskap, å stället befintligt brännvin och mäsik samt de kärl, vari brännvinet och mäskan förvaras, tagas i beslag och dömas förbrutna.

31 §.

2. Befinnes någon i andra fall än i 1 mom. avses innehava redskap, som uppenbarligen är av honom avsett att nyttjas för ändamål, som där sägs, straffes med böter från och med etthundra till och med ettusen kronor, och vare redskapet förbrutet. Äro omständigheterna synnerligen mildrande, må böterna nedsättas till trettio kronor.

Beträdes någon, som förut fällts till straff för förbrytelse, varom i detta mom. sägs, andra gången eller oftare med dylik förbrytelse, eller har någon, som beträdes med sådan förbrytelse, tidigare fällts till straff för annan förbrytelse, som avses i 30 § 2 eller 3 mom., dömes

till fängelse i högst sex månader eller till böter från och med trehundra till och med tretusen kronor.

. 35 §.

Till redskap, som enligt 30 § 5 mom., 31 § 2 mom. eller 32 § 1 mom. är förbrutet, räknas varje i bränneri för kokning, mäskeerledning, jäsning eller bränning inrättat redskap, sprithållare ävensom ångmaskin med tillbehör.

39 §.

1. Delaktighet i förbrytelse, varom i 30 § 2 mom. eller 31 § sägs, straffes efter vad i 3 kap. strafflagen stadgas.

2. Brännvinstillverkare så ock den, som tillverkar eller saluhåller i 31 § 1 mom. avsedd apparat eller apparatdel, ansvarar för förbrytelse mot denna förordning, som begås av hans hustru, barn, husfolk eller i hans arbete antagen person, såsom vore förbrytelsen av honom själv begången, därest icke omständigheterna göra sannolikt, att förbrytelsen skett utan hans vetskap och vilja. Begagnar brännvinstillverkare ombud vid brännerirörelsens utövande, ansvare dock ombudet jämte tillverkaren och lika med denne för sådan förbrytelse.

3. Är sådan förbrytelse begången, att redskap, mäskeerledning, brännvin eller förvaringskärl enligt vad här ovan är stadgat skola dömas förbrutna, inträder denna påföljd, även om den, som begått förbrytelsen, icke är ägare av godset.

42 §.

Skulle någon, vilken det åligger att hålla tillsyn vid bränneri eller vid nederlag, eller den, vilken har till tjänsteåliggande att åtala förbrytelser mot denna förordning, själv beträdas med förbrytelse, varom i 30 § 2 mom. sägs, eller att hava främjat sådan förbrytelse, eller förbrytelse, som omförmåles i 32 §, varde dömd till fängelse eller straffarbete från och med sex månader till och med två år.

46 §.

1. Av böter, som ådömas enligt denna förordning, samt av värdet av brännvinsredskap och annan egendom, som anses förbrutna, tillfalla två tredjedelar, dock högst femhundra kronor, åklagaren och återstoden kronan. Finnes särskild angivare, eller har polisman tagit synnerlig del däri, att förbrytelsen blivit beivrad, äger sådan angivare eller polisman med lika rätt sig emellan taga hälften av åklagarens andel. Sådan del

tillkomme dock ej angivare, då angivelse skett av föräldrar mot barn, barn mot föräldrar, makar eller syskon mot varandra, annan skyldeman mot den, hos vilken han njuter kost eller underhåll, fosterbarn mot fosterföräldrar eller tjänare mot husbondefolk under den tid, de äro i tjänsten.

47 §.

1. Lands- och stadsfiskaler, kronobetjante samt de personer, vilka särskilt förordnas att vaka över denna förordnings efterlevnad, åligger att åtala förbrytelser emot densamma. Åtal skall anhängiggöras vid allmän domstol.

49 §.

Beslag skall, där så ske kan, göras i två vittnens närvaro. Innehavare av vad i beslag tages eller, i hans frånvaro, hans ombud på stället eller någon av hans husfolk skall tillsägas om beslaget.

Denna förordning träder i kraft å åttonde dagen efter den, då förordningen, enligt därå meddelad uppgift, från trycket utkommit i Svensk författningssamling.

Förslag

till

förordning om vissa ändringar i förordningen den 1 juli 1918 (nr 508)
angående handel med skattefri sprit.

Härmed förordnas, att 22, 23 och 30 §§ samt 32 § 2 mom. i förordningen den 1 juli 1918 angående handel med skattefri sprit skola erhålla följande ändrade lydelse.

22 §.

1 mom. Vidtager någon obehörigen med denaturerad sprit åtgärd, varigenom denatureringsmedlet avskiljes eller denatureringen försvagas, straffes såsom för olovlig tillverkning av brännvin enligt 30 § 2 mom. i förordningen den 11 oktober 1907 angående tillverkning av brännvin.

2 mom. Har den, som beträdes med förbrytelse, varom i 1 mom. sägs, tidigare fällts till straff för förbrytelse, som avses i 30 § 2 mom. eller 31 § 2 mom. av förordningen den 11 oktober 1907 angående tillverkning av brännvin eller i 74 § 1 mom. i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker eller i 23 § 1 mom. i denna förordning eller i 11 § 1 eller 2 mom. i förordningen den 1 juli 1918 angående vissa alkoholhaltiga preparat, straffes såsom i 30 § 2 mom. andra och tredje styckena av förordningen den 11 oktober 1907 angående tillverkning av brännvin är stadgat.

23 §.

1 mom. Avyttrar någon sprit, varmed honom veterligen vidtagits åtgärd, som i 22 § 1 mom. sägs, eller försäljer någon eljest i andra fall, än här ovan sagts, skattefri sprit till förtäring eller under omständigheter, som bort giva säljaren skäligen anledning att antaga, att spriten är avsedd att användas som dryck, straffes såsom för olovlig försäljning av rusdrycker enligt 74 § 1 mom. i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker.

2 mom. Har den, som beträdes med förbrytelse, varom i 1 mom. sägs, tidigare fällt till straff för förbrytelse, som avses i 30 § 2 mom. eller 31 § 2 mom. i förordningen den 11 oktober 1907 angående tillverkning av brännvin eller i 74 § 1 mom. i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker eller i 22 § 1 mom. av denna förordning eller i 11 § 1 eller 2 mom. i förordningen den 1 juli 1918 angående vissa alkoholhaltiga preparat, straffes såsom i 74 § 1 mom. andra och tredje styckena av förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker är stadgat.

30 §.

1 mom. Delaktighet i förbrytelse, varom i 22 § 1 mom. eller 23 § 1 mom. sägs, straffes efter vad i 3 kap. strafflagen stadgas.

2 mom. Husbonde ansvarar för förbrytelse, som vid handhavande av detaljhandel enligt denna förordning begås av hans hustru, husfolk eller i hans arbete antagen person, liksom vore förbrytelsen begången av honom själv, därest icke omständigheterna göra sannolikt, att förbrytelsen skett utan hans vetskap och vilja.

32 §.

2 mom. Av böter, som enligt denna förordning ådömas, ävensom av värdet av vad som jämlikt densamma är att anse såsom förbrutet, tillfalla två tredjedelar, dock högst femhundra kronor, åklagaren och återstoden kronan. Finnes särskild angivare eller har polisman tagit synnerlig del däri, att förbrytelsen blivit beivrad, äger sådan angivare eller polisman med lika rätt sig emellan taga hälften av åklagarens andel.

Denna förordning träder i kraft å åttonde dagen efter den, då förordningen, enligt därå meddelad uppgift, från trycket utkommit i Svensk författningssamling.

Förslag

till

förordning om vissa ändringar i förordningen den 1 juli 1918 (nr 564) angående vissa alkoholhaltiga preparat.

Härmed förordnas, att 11 § 1 och 2 mom. 16 § samt 18 § 2 mom. i förordningen den 1 juli 1918 angående vissa alkoholhaltiga preparat skola erhålla följande ändrade lydelse.

11 §.

1 mom. Vidtager någon obehörigen med alkoholhaltigt preparat åtgärd, varigenom denatureringsmedel avskiljes eller denaturering försvagas, straffes såsom för olovlig tillverkning av brännvin enligt 30 § 2 mom. i förordningen den 11 oktober 1907 angående tillverkning av brännvin.

Har den, som beträdes med förbrytelse, varom i första stycket sägs, tidigare fallts till straff för förbrytelse, som avses i 30 § 2 mom. eller 31 § 2 mom. i förordningen den 11 oktober 1907 angående tillverkning av brännvin eller i 74 § 1 mom. i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker eller i 22 § 1 mom. eller 23 § 1 mom. i förordningen den 1 juli 1918 angående handel med skattefri sprit eller i 2 mom. av denna paragraf, straffes såsom i 30 § 2 mom. andra och tredje styckena av förordningen den 11 oktober 1907 angående tillverkning av brännvin finnes stadgat.

2 mom. Avyttrar någon alkoholhaltigt preparat, varmed honom veterligen vidtagits åtgärd, som i första mom. sägs, eller försäljer någon eljest alkoholhaltigt preparat till förtäring eller i övrigt under omständigheter, som bort giva säljaren skälig anledning att antaga, att varan är avsedd att användas som dryck, straffes såsom för olovlig försäljning av rusdrycker enligt 74 § 1 mom. i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker.

Har den, som beträdes med förbrytelse, varom i första stycket sägs, tidigare fallts till straff för förbrytelse, som avses i 30 § 2 mom.

eller 31 § 2 mom. i förordningen den 11 oktober 1907 angående tillverkning av brännvin eller i 74 § 1 mom. i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker eller i 22 eller 23 § i förordningen den 1 juli 1918 angående handel med skattefri sprit eller i 1 mom. av denna paragraf, straffes såsom i 74 § 1 mom. andra och tredje styckena av förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker finnes stadgat.

16 §.

Delaktighet i förbrytelse, varom i 11 § 1 eller 2 mom. sägs, straffes efter vad i 3 kap. strafflagen stadgas.

18 §.

2 mom. Av böter, som enligt denna förordning ådömas, ävensom av värdet av vad som jämlikt densamma är att anse såsom förbrutet, tillfalla två tredjedelar, dock högst femhundra kronor, åklagaren och återstoden kronan. Finnes särskild angivare eller har polisman tagit synnerlig del däri, att förbrytelsen blivit beivrad, äger sådan angivare eller polisman med lika rätt sig emellan taga hälften av åklagarens andel.

Denna förordning träder i kraft å åttonde dagen efter den, då förordningen, enligt därå meddelad uppgift, från trycket utkommit i Svensk författningssamling.

Förslag

till

förordning angående rusdryckers förverkande i vissa fall m. m.

Häri genom förordnas som följer:

1 §.

Påträffas rusdrycker eller rusgivande ersättningsmedel därför hos person, som anhålles för fylleri, skola de, där ansvar ådömes för fylleri-förseelsen, dömas förbrutna, såvida icke särskilda omständigheter till annat föranleda.

Polismyndighet äger i avbidan på domstolens prövning hålla i förvar vad som sålunda påträffats.

2 §.

Påträffas rusdrycker eller rusgivande ersättningsmedel därför under sådana omständigheter, att det finnes vara uppenbart, att de olovligen tillverkats eller att med dem obehörigen vidtagits åtgärd i syfte att avskilja denatureringsmedel eller försvaga denaturering, skall vad sålunda påträffas jämte kärl och emballage, vari det förvaras, tagas i beslag, ändå att innehavaren eller ägaren därav ej anträffas eller att åtal ej äger rum.

Påträffas rusdrycker eller rusgivande ersättningsmedel därför, vilka uppenbarligen varit föremål för olovlig överlåtelse eller vilkas åtkomst innehavaren icke kan tillfredsställande förklara, och finnes grundad anledning antaga, att varan är avsedd att i befintligt eller förarbetat skick olovligen avyttras, skall vad sålunda påträffas jämte kärl och emballage, vari det förvaras, jämväl tagas i beslag.

Påträffas rusdrycker eller ersättningsmedel därför, vilka uppenbarligen till riket olovligen införts, hos någon, som insett eller bort insett, att de olovligen införts, skola de jämte kärl och emballage, vari de förvaras, tagas i beslag, ändå att åtal för olovlig varuinförsel eller delaktighet däri ej äger rum.

3 §.

Beslut om beslag, varom i 2 § sägs, meddelas i Stockholm av överståthållarämbetet, i annan stad, där poliskammare finnes, av denna, eljest av allmänne åklagaren i orten.

4 §.

Kan beslut, som i 3 § sägs, icke utan våda avvaktas, må polisman taga varan i förvar, men anmäla ofördröjligen sådan åtgärd för den i nämnda § angivna myndighet.

5 §.

Myndighet, som verkställt beslag, skall utan dröjsmål låta genom stämningssman delgiva ägaren av den beslagtagna varan eller, om denne ej är känd eller ej kan anträffas, den, som vid varans påträffande innehade densamma, beslutet om beslaget med föreläggande för denne, om han vill å beslaget tala, att hos beslagsmyndigheten inom fjorton dagar efter delgivningen med angivande av bostads- och vistelseort skriftligen anmäla missnöje med beslaget, vid påföljd att eljest beslaget står fast och varan varder förbruten. Intyg om delgivning av sådant föreläggande skall av stämningssmannen tecknas å beslutet. Har missnöje anmälts hos överståthållarämbetet eller poliskammare, skall anmälningsskriften med tillhörande handlingar omedelbart översändas till allmänne åklagaren.

Är ägare eller innehavare ej känd eller kan han ej anträffas, må delgivning av beslut och föreläggande, varom i första stycket sägs, ske genom dess införande i den eller de tidningar i orten, i vilka allmänna meddelanden brukas kungöras; dock njute i detta fall varans ägare eller innehavare för missnöjes anmälning en tid av sextio dagar efter föreläggandets intagande i tidningen.

Har föreläggande, varom ovan sägs, icke delgivits varans ägare eller innehavare eller enligt andra stycket införts i vederbörlig tidning inom fjorton dagar efter det att beslut om beslag fattats eller, där vara tagits i förvar enligt 4 §, efter den åtgärd, gånge beslaget åter.

Uppgår beslagtagna varas värde ej till trettio kronor, skall utan vidtagande av de i denna paragraf föreskrivna åtgärder varan vara förbruten, om icke missnöje med beslaget anmälts inom sextio dagar efter det beslaget ägt rum.

6 §.

Har missnöje enligt 5 § anmälts, skall allmänne åklagaren, om därtill finnes anledning, inom fjorton dagar efter missnöjesanmälan till allmänna underrätten i orten instämman den, som anmält missnöje, med yrkande att varan måtte förklaras förbruten. Anträffas ej den, som anmält missnöje, då han å den uppgivna vistelseorten för stämning sökes, skall den ovannämnda instämningstiden vara förlängd, till dess han hos allmänne åklagaren inställer sig för stämning mottagande. Har detta ej skett inom sex månader efter beslaget, vare missnöjesanmälan förfallen.

Har stämning ägt rum inom föreskriven tid, gälle beslaget till dess domstol annorlunda förordnar. Har stämning ej ägt rum inom sagda tid, gånge beslaget åter.

7 §.

Med rusdrycker eller ersättningsmedel därför, som enligt denna förordning äro förbrutna, skall förfaras på sätt i 90 § 2 mom. förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker stadgas.

Av belopp, som vid föryttring av förbruten vara erhålles, skall, efter avdrag för kostnader i anledning av å varan verkställt beslag, enligt länsstyrelsens eller, om domstol förklarat varan förbruten, domstolens beprövande en tredjedel, dock högst 500 kronor, tillfalla polisman eller annan, av vars angivelse eller åtgärd beslaget föranletts. Förklarar domstol varan förbruten, tillfalle lika del åklagaren. Vad som ej sålunda tillkommer åklagare, polisman eller annan, tillfalle kronan.

Denna förordning träder i kraft å åttonde dagen efter den, då förordningen, enligt därå meddelad uppgift, från trycket utkommit i Svensk författningssamling, och gäller till och med den 30 juni 1922.

Bilaga 2.

Till Konungen.

Sedan innevarande års riksdag i anledning av dels väckta motioner om åvägbringande av förslag till lagbestämmelser i syfte att bekämpa olaglig tillverkning och försäljning av rusdrycker, dels ock Kungl. Maj:ts proposition nr 411 med förslag till vissa ändringar i förordningen den 11 oktober 1907 angående tillverkning av brännvin, för sin del beslutat ändrad lydelse av vissa paragrafer i sistnämnda förordning samt i skrivelse den 1 juni 1920 nr 311 anhållit, att Kungl. Maj:t måtte snarast möjligt låta verkställa utredning om skärpning av straffbestämmelserna för olaglig försäljning av rusdrycker samt för riksdagen framlägga de förslag, vartill utredningen kunde giva anledning, har Kungl. Maj:t genom remiss den 13 september 1920 anbefallt kontrollstyrelsen att i ärendet avgiva underdånigt utlåtande. I anledning härav får kontrollstyrelsen med återställande av remisshandlingarna överlämna närslutna förslag till vissa ändringar i förordningarna den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker, den 11 oktober 1907 angående tillverkning av brännvin, den 1 juli 1918 angående handel med skattefri sprit och den 1 juli 1918 angående vissa alkoholhaltiga preparat jämte ett utkast till förordning angående vissa skärpta åtgärder mot lönnbränning m. m. samt förslag till lag om ändrad lydelse av 18 kap. 15 § strafflagen.

Vid de förhandlingar, som förts inom kontrollstyrelsen beträffande ovanberörda frågor, hava såsom sakkunniga följande representanter för systembolagen deltagit, nämligen ordföranden i styrelsen för aktiebolaget Göteborgssystemet i Göteborg, advokaten Henrik Almstrand, direktören för aktiebolaget Stockholms-systemet med. dr. Ivan Bratt och ordföranden i styrelsen för Kristianstads spritförsäljningsaktiebolag, riksdagsmannen Gustaf Nilsson.

Till motivering av den föreslagna nya lagstiftningen får kontrollstyrelsen anföra följande.

I. Den olaga hanteringens uppkomst, omfattning och former.

Under de senaste åren har uppmärksamheten i allt högre grad blivit inriktad på ineffektiviteten av gällande ansvarsbestämmelser mot den olagliga rusdryckshanteringen. Vissa åtgärder hava redan av statsmakterna vidtagits i syfte att förhindra denna olaga hantering och strängare bestraffa utövarna därav. Vid 1919 års riksdag antogs sålunda i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 131 en förordning om ändrad lydelse av 30, 31, 35 och 39 §§ i brännvinstillverkningsförordningen och utfärdades av Kungl. Maj:t den 4 juli 1919 under nr 379 i Svensk författningssamling. Genom ifrågavarande författningsändring åsyftades att förhindra den vid det dåvarande synnerligen omfattande handeln med destillerings-

apparater, och förbjöds därigenom såväl tillverkan- det, utbudandet, saluhållandet och överlåtandet, som ock innehavet av för beredande av brännvin ägnad apparat eller del av dylik apparat, där syftet uppenbart vore, att apparaten eller apparat- delen skulle nyttjas vid lönnbränning eller för avlägsnande av denatureringsmedel m. m. Vid 1920 års riksdag beslötos vidare i anledning av väckta motioner och Kungl. Maj:ts proposition nr 411 vissa ändringar i brännvinstillverkningsförrordningen i syfte att skärpa straffen för olaga tillverkning av brännvin; därjämte skulle jäm- väl innehavet av mäska straffbeläggas. Ifrågavarande ändringar utfärdades genom förrordningen den 18 juni 1920 (nr 328). Ehuruval motioner väckts om skärpningar jämväl av straffen för olaga rusdryckshandel och olaga handel med denaturerad sprit och alkoholhaltiga preparat, och kontrollstyrelsen med skrivelse den 17 mars 1920 framlagt förslag till dylika ändringar, befanns det emellertid icke möjligt med hänsyn till den framskridna riksdagstiden att upptaga ifrågavarande förslag till behandling, utan föranledde de allenast riksdagen att i den ovan omnämnda skrivelsen nr 311 anhålla om utarbetandet av bestämmelser i ämnet.

Den ringa effektivitet av intill år 1919 gällande ansvarsbestämmelser emot den olaga rusdryckshanteringen måste ses i samband med det förhållandet, att dessa ansvarsbestämmelser, även om de förekomma i författningar, som under de senaste åren utfärdats, äro bildade efter bestämmelser, som varit lämpade efter andra tider och andra förhållanden på rusdryckstillverkningens och -försäljnin- gens område.

Under kristiden, då på grund av bristen på olika slag av varor ransonering av dessa blev erforderlig, uppkom en smyghandel, som ej sällan utövades yrkes- mässigt, särskilt av vissa personer, s. k. jobbare. Den mängd av ransonerings- bestämmelser, som utfärdades, gjorde det också synnerligen svårt att åstadkomma någon mera effektiv övervakning av deras efterlevnad. Överträdelsena av ranso- neringsbestämmelserna voro också synnerligen talrika. En sporre till dylika över- trädelser var den betydande ekonomiska vinst, som uppkom av smyghandeln. Den risk, som var förbunden med denna handel, uppvägdes mångdubbelt av den vinst, som jobbaren erhö. Även på rusdryckshanteringens område framträdde nyss- berörda tendenser under kristiden, och de kommo därstädes att fortbestå, sedan den egentliga kristiden upphört. Denna omständighet sammanhänger därmed, att genom 1917 års rusdrycksförsäljningsförrordning ett system för detaljhandeln med rus- drycker infördes, som väsentligen innebär, att vissa personer icke få köpa rus- drycker samt att spritdrycker endast till viss begränsad myckenhet få tillhanda- hållas dem, som erhållit inköpsrätt.

En av de närmaste lagstiftningsuppgifterna på förevarande område synes vara att åstadkomma sådana bestämmelser, att den olagliga hanteringen kan effek- tivt träffas. Härvid torde det icke vara tillräckligt att åvägbringa en i och för sig erforderlig skärpning av gällande straff. Med hänsyn därtill att den olagliga hanteringen fortfarande förekommer i ej obetydlig omfattning samt i mycket skiftande former och att utövarna av denna handel ådagalägga stor skicklighet i att oupp- hörligt finna nya källor för erhållande av den sprit, som tillföres sagda handel, i den mån ordningsmakten ingriper gent emot dem, synes det vara i särskild grad önskvärt att söka finna ett enhetligt system för åtgärder, varigenom olika tänkbara former för olaga hantering kännbart träffas.

En olaglig rusdryckshantering torde helt visst hava förekommit sedan långliga

tider tillbaka. Den olagliga försäljningen uppträdde huvudsakligen i form av s. k. *langning*, varvid det på laglig väg inköpta brännvinet tillhandahölls personer, som av en eller annan anledning icke voro i tillfälle att inköpa brännvin, och *salning*, då flere personer förenade sig om att inköpa en kvantitet och fördela den mellan sig. Någon olaglig tillverkning var före den egentliga kristidens början icke känd, och torde, om den förekommit, allenast hava utövats i mycket avlägsna bygder. Ej heller förekom någon insmuggling av sprit. Däremot förekom mera allmänt missbruk av denaturerad sprit samt vissa alkoholhaltiga preparat, och särskilt vissa orter voro kända för dylikt missbruk.

Under kristiden utbredde sig emellertid, såsom förut antytts, den olagliga hanteringen synnerligen snabbt. Den framträdde främst såsom olaga brännvinstillverkning och spridde sig på kort tid över hela landet, ej minst på grund av det öppna annonserandet om försäljning av destillationsapparater. Lönnbränningen torde emellertid ännu vid denna tidpunkt huvudsakligen hava varit husbehovsbränning, om än ock fall av yrkesmässig bränning blevo iakttagna. Jämsides med den olagliga brännvinstillverkningen förekommo talrika fall av renaturering av denaturerat brännvin och motorsprit. Även den olagliga försäljningen av brännvin tilltog i stor omfattning, i det att brännvin, inköpt på motböcker eller på annat sätt anskaffat, byttes mot livsmedel eller försålde direkt mot kontant betalning. Dylikt brännvin samlades ej sällan på jobbarehänder och utsläpptes sedan till synnerligen höga pris på den illegala marknaden. Slutligen stegrades också genom frånvaron av kontroll å handeln med alkoholhaltiga preparat missbruket av dessa preparat.

De restriktioner, som under kristiden infördes, hade till en början en betydande nykterhetseffekt. Särskilt framträdde denna effekt i en anmärkningsvärd nedgång av fylleriförseelserna och i ett praktiskt sett upphörande av fallen av kronisk alkoholism. Det dröjde emellertid ej länge, förrän verkan av dessa restriktioner neutraliserades av följderna av den olagliga hanteringen. Under år 1918 inträder för varje månad en stegring av antalet fylleriförseelser, en stegring, som fortsätter under år 1919 och första halvåret av år 1920. Samtidigt hava fallen av kroniska alkoholsjukdomar åter börjat ökas. I hög grad torde dessa nu nämnda följder av alkoholförbrukningen få tillskrivas den olaga handeln med rusdrycker. Det sålunda framhållna sambandet mellan den olaga handeln och vissa följdföreteelser till alkoholförbrukningen torde ådagalägga både den omfattning, som den olaga handeln tog, och den matta reaktion, som samhället genom lagstiftning och ordningsmakt till en början erbjöd gent emot den olagliga hanterings yttringar.

Ännu i början av år 1919 torde den olaga tillverkningen av brännvin och renatureringen av denaturerad sprit och motorsprit i jämförelsevis stor omfattning hava ägt rum till husbehov, men snart inträdde en förskjutning av läget. Den organisation, som från 1919 års början trädde i kraft beträffande handeln med skattefri sprit möjliggjorde ett kraftigare ingripande gent emot missbruket av dylik sprit, varför också mycket snart påtagligt goda verkningar visade sig i avseende på tillbakaträngandet av missbruket av denaturerad sprit och motorsprit. Jämväl användandet av alkoholhaltiga preparat för förtäring ändamål tillbakahölls och undanträngdes. I samband med att tillgången på spritdrycker blev större, så att de utminuterade och utskänkta kvantiteterna i den lagliga handeln ökades, avtog också *husbehovstillverkningen* av brännvin. Däremot kom den yrkesmässiga olagliga brännvinstillverkningen och handeln med spritdrycker att fortbestå och på vissa orter av

riket att nå en vidare omfattning än någonsin tillföre. Åtskilliga personer, som icke ville eller kunde på hederligt sätt försörja sig, övergingo nu till att bliva lönnbrännare och langare, och de fingo köpare bland dem, som icke kunde köpa spritdrycker eller icke fingo köpa dylika drycker i den myckenhet, de önskade. Härigenom kom smyghandeln med spritdrycker att rikta sin spets mot en av grundvalarna för den nu gällande rusdrycksförsäljningslagstiftningen. Denna lagstiftning avser ju dels att ställa personer, som missbruka rusdrycker, utanför möjligheten att utminuteringsvis köpa dylika, dels att begränsa möjligheten för andra personer att köpa annat än för eget legitimt behov. Uppenbart är emellertid, att, om bredvid den legala handeln finnes en smyghandel, som tillgodoser de från inköpsrätt avstängda, lagstiftningens effektivitet väsentligen skall försvagas. Det visade sig också vara en ekonomiskt lönande hantering att tillhandagå de avstängda med spritdrycker, och en fullt organiserad smyghandel utbildade sig på vissa platser.

I Stockholm, där mera ingående erfarenhet vunnits om den olagliga hanteringen, har den yrkesmässiga lönnbränningen erhållit en jämförelsevis betydande omfattning. Till Stockholm har också under den senaste tiden, då kampen mot lönnbränningen erhållit en mera skärpt utformning, från utlandet insmugglats stora partier exportsprit, som av smyghandlarna nedspäts till vanlig styrka och utgivits såsom av aktiebolaget Vin- och spritcentralen tillverkad vara, ej sällan genom anbringande av aktiebolagets etiketter å flaskorna. Därjämte torde i viss omfattning förekomma en tillförsel till Stockholm av spritdrycker, som inköpts i andra delar av landet och som i Stockholm olagligen försäljas.

Beträffande den olagliga rusdryckshanteringen i Stockholm har kontrollstyrelsen genom en av sina tjänstemän låtit verkställa undersökning, och har styrelsen jämväl blivit i tillfälle att taga del av åtskilliga polisrapporter, som varit föremål för polisdomstolens och rådhusrättens handläggning. Av det sålunda föreliggande materialet inhämtas, att fall av olovlig tillverkning beivrats inom alla delar av Stockholm. Frekvensen är dock störst inom vissa distrikt i stadens utkanter. I Stadshagen på Kungsholmen, där Stockholms stad under kristiden byggt ett antal trähus, omfattande sammanlagt omkring 300 lägenheter, har gjorts ett 90-tal beslag av destillationsapparater, fördelade på cirka 60 lägenheter. Då någon systematisk razzia därstädes icke företagits, utan undersökning endast ägt rum, där polisen haft skäl till misstanke, har lönnbränningen sannolikt haft en ännu avsevärdare omfattning. De skyldiga äro i regel personer, som sakna motbok. En del av dem drivas till lönnbränning för att erhålla en billig ersättning för de spritdrycker, som de icke kunna lagligen inköpa. Andra åter torde i lönnbränningen hava funnit en bekväm och deras lättjefulla naturell tilltalande utkomstmöjlighet. Icke ens i sistnämnda fall synes emellertid tillverkningen hava någon mera betydande omfattning, enär det tydligen skulle förutsätta en organisationsförmåga och en kapitaltillgång, som detta samhällsskikt på gränsen till lösdrivarnas saknar. Bredvid nu omnämnda fall hava även beivrats fall, där tillverkningen uppenbarligen haft en större omfattning. Den skyldige har då oftast tillhört ett socialt högre skikt. Undersökningarna hava givit vid handen, att det sannolikt finnes åtskilliga storbrännare, som på grund av den försiktighet, de förstå att iakttaga, hittills ej kunnat träffas av lagens arm. Den rikliga tillgång på s. k. sockerbrännvin, som funnits att tillgå i den olaga handeln, pekar hän på förekomsten av en olaga tillverkning i stort, som ännu icke av polisen uppdagats.

Försäljningen av det olagligen tillverkade eller insmugglade brännvinet är huvudsakligen förlagd till hamnarna och torgen samt gatorna och gränderna i den gamla staden, vidare till invid dem belägna kaféer, portar och kabinett samt till lumpbodarna. Försäljning torde också förekomma i lönnbrännarnas och langarnas bostäder. Brännvinet försäljes på vanliga ölbuteljer under benämningen »pund», och betingar ett »pund» i regel ett pris av 5 kronor, när det är hembränt brännvin, och 6 kronor, när brännvinet är tillverkat av exportsprit. Den olagliga handeln synes i allmänhet vara så organiserad, att en smygghandlare i stort, som antingen själv tillverkar eller uppköper lönnbränt eller insmugglat brännvin, genom mellanhänder, s. k. langare, sprider ut brännvinet till försäljning inom staden å därför lämpliga platser. Vid razzior, som företagits under senaste tiden, har det visat sig, att kaféer i staden mellan broarna i stor utsträckning av langarna användas som försäljningsplatser för brännvinet. Antingen medföres brännvinet till kaféet och tillhandahålles där av langaren, eller ock erhålles på kaféet av något ombud för langaren anvisning på den plats, exempelvis en portgång, ett brovalv eller dylikt, där brännvinet kan erhållas. Den olagliga trafiken på kaféerna har visat sig synnerligen svår att övervaka, enär brännvinet tillhandahålles i ölbuteljer, förvillande lika de buteljer, i vilka pilsnerdricka serveras. Polisen kan ej heller utifrån gatan övervaka, vad som försiggår på kaféet, enär fönsterna antingen äro målade eller försedda med tjocka förhängen. Erfarenheten har ock visat, att på många kaféer varken kaféinnehavaren eller hans personal har något intresse av att förhindra den olagliga trafiken, oaktat de därom äga kännedom. För att giva en föreställning om de olika former, i vilka den olagliga trafiken utövas, hava i bilagda P. M. sammanställts utdrag ur några av de polisprotokoll och rättegångshandlingar, som ställts till styrelsens förfogande.

Beträffande den olaga hanteringen i landsorten har kontrollstyrelsen icke haft tillfälle att förskaffa sig en lika ingående kännedom. I de yttranden med förslag till användning av det av riksdagen beviljade anslaget till bekämpande av olaga brännvinstillverkning, som avgivits av länsstyrelserna, liksom i vissa rapporter från styrelsens inspektörer hava emellertid lämnats åtskilliga upplysningar.

Länsstyrelsen i Stockholms län förklarar sålunda, att lönnbränningen inom länet nått något större omfång endast i Solna. Av ordningsmakten i Uppsala län är det endast polisuppsyningsmannen i Tierp, som har att förmåla om olaga hantering i större omfattning. Under kristiden, då tilldelning av vanlig sprit å motbok var ringa, visade sig anledningen till fylleriförseelser i flertalet fall vara hembränt brännvin, som tillhandahölls i smyg av löst folk, vilka höllo till vid kaféerna. I Tierps socken anträffades flera yrkesbrännerier. Sedan tilldelningen i den lagliga hanteringen ökats, har emellertid den olaga tillverkningen nästan upphört.

Inom Södermanlands län har i Flens municipalsamhälle lönnbränning bedrivits i ganska stor skala i förhållande till folkmängden, men flertalet av de åtalade ha sedermera lämnat samhället.

Vad Östergötlands län beträffar har lönnbränning beivrats i större omfattning blott i Norrköpings stad och i Bråbo landsfiskalsdistrikt. I Norrköping, där två detektivkonstaplar nästan uteslutande varit sysselsatta med att efterspana lönnbrännare, hava år 1918 13 personer, år 1919 76 personer och år 1920 intill den 21 augusti 40 personer dömts för hembränning.

Vad södra Sverige i övrigt angår synes numera någon lönnbränning icke förekomma eller i varje fall icke vara föremål för beivrande.

Från Värmlands län förmäles, att lönnbränningen visserligen efter kristidens slut avtagit, men att alltjämt på orter med obekväma eller dyrbara förbindelser med systembolagen en tillverkning för avsalu består.

I Örebro län synes lönnbränning i visst omfång ha förekommit i Örebro med angränsande socknar. Stadsfiskalen i Örebro förmenar emellertid, att även olovlig överlåtelse av hos systembolaget inköpt sprit i avsevärd omfattning ägt rum inom Örebro stad.

I Västmanlands län förekommer numera icke lönnbränning i någon nämnvärd utsträckning. Däremot förekommer den i några av Kopparbergs läns nordligare skogsrika socknar samt vad beträffar Jämtlands län i betydande omfattning i Sveg. Lönnbränningen utövas här för avsalu av den lösa befolkningen och sådana element inom den bofasta befolkningen, som sakna motbok.

I Västerbottens län har yrkesmässig lönnbränning sporadiskt uppträtt på olika platser, särskilt där främmande större arbetsstyrkor tillfälligt varit samman-dragna, exempelvis vid inlandsbanebygget.

I Norrbottens län slutligen har lönnbränning huvudsakligen förekommit inom Överkalix', Jockmocks med Porjus samt Överluleå socknar. I flera socknar hava kommunalfullmäktige funnit nödigt att utfästa särskilda, rätt avsevärda belöningar för den, som upptäcker och med fällande bevis till åtal angiver lönnbrännare. Langning av systembolagssprit har också konstaterats.

Slutligen har också från Västkusten försports, att smuggling av sprit ägt rum, och i Göteborg har nyligen ett större beslag skett.

Givet är att den skildring, som här ovan lämnats av förhållandena i landsorten, icke på långt när, i brist på mera uttömmande undersökningar, kunnat angiva, i vilken grad olaglig hantering därstädes förekommer. Det rikhaltiga materialet från Stockholm har kunnat erhållas därigenom, att polisen i Stockholm under de senaste åren synnerligen kraftigt ingripit mot hanteringen. Antalet beivrade fall av olaga hantering har i landsorten varit betydligt mindre än i Stockholm, men denna omständighet får icke föranleda till den slutsatsen, att den olaga hanteringen endast i mycket ringa omfattning skulle förekomma utom Stockholm. Det mindre antalet beivrade fall torde snarast få sättas i samband med det förhållandet, att ordningsmakten i landsorten ännu icke varit i tillfälle att mera kraftigt ingripa. Kontrollstyrelsens uppfattning är, att den olagliga rusdryckshanteringen förekommer såväl i Stockholm som i landsorten och att den nått en omfattning, som påkallar särskilda åtgärder från statsmakternas sida.

II. Allmän motivering till de av kontrollstyrelsen föreslagna åtgärderna till bekämpande av den olaga hanteringen.

Kontrollstyrelsen övergår härefter att yttra sig beträffande de åtgärder, som enligt kontrollstyrelsens mening böra vidtagas för bekämpande av den olaga hanteringen.

Den olaga försäljningen.

I avseende å bekämpandet av den *olaga försäljningen* av rusdrycker uppvisar den nu gällande lagstiftningen betydande brister. Visserligen är den olaga försäljningen belagd med straff, men det är förenat med utomordentliga svårigheter att leda i bevis att olaglig försäljning föreligger. Detta sammanhänger med att ordningsmakten ytterst sällan får tillfälle att överraska säljare och köpare just i det ögonblick. överlåtelsen äger rum. En del av de *polisrapporter*, av vilka styrelsen haft tillfälle att taga del, giva målande skildringar av polisens maktlöshet i förevarande avseende. Av de i den bilagda P. M. *relaterade* fallen torde jämväl framgå svårigheterna att med hänsyn till de krav, *domstolarna* ställa på bevisningen, ådaga-lägga, att olovlig försäljning förelegat. Då polisen infinner sig å de lokaler och platser, där olaglig försäljning pågår, avstannar den som på ett givet tecken. Köparens solidaritet med säljaren är så stark, att endast i undantagsfall någon utredning kan vinnas genom köparens hörande såsom vittne.

En ändring av lagstiftningen i syfte att öppna större möjlighet till ingripande mot den olagliga försäljningen är desto mera önskvärd, som man i kampen mot den olaga hanteringen synes böra inrikta huvudangreppet mot den olaga försäljningen såsom den sårbaraste punkten för den olaga hanterings utöware. Genom åtgärderna mot den olaga tillverkningen träffar man endast en av källorna till den olaga hanteringen; såväl renaturerad sprit som framför allt insmugglade rusdrycker och i den lagliga handeln tillhandahållna drycker utgöra, såsom förut framhållits, också föremål för olaglig försäljning.

Enligt gällande lagstiftning är den lagliga tillverkningen och försäljningen skarpt avgränsad. I flertalet fall möter det icke någon svårighet att avgöra, huruvida drycker, som innehavas av en person, äro lagligen tillverkade eller anskaffade. Det mesta av det olagligen tillverkade brännvinet har en karaktäristisk lukt och smak, som genast sätter en på området någorlunda erfaren person i stånd att avgöra, att brännvinet icke härstammar från den lagliga tillverkningen. Det brännvin, som lagligen kan inköpas i Sverige, har också en bestämd alkoholhalt, och jämväl på grund av alkoholhalten kan en *viss* ledning erhållas för bedömandet av om en vara är lagligen åtkommen eller icke. Beträffande den i Sverige nu förekommande insmugglade spriten kan också ofta avgöras, att den ej förvärvats på laglig väg. Såsom ledning härvid kan tjäna emballaget, — den insmugglade spriten har i regel förekommit i förpackningar av sådan beskaffenhet, som icke i Sverige användas. Men även spritens beskaffenhet, dess alkoholhalt m. m. kunna giva den sakkunnige viktigt material för bedömandet av spritens olagliga natur. Likaså kan man i regel sluta till spritens eller rusdryckernas »lagliga» eller »olagliga» natur av de omständigheter, under vilka de påträffas. Om sålunda en myckenhet av några hundra liter exportsprit påträffas hos en person, som icke har motbok eller omöjligen på motboken kunnat inköpa spriten eller som icke erhållit rätt att för särskilda ändamål inköpa dylik sprit, och någon förklaring beträffande åtkomsten icke kan lämnas, föreligger onekligen starka indicier på olaglig åtkomst, vilka i förening med andra, såsom förpackning, alkoholhalt m. m., kunna berättiga till slutsatsen att spriten måste vara olovligen införd.

Jämväl där fråga är om rusdrycker, som äro inom landet tillverkade eller beredda och som förekomma i förpackningar, som brukas i Sverige, kunna omständigheter föreligga, som starkt indicera en olaglig åtkomst. Där en person, som

själv ej erhållit motbok, innehar rusdrycker, vilkas åtkomst han icke kan tillfredsställande förklara, synas tillräckliga indicier föreligga på olaglig åtkomst.

En åtgärd, som onekligen låge nära till hands såsom ett medel i kampen mot den olagliga försäljningen, vore kriminaliserandet av innehavet av olagligt framställda, renaturerade eller importerade rusdrycker. Jämväl kan ett straffbeläggande av köp av rusdrycker av nyss nämnd beskaffenhet ifrågasättas. Kontrollstyrelsen har emellertid vid övervägandet av spörsmålet icke funnit någon av dessa vägar lämplig eller framkomlig. Vad först ett straffbeläggande av köpet beträffar, torde det, såsom förhandlingarna inom riksdagen utvisa, när det gällde att kriminalisera köp av ransonerade varor under kristiden, stöta på sådant motstånd i svensk uppfattning, att man utan vidare lär kunna avvisa tanken på dylika åtgärder såsom omöjliga att genomföra. Ett straffbeläggande av själva innehavet under vissa närmare angivna förhållanden skulle däremot icke utgöra någon nyhet i svensk specialstraffrätt. Det förekommer bland annat i giftstadgan och jaktstadgan samt i förordningen angående explosiva varor. I strafflagen (20 kap. 12 §) likställs med stöld mottagande av tjuvgods vid vetskap om den olovliga åtkomsten. Och i brännvinstillverkningsförordningen infördes för ett par år sedan straff för innehav av apparater för tillverkning av brännvin. Då kontrollstyrelsen icke desto mindre funnit sig i förslaget till åtgärder mot den olaga försäljningen icke böra upptaga något straffbeläggande av innehavet av drycker, vilka på illojalt sätt åtkommits, beror detta därpå, att styrelsen hyser den uppfattningen, att man på en delvis annan väg kan nå lika långt, ja kanske längre än om innehavet kriminaliserades. Denna väg vore att rikta åtgärderna allenast mot de olagligen tillverkade, renaturerade, överlättna och importerade dryckerna, vilka skulle vara underkastade beslag, därest de påträffats under sådana omständigheter, att deras olagliga natur funnes vara uppenbar. Belägges innehavet icke med straffansvar, torde nämligen förfarandet kunna betydligt förenklas. Beslut om beslag skulle sålunda kunna meddelas av polismyndighet eller allmänna åklagare; polisman skulle kunna taga rusdrycker i förvar, till dess beslagsmyndigheten hunnit fatta beslut. Och till domstol skulle saken behöva komma allenast om detta påkallas av den, hos vilken beslaget ägt rum.

Åtgärder mot innehav av vissa slags rusdrycker.

De personer, som syssla med den olaga hanteringen, stå oftast på gränsen till lösdrivarnas klass. Den ur samhällets synpunkt riktigaste åtgärden mot dessa personer synes vara att låta dem behandlas som lösdrivare och icke begränsa sig till att döma dem till bötesstraff eller kortvariga frihetsstraff, varav de icke taga varning. Såsom nedan närmare skall utvecklas, har kontrollstyrelsen ock funnit sig böra föreslå, att lösdrivarlagen under vissa förutsättningar göres tillämplig på personer, som upprepade gånger gjort sig skyldiga till olaga hantering av rusdrycker, särskilt om detta skett yrkesmässigt.

Tillämpning av lösdrivarlagen.

De här ovan angivna åtgärderna mot den olaga hanteringen, beslagsförfarandet och behandlingen av de yrkesmässiga utövarna, har kontrollstyrelsen sammanfattat i ett utkast till en särskild förordning, för vilken föreslagits en begränsad giltighetstid.

Utöver de i nämnda utkast föreslagna åtgärderna torde vissa ändringar böra vidtagas jämväl i själva rusdrycksförsäljningsförordningen. Först och främst synas

Rusdrycksförsäljningsförordningen.

härvid de av riksdagen påyrkade straffskärpningarna böra komma i betraktande. Men dessutom torde en ytterligare komplettering av de mot den olaga hanteringen riktade ansvarsbestämmelserna i förordningen vara erforderlig. Kontrollstyrelsen syftar härvid främst på bestämmelser om ansvar för delaktighet och om vidgat ansvar för upprepade förbrytelser (iteration). Då önskemålen beträffande denna komplettering äro gemensamma för rusdrycksförsäljningsförordningen och övriga författningar rörande tillverkning och försäljning av alkoholvaror, skola de här nedan behandlas i ett sammanhang. Detsamma gäller ett av kontrollstyrelsen framlagt förslag att bereda polisman, som inlagt särskild förtjänst i fråga om åtalad förbrytelses uppgående, rätt till andel i de härför ådömda böterna.

*Brännvinstill-
verknings-
förordningen.*

Vad därefter beträffar de bestämmelser i brännvinstillverkningsförordningen, som rikta sig mot den olaga hanteringen, må erinras därom, att vid de två senaste riksdagarna (1919 och 1920) särskild uppmärksamhet ägnats åt frågan att åstadkomma en tillfredsställande lagstiftning på detta område. Ursprungligen var den olaga tillverkningen av brännvin belagd med straff från och med etthundra till och med tvåtusen kronor eller med fängelse från och med en till och med sex månader, och skulle den skyldige därjämte betala tillverkningskost. Däremot fanns icke straff för den, som tillverkade, försålde, överlät eller innehade redskap, som uppenbarligen var avsett för olaga brännvinstillverkning. Ej heller fanns det straff för den, som beredde eller innehade mäske, som uppenbarligen var avsedd att användas för framställning av brännvin. Då lönnbränningen började att taga fart under loppet av år 1918, visade det sig, att bristerna i ansvarsbestämmelserna till brännvinstillverkningsförordningen voro i nyss angivet hänseende så betydande, att ett effektivt bekämpande av lönnbränningen helt enkelt var omöjligt; det var nämligen mera sällan som ordningsmakten kunde överraska lönnbrännaren just i det ögonblick, då själva destillationen pågick. I betydande grad hava de anmärkta bristerna avhjälpats därigenom, att vid 1919 års riksdag bestämmelser antagits mot tillverkning, försäljning och innehav av för brännvinstillverkning uppenbarligen avsedda apparater, och att vid 1920 års riksdag straffbestämmelserna för lönnbränning skärpts och såväl mäskeberedning som mäske innehav kriminaliserats. Såsom redan nämnts håller emellertid kontrollstyrelsen före, att jämväl brännvinstillverkningsförordningen bör kompletteras med vissa nya bestämmelser, främst angående ansvar för delaktighet i vissa förbrytelser enligt denna förordning samt om vidgat ansvar vid upprepade förbrytelser.

*Ansvar för
delaktighet.*

De hittills gällande bestämmelserna om ansvar för delaktighet innefattas i 39 § 1 mom. av brännvinstillverkningsförordningen, enligt vilket lagrum brännvinstillverkare, så ock den, som tillverkar eller saluhåller i 31 § 1 mom. avsedda apparater och apparatdelar, ansvarar för förbrytelse mot förordningen, som med hans vetskap begås av hans hustru, barn, husfolk eller i hans tjänst antagen person, som vore förbrytelsen av honom själv begången. Därest brännvinstillverkare begagnar ombud vid brännerirörelsens utövande, ansvarar ock ombudet jämte tillverkaren och lika med denne för sådan förbrytelse. Denna bestämmelse torde endast avse sådana brännvinstillverkare, som utöva brännvinstillverkning efter erhållet laga tillstånd, och lärer ej med densamma kunna träffas sådana personer, som utan något som helst tillstånd utöva brännvinstillverkning. Denna uppfattning

av bestämmelsens innebörd har ock, enligt vad kontrollstyrelsen inhämtat, under det senaste året legat till grund för några utslag av Svea hovrätt. I fråga om den olaga hanterings utövare finnas alltså inga som helst delaktighetsbestämmelser. Motsvarande stadganden om husbondes ansvarighet enligt övriga här ifrågavarande förordningar återfinnas i 88 § av rusdrycksförsäljningsförordningen, 30 § i förordningen om handel med skattefri sprit och 16 § i förordningen angående vissa alkoholhaltiga preparat.

Enligt kontrollstyrelsens mening är det alldeles särskilt av behovet påkallat att i fråga om den olaga hanterings utövare hava bestämmelser om ansvar för delaktighet. Det händer nämligen ofta att olaga hantering bedrivs av flera personer i kompanjonskap, som mellan sig dela den därav uppkommande vinsten. Vanligen händer det, att, då polisen överraskar lönnbrännare, endast en tager på sig ansvaret för den olagliga hanteringen, med den påföljd att de andra kompanjonerna gå fria från straff. Ej sällan är det den minst skyldige, som påtager sig ansvaret. Vid en av de undersökningar, i vilka en tjänsteman från kontrollstyrelsen deltagit, befann sig, när polisen beredde sig inträde i ett rum, där lönnbränning pågick, tre personer i rummet. Ingen av dem tog emellertid befattning med destillationsapparaten eller röjde sig genom sitt uppträdande i övrigt. Som utövare av den pågående tillverkningen tog emellertid en av de tre personerna, av allt att döma den minst skyldige, ansvaret på sig. Förmodligen gjordes detta därför, att genom hans frånvaro affären skulle lida mindre avbräck än genom de andras. I ett annat vid polisdomstolen i Stockholm avdömt fall rörande olaga försäljning framträder bjärt behovet av ansvar vid delaktighet. Tre personer hade såsom kompanjoner försålt ett större parti sprit, men endast den, som verkställt själva försäljningsakten, kunde straffas, under det de övriga, trots att de erhållit en noga angiven del av försäljningssumman, lämnades straffria.

Frånvaron av bestämmelser om ansvar för delaktighet kunna också leda därhän, att den olaga hanterings utövare undgå de straff, som rättvisligen bort drabba dem. Därest nämligen flera personer förenat sig om olaga tillverkning av brännvin och polisen gång efter annan överraskar dem under den olagliga tillverkningen, kunna de var i sin tur uppgiva sig som den ensamt skyldige. Härigenom undgå de det strängare straff, som är förenad med upprepad förbrytelse.

Slutligen må framhållas, att en bestämmelse om ansvar vid delaktighet jämväl bör kunna föranleda, att polis, åklagare och domare undersöka lönnbränneri-affärerna i deras ofta vittgående förgreningar. Detta synes för närvarande ske blott i undantagsfall. I allmänhet nöjer man sig utan närmare undersökning och straffar endast den omedelbara gärningsmannen.

Kontrollstyrelsen övergår härefter till frågan om vidgning av ansvaret vid itererat olaga rusdryckshantering. Onskemålet är här, att i samtliga nu ifrågavarande författningar få införd en bestämmelse av innebörd, att den, som dömts till straff enligt en av författningarna och härefter begår brott mot en annan, kommer under den för upprepad förbrytelse stadgade strängare straffskalan. Sålunda bör exempelvis den, som tidigare straffats för olaga försäljning eller renaturering av skattefri sprit eller av alkoholhaltiga preparat och därefter finnes skyldig till olaga brännvinstillverkning eller brännvinsförsäljning, dömas såsom för itererat brott. Lönnbränningen, renatureringen och den olaga försäljningen torde nämligen få anses endast såsom

Vidgning av ansvar för upprepad förbrytelse.

olika former av i grunden samma brottstyp, nämligen överträdandet av de av staten meddelade bestämmelserna om tillverkning och försäljning av alkoholvaror. Med en sådan vidgning av ansvaret för upprepad förbrytelse skulle enligt styrelsens mening vinnas den högst betydande fördelen, att man mera effektivt skulle kunna träffa den olagliga hanterings utövare. I många fall har inträffat, att dylika personer en gång fällts för förbrytelse mot förordningen angående handeln med skattefri sprit, en annan gång för olaga tillverkning av brännvin och måhända en tredje gång för olaglig försäljning av rusdrycker. För varje gång hava de endast kunnat fällas till ansvar för första resans förbrytelse, något som uppenbarligen är en brist i förevarande lagstiftning.

Med nu angivna kompletteringar av ansvarsbestämmelserna i ifrågavarande förordningar torde ett effektivt bekämpande av den olaga hanteringen i väsentlig mån underlättas. Det gäller emellertid också att skapa bestämmelser, som garantera att ett effektivt bekämpande från myndigheternas sida av samma olaga hantering också *kommer till stånd*.

*Polismans
andel i böter
m. m.*

Enligt brännvinstillverkningsförordningen skola ådömda böter ävensom värdet av bränneriredskap och annan egendom, som anses förbrutna, med $\frac{1}{3}$ tillfalla kronan och med $\frac{2}{3}$ åklagaren. Där särskild angivare finnes, äger han taga hälften av åklagarens andel. Som angivare anses emellertid ej polisman, som under tjänsteutövning uppdragar förbrytelse mot förordningen. Visserligen finnes i 46 § 2 mom. av förordningen en bestämmelse, enligt vilken det beror på Kungl. Maj:ts prövning, huruvida i något fall åklagaren eller annan för ådagalagt nit vid efterspanande och beivrande av förbrytelse mot denna förordning gjort sig förtjänt av någon belöning utöver honom möjligen tillkommande andel i ådömda böter samt värdet av redskap eller annat förbrutet gods. Såvitt kontrollstyrelsen känner, torde emellertid denna bestämmelse sällan hava blivit tillämpad, i varje fall icke under de senare åren. I övriga hithörande författningar saknas t. o. m. motsvarighet till sistnämnda bestämmelse i tillverkningsförordningen, men tillerkänna de åklagaren antingen en eller två tredjedelar av böter och förbrutet gods, i förra fallet med en begränsning till högst femhundra kronor. Till kontrollstyrelsens kännedom har kommit, att på åtskilliga orter polismännen ådagalagt stort nit vid uppspårandet av här ifrågavarande förbrytelser, och det är också kontrollstyrelsen bekant, att inom polismannakretsar det anses vara billigt, att de polismän, som särskilt lägga sig vinn om att bekämpa den olagliga hanteringen, tillerkännes andel i böter m. m., som enligt gällande bestämmelser tillfalla åklagaren, vilken ofta har en jämförelsevis ringa andel i förbrytelsens beivrande. Vid bedömandet av den förevarande frågan har kontrollstyrelsen icke förbiset den invändning, som kan resas mot systemet, att särskild andel i böter och värdet av förbrutet gods skulle tillkomma polisman. Det synes principiellt sett vara riktigast, att statstjänstemännen fullgöra de skyldigheter, som åligga dem, utan att därför erhålla särskild ersättning i form av sportler eller annat dylikt. Så länge emellertid en sådan bestämmelse, som att åklagaren är tillerkänd andel i böterna eller värdet av förbrutet gods, alltjämt gäller, torde avgörande betänkligheter icke kunna göras gällande emot att jämväl polisman erhåller dylik andel i böter m. m. Kontrollstyrelsen har därför ansett, att en sådan ändrad bestämmelse bör genomföras i fråga om fördelning av böterna och värdet av förbrutet gods, att, där polisman

tagit synnerlig del däri, att förbrytelsen blivit beivrad, han må taga hälften av åklagarens andel. I sammanhang härmed synas enhetliga fördelningsprinciper i samtliga förevarande förordningar böra genomföras.

Beträffande lagförslaget om ändrad lydelse av 18 kap. 15 § strafflagen får *18 kap. 15 §* kontrollstyrelsen åberopa, vad här nedan i den speciella motiveringen finnes anført. *Strafflagen.*

III. Speciell motivering.

Förordningen angående försäljning av rusdrycker.

74 §.

I det utlåtande av sammansatta bevillnings- och första lagutskottet (nr 2), som låg till grund för riksdagens skrivelsebeslut, framhöll utskottet att till de åtgärder, som borde vidtagas i syfte att nedbringa antalet fylleriförseelser — till vilkas stegring den olagliga rusdrycksförsäljningen varit en framträdande anledning — måste anses höra åstadkommandet av en effektiv lagstiftning mot olaglig rusdrycksförsäljning. Särskilt kunde de nu gällande straffsätserna för exempelvis olaga brännvinsförsäljning, eller böter från och med 30 till och med 200 kronor för första gångsförseelse samt böter från och med 50 till och med 2,000 kronor eller fängelse i högst ett år för upprepad förseelse, med nuvarande låga penningvärde knappast anses tillräckligt kraftigt verkande. Därtill komme att, därest straffet för olaga brännvinstillverkning väsentligt höjdes, konsekvensen syntes fordra, att en motsvarande skärpning verkställdes i fråga om straffbestämmelserna för den olaga försäljningen av rusdrycker.

Kontrollstyrelsen, som helt och hållet ansluter sig till den av utskottet sålunda uttalade meningen, vilken av kontrollstyrelsen gjorts gällande redan i ett underdånigt yttrande den 17 mars 1920, har med anledning härav i 74 § försäljningsförordningen föreslagit höjning av straffskalorna såväl för okvalificerad första gångsförbrytelse som för itererad förbrytelse, varmed enligt förslaget liksom enligt gällande lag är likställd olovlig försäljning, som sker i större omfattning eller yrkesmässigt. Härjämte har, med den av riksdagen antagna lydelsen av 30 § i tillverkningsförordningen till förebild, jämväl straffarbete införts vid synnerligen försvårande omständigheter. Dessa straffskärpningar torde nödvändiggöra en tilläggsbestämelse om nedsättning av straffet, när omständigheterna äro synnerligen mildrande. Emellertid hava vid bestämmandet av samtliga straffskalor för försäljningsbrott föreslagits lägre minimum än för motsvarande grader av tillverkningsbrotten, då de förra i allmänhet kunna betecknas såsom något lindrigare, ehuru kontrollstyrelsen finner fullt befogat, att i de grövsta fallen samma straffmaximum kan ådömas för försäljningsbrott som för tillverkningsbrott.

Samtliga nu berörda bestämmelser hava införts i mom. 1, som alltså motsvarar paragrafens nuvarande båda första moment. I mom. 2 föreslås en bestämmelse, vartill motsvarighet återkommer i vart och ett av de följande författnings-

förslagen rörande olovlig tillverkning eller försäljning av alkoholvaror. Då särskilt straff finnes stadgat för itererad förbrytelse, har det, såsom kontrollstyrelsen redan framhållit, ansetts lämpligt att enligt samma straffskala låta det fall bedömas, då någon före den i målet beivrade förbrytelsen begått annat jämförligt brott mot någon av de författningar, i vilka olaga tillverkning eller försäljning av rusdrycker eller ersättningsmedel därför finnes straffbelagd. Någon tvekan har rått, huruvida till den kategori av brott, som sålunda skulle verka itererande på varandra med avseende å straffet, jämväl skulle hänföras olovligt innehav av apparat för tillverkning av rusdrycker enligt 31 § 2 mom. i tillverkningsförordningen. När dylik förbrytelse sammanträffar med annat brott enligt någon av nu ifrågavarande författningar, stegras emellertid presumptionen för att den, som olovligen innehaft tillverkningsapparat, också olovligen tillverkat rusdryck, varför någon betänklighet mot att knyta iterationsverkan i nu nämnda avseende jämväl vid dylik förbrytelse icke synes föreligga.

77 §.

Såsom följd av den föreslagna omredigeringen av 74 § föreslås i 77 § den ändring, att hänvisningen till 74 § 1 och 2 mom. kommer att gälla allenast 1 mom.

82 §.

I konsekvens med skärpningen av övriga straffskalor hava även bötes-satserna för olovligt tillhandagående med anskaffande av rusdrycker enligt 82 § föreslagits höjda. Såsom ett nytt moment av denna paragraf har vidare föreslagits en bestämmelse, som kriminaliserar otillbörliga åtgärder med motbok i syfte att därigenom möjliggöra ökat inköp av rusdrycker, t. ex. utrivande ur motbok av blad, som genom därå skedd påstämpling utvisar, att rusdrycker inköpts å motboken. Erfarenheter särskilt från landsorten hava visat behovet av att ett dylikt förfarande straffbelägges.

87 §.

Den i 87 § föreslagna ändringen av ordet »fängelsestraff» till »frihetsstraff» föranledes därav, att i 74 § förutom fängelse jämväl straffarbete införts i straffskalan.

88 §.

Såsom av ovan förebragta utredning torde framgå, är det en kännbar brist i gällande rusdrycksförfattningar, att delaktighet i de mera betydelsefulla förbrytelserna enligt samma författningar icke är straffbelagd i enlighet med reglerna i allmänna strafflagen. Vad rusdrycksförsäljningsförordningen beträffar, torde det praktiska behovet bliva tillgodosett, om strafflagens delaktighetsbestämmelser göras tillämpliga i fråga om olovlig försäljning av rusdrycker enligt 74 § och olovligt tillhandagående med anskaffande av rusdrycker enligt 82 §. Bestämmelser härom hava införts såsom ett första moment i nuvarande 88 §, vilken i övrigt kvarstår oförändrad såsom mom. 2 i förslaget.

90 §.

Då det understundom på landsbygden visat sig vara förenat med stora svå-

righeter för åklagaren att vid beslags verkställande städse hava två vittnen tillstädes, föreslås i 1 mom. av 90 § någon jämkning i nuvarande kategoriska bestämmelse härom. I sammanhang härmed har den rent redaktionella rättelsen vidtagits, att det icke fullt riktiga uttrycket »allmänna åklagare» ersatts med allenast »åklagare».

I 2 mom. har en ändring nödvändiggjorts på grund därav, att de rusdrycker, som beslagtagas, ofta icke i föreliggande skick kunna komma till användning i rusdrycksförsäljningsbolagens rörelse utan dessförinnan måste undergå rening.

Genom bestämmelsen i andra stycket av detta moment hava de meddelade föreskrifterna angående sättet för försäljning av förbrutna rusdrycker gjorts tillämpliga även på sådana fall, då enligt andra författningar försäljning av rusdrycker på grund av förbrytande eller av annan anledning skall äga rum. Emellertid har kontrollstyrelsen funnit det förtydligande önskvärt, att det uttryckligen utsäges, att ifrågavarande bestämmelser skola tillämpas, när helst även enligt annan författning rusdrycker äro att anse såsom förbrutna, även om författningen icke innehåller föreskrift, att de skola försäljas. Detta förtydligande har enligt förslaget införts i momentets första stycke.

92 §.

Såsom ovan redan angivits, har förslaget i fråga om andel i böter, som utdömts för förbrytelse enligt försäljningsförordningen, likställt polisman, som tagit synnerlig del i att förbrytelsen blivit beivrad, med särskild angivare, vilken enligt nuvarande lydelsen av 92 § skall taga hälften av åklagarens andel. Däremot har nuvarande bestämmelse, att annan beslagare än åklagaren jämväl skall hava andel i böterna, för paragrafens förenklande och bringande till närmare överensstämmelse med motsvarande §§ i andra hithörande författningar ansetts utan olägenhet kunna bortfalla. Skulle samtidigt finnas enskild angivare och polisman, som av domstolen anses förtjänt av bötesandel, torde, när annat icke sägs, av den föreslagna lydelsen framgå, att de sig emellan skola lika fördela den dem tillkommande tredjedelen av böterna. Såsom redan genomförts i förordningarna angående handel med skattefri sprit och angående vissa alkoholhaltiga preparat, har åklagarens bötesandel begränsats till 500 kronor, och har återstående del av böterna tillerkänts kronan i stället för kommunens fattigkassa.

94 §.

Med hänsyn till vikten av de förbrytelser, som straffas enligt rusdrycksförsäljningsförordningen, och särskilt till den omständigheten, att enligt den föreslagna lydelsen av 74 § fängelse oftare än hittills torde ifrågakomma såsom straff för olovlig rusdrycksförsäljning, synes jämväl i stad, där poliskammare finnes, förbrytelse mot förordningen städse böra avdömas av rådhusrätten. I de senare tillkomna förordningarna angående handel med skattefri sprit och angående vissa alkoholhaltiga preparat finnes redan nu uttryckligen stadgat, att åtal på grund av bestämmelse i någon av nämnda förordningar skall anhängiggöras vid allmän domstol.

Förordningen angående tillverkning av brännvin.

30 §.

I förutnämnda av kontrollstyrelsen den 17 mars 1920 avgivna underdåniga yttrande, vilket finnes återgivet i ovanberörda kungl. proposition till innevarande års riksdag nr 411, har kontrollstyrelsen föreslagit sådan avfattning av 30 § 1 mom. i tillverkningsförordningen, att efter mönster från 74 § i försäljningsförordningen skillnad gjordes mellan de allmänna, icke kvalificerade förstagångsförbrytelse-erna, å ena sidan, samt de itererade eller på annat sätt kvalificerade förbrytelse-erna, å andra sidan. Föredragande departementschefen vitsordade, att förslaget hade vissa skäl för sig men gjorde mot detsamma vissa erinringar, främst med hänsyn därtill att tillverkning av brännvin, som å olovlig tid bedrevs av eljest behörig tillverkare, jämväl skulle komma att omfattas av de föreslagna nya bestämmelserna. Med den lydelse, paragrafen i enlighet med den kungl. propositionen erhöi, infördes icke någon särskild straffskala för itererad förbrytelse.

Önskar man nu, i enlighet med vad kontrollstyrelsen föreslagit vid 74 § i rusdrycksförsäljningsförordningen, införa en genomgående inbördes iterationsverkan mellan samtliga där uppräknade förbrytelser enligt olika författningar angående alkoholvaror, är det nödvändigt att jämväl i 30 § av tillverkningsförordningen införa en särskild straffskala för upprepad förbrytelse, något som kontrollstyrelsen alltjämt även oberoende av nämnda hänsyn finner önskvärt. För att därvid tillgodose nyssnämnda av departementschefen gjorda erinringar beträffande förbrytelser begångna av den, som erhållit tillstånd till brännvinstillverkning, hava i kontrollstyrelsens förslag dessa förbrytelser utbrutits och upptagits särskilt för sig i mom. 1 enligt paragrafens föreslagna nya lydelse. Med hänsyn till den stora omfattning, vari en förbrytelse av dylikt slag kan tänkas äga rum, har bötesmaximum här satts till 10,000 kronor.

Efter utsöndrandet av nämnda förbrytelser hava normalfallen i förslagets 2 mom. kunnat regleras efter samma schema, som följts i 74 § rusdrycksförsäljningsförordningen, därvid minsta möjliga rubbning gjorts i de av innevarande års riksdag redan godkända straffskalorna. Sålunda har straffskalan i momentets första punkt enligt dess nuvarande lydelse oförändrad bibehållits för itererade eller eljest kvalificerade förbrytelser, för vilka brott densamma huvudsakligen redan nu är avsedd. Under denna straffskala har ställts en lägre skala, omfattande böter från och med 300 till och med 3,000 kronor för vanliga, icke kvalificerade och icke under synnerligen mildrande omständigheter begångna förstagångsförbrytelser. Genom den sålunda verkställda omredigeringen har man bland annat undgått den något stötande sammanställningen av tillverkning »allenast för eget behov» med tillverkning »under synnerligen mildrande omständigheter». Av huvudsakligen formella skäl har den för närvarande i ett särskilt stycke upptagna straffbeläggningen av mäsckberedning och mäsckinnehav inarbetats i de allmänna bestämmelserna om olovlig brännvinstillverkning. Ett bibehållande av det nuvarande andra stycket om olovlig mäsckberedning och olovligt mäsckinnehav skulle nämligen hava lett till en synnerligen invecklad avfattning av det föreslagna 3 mom. rörande de inbördes iterationsverkande förbrytelse-erna.

Mom. 3 upptager berörda iterationsbestämmelser svarande mot 74 § 2 mom. i försäljningsförordningen. I mom. 4 och 5 hava vidtagits de ändringar, som föranledas av den föreslagna nya lydelsen av de föregående stadgandena i paragrafen.

31 § 2 mom.

Då, såsom vid 74 § 2 mom. i försäljningsförordningen nämnts, jämväl olovligt innehav av tillverkningsapparat ansetts böra upptagas bland de där omtalade inbördes iterationsverkande förbrytelserna. har såsom följd härav en särskild straffskala för upprepat brott måst införas jämväl i 31 § 2 mom. av förevarande förordning. Härjämte har föreslagits ett till 100 kronor bestämt bötesminimum för en normal förstagångsförbrytelse, vilket bötesbelopp vid synnerligen mildrande omständigheter skulle kunna nedsättas till 30 kronor.

35 §.

I denna § föreslås allenast en av omredigeringen av 30 § föranledd ändrad hänvisning till 30 § 5 mom.

39 §.

Vad som härovan i den allmänna motiveringen ävensom vid 88 § i försäljningsförordningen nämnts rörande behovet av straffbestämmelser för delaktighet, äger i fråga om tillverkningsförordningen sin tillämplighet beträffande huvudförbrytelserna i 30 § 2 mom. och 31 §. Det föreslagna nya 1 mom. i 39 § upptager bestämmelser härom. 2 mom. återgiver paragrafens nuvarande 1 mom. oförändrat och 3 mom. dess nuvarande 2 mom.

42 §.

Den här föreslagna ändringen gäller endast hänvisningen till 30 §, i det att »1 mom.» ersatts med »2 mom.».

46 §.

Den föreslagna ändringen i 46 § motsvarar den förut motiverade ändringen i 92 § försäljningsförordningen.

47 §.

I 47 § 1 mom. föreslås införandet av en hittills saknad bestämmelse om att brott mot denna förordning skola åtalas vid allmän domstol. Skälen till att de icke böra gå till polisdomstol äro desamma som anförts vid 94 § försäljningsförordningen.

49 §.

I denna § har föreslagits samma lindring beträffande vittnens närvaro vid beslag som enligt den föreslagna nya lydelsen av 90 § 1 mom. i försäljningsförordningen.

Förordningarna angående handel med skattefri sprit och angående vissa alkoholhaltiga preparat.

I kontrollstyrelsens förslag till ändrad lydelse av vissa §§ i dessa förordningar hava samma principer tillämpats som beträffande de föreslagna ändringarna i de allmänna försäljnings- och tillverkningsförordningarna.

Vid redigeringen av ändringsförslagen i förordningen angående handel med skattefri sprit hava i 22 § allenast upptagits tillverkningsfallen, medan försäljningsfallen sammanförts i 23 §. Med hänsyn till beskaffenheten av straffskalorna enligt den av kontrollstyrelsen föreslagna lydelsen av 74 § 1 mom. försäljningsförordningen har det icke ansetts erforderligt att uppställa skilda straffskalor för de fall, som behandlas i 22 § andra stycket och 23 § i förordningen angående handel med skattefri sprit enligt dessa lagrums nuvarande lydelse. Enahanda synpunkter hava gjort sig gällande vid redigeringen av 11 § 1 och 2 mom. i förslaget till ändrad lydelse av förordningen angående vissa alkoholhaltiga preparat.

Utkast till förordning angående vissa skärpta åtgärder mot lönnbränning m. m.

1 §.

Såsom redan i den allmänna motiveringen framhållits, gå de i detta författningsutkast föreslagna åtgärderna i främsta rummet ut på ett beslagtagande och konfiskerande av de i den illegitima handeln förekommande rusdryckerna, alltså oavsett huruvida deras ägare eller innehavare kunnat anträffas eller av en eller annan anledning straffansvar ej finnes kunna utkrävas för den befattning, han kan hava tagit med varan, ja till och med i sådana fall, då ägarens eller innehavarens förfarande ej är av lagstiftaren kriminaliserat, ehuru hans befattning med varan uppenbarligen är av illegitim natur. Tanken skulle sålunda vara den, att man mera inriktade sig på att oskadliggöra den så att säga »brottsliga» varan än på att uppsåra och straffa brottslingen. Fall hava ofta inträffat, då det varit fullkomligt uppenbart, att ett parti brännvin varit olovligen tillverkat eller att därmed bedrivits olovlig försäljning eller att det blivit till riket insmugglat, utan att man kunnat åtkomma den person, som gjort sig skyldig till den olovliga tillverkningen, försäljningen eller importen. Följden kan då hava blivit, att man varit tvungen att återställa den omhändertagna varan till innehavaren, ehuru det varit för var man klart, att varan omedelbart skulle bliva föremål för fortsatt olovlig hantering eller för sådan konsumtion, som stadgandena i rusdrycksförsäljningsförordningen avsett att förhindra.

En dylik reaktion mot själva den illegitima varan skulle å ena sidan ofta visa sig vida effektivare än ett uppsökande av brottslingen och å andra sidan aldrig behöva verka orättvist, även om icke brottslingen upptäckes. Då det, för att nämna ett exempel, är förbjudet icke blott att tillverka brännvin i hemmen utan även att försälja brännvin man och man emellan, skulle en konfiskation av s. k. hembränt brännvin, var det än påträffas, aldrig kunna innebära ett obehörigt

ingrepp i någons berättigade intresse, om det blott konstaterats, att brännvinet varit hembränt och således icke kunnat av innehavaren åtkommas i den lagliga handeln. För att konstatera detta finnes däremot icke något behov av att jämväl fastslå, vem som varit tillverkaren eller vem som kan hava olovligen sålt brännvinet. För närvarande kan sådant brännvin endast oskadliggöras, om åtalsmyndigheten lyckas få tillverkaren fast. Enligt 1 § första stycket skulle dylikt brännvin kunna beslagtagas även dessförutan.

Bestämmelsen, att det skall finnas »uppenbart», att brännvinet olovligen tillverkats etc., avser att dels skapa en garanti för att något beslagtagande icke skall ske i tveksamma fall, dels fastslå, att domstolen här har en fullt fri bevisprövning, i det att densamma av framkomna omständigheter skall kunna finna sig övertygad om att brännvinet olovligen tillverkats etc., även om varje upplysning saknas, var, när eller hur detta ägt rum. Mången gång kan, såsom ovan redan framhållits, brännvinets blotta lukt utgöra tillräckligt bevis för att det olovligen tillverkats.

Enligt kontrollstyrelsens mening skulle det varit fullt berättigat att konfiskera dels alla rusdrycker, som varit föremål för olovlig överlåtelse, åtminstone i de fall, då de ännu befunno sig hos köparen eller då innehavaren eljest insett eller bort inse, att de olovligen avyttrats, dels ock alla rusdrycker, som påträffats under sådana omständigheter, att det varit uppenbart, att de varit avsedda för olovlig avyttring. Då kontrollstyrelsen emellertid håller för sannolikt, att man på mångt håll icke skulle vara beredd att fastslå särskilt förstnämnda sats, har styrelsen i andra stycket av 1 § kombinerat de båda synpunkterna på sådant sätt, att för konfiskation, när rusdrycker icke olovligen tillverkats, fordras såväl ett objektivt moment — föregående olovlig överlåtelse eller oförmåga hos innehavaren att tillfredsställande förklara åtkomsten — som ock grundad anledning att antaga ett olovligt syfte med varan. Genom denna sammanställning torde vinnas, att bestämmelsen samtidigt med att den drabbar det stora flertalet av de fall, i vilka man har behov av att oskadliggöra varan utan ertappande av den illegitima mellanhanden. dock undgår att drabba sådana fall, då visserligen en förseelse mot rusdrycksförsäljningsförordningen blivit begången men dock den sociala skadan härav är mindre.

I tredje stycket regleras slutligen det fall, då insmugglade rusdrycker icke kunna beslagtagas enligt tullstadgan, därför att varans ägare eller innehavare varken själv olovligen infört desamma eller på något sätt medverkat vid deras införande eller, sedan den olovliga införseln skett, »med vetskap därom varit gärningsmannen behjälplig att godset dölja, förbyta eller föryttra» (134 § tullstadgan). Om beslagsrätten här begränsas till det fall, då ägaren eller innehavaren insett eller bort inse, att varan olovligen införts, synes något berättigat enskilt intresse icke genom det nya stadgandet trädas för nära. Som tullstadgan redan reglerat det fall, då insmugglad varas ägare eller forslare icke kan ertappas (§ 170 mom. 2), erfordras härom icke någon bestämmelse i förevarande förordning.

2—6 §§.

Dessa paragrafer reglerar närmare förfarandet vid beslags läggande ävensom domstolens prövning för det fall, att missnöje med beslaget i stadgad ordning anmäles. Då såsom redan anförts varje anledning saknas att besvära domstolen med

prövning av fråga om varas förverkande i andra fall än då sådan prövning påkallas av missnöjd part, har beslagsbeslutet enligt 2 § förlagts till polis- eller åklagarmyndigheten i orten. Enskild polismanns befogenhet att taga påträffade rusdrycker i förvar enligt 2 § är av rent provisorisk natur.

Då beslag av rusdrycker i allmänhet svårigen kan tänkas äga rum utan att rättmätige ägaren eller innehavaren omedelbart erhåller kännedom därom, kunde det synas, att de ganska invecklade delgivningsbestämmelserna i 4 § skulle kunnat undvaras och att det såsom regel utan föregående delgivning kunde gjorts beroende på missnöjesanmälan av part, huruvida beslagets berättigande skulle kommit under förnyad prövning. Emellertid har i rättssäkerhetens intresse ansetts nödvändigt att omgärda ett definitivt förverkande även av rusdrycker med den garanti, som ligger i att den av beslagsåtgärden träffade erhållit underrättelse om den procedur, han har att iakttaga för att bringa frågan under domstols prövning. Endast i det fall då en så ringa mängd spritdrycker beslagtagits, att kostnaden för och besväret med delgivningen icke står i skälig proportion till värdet av varan, har enligt sista stycket i 4 § en förenklad procedur föreslagits.

När den, som drabbats av beslag, hos beslagsmyndigheten anmält missnöje med beslaget, ankommer det enligt utkastet på allmänna åklagaren att i första hand pröva klagomålets berättigande. Denna prövning kan då leda till att varan åter frigives. Skulle åklagaren emellertid finna, att skäl till varans förverkande föreligger, ankommer det enligt utkastet på honom att anhängiggöra saken vid domstol. Den enskilda parten behöver alltså allenast göra sin missnöjesanmälan för att därigenom skjuta över initiativet på åklagaren. En annan tänkbar utväg hade varit att låta den av beslaget träffade parten överklaga beslagsbeslutet vid domstolen, men har kontrollstyrelsen ansett, att de formaliteter, som den enskilda parten skulle hava att iakttaga för att framkalla domstols prövning, borde göras så enkla som möjligt. Försummar åklagaren att inom den korta tiden av 14 dagar från det missnöjesanmälan ägt rum instämma honom till rätten, är beslaget förfallet.

Om den av kontrollstyrelsen föreslagna lydelsen av 90 § 2 mom. i rusdrycksförsäljningsförordningen godkännes, erfordras i förevarande förordning icke någon bestämmelse, huru förfaras skall med rusdrycker, som enligt här föreslagna bestämmelser äro att anse såsom förbrutna.

7 §.

I ett underdånigt yttrande rörande åtgärder till lönnbränningsbekämpande den 9 november 1920 har länsstyrelsen i Stockholms län framhållit, att ett effektivt sätt att ingripa mot lönnbrännare vore att införa möjligheten att döma dem till tvångsarbete. Den beskrivning på lösdrivare, som funnes i 1 § 2 stycket i lagen angående lösdrivares behandling den 12 juni 1885, passade också enligt länsstyrelsens mening i de flesta fall in på lönnbrännarna.

Över det sålunda givna uppslaget har kontrollstyrelsen konfererat med i fråga om lösdrivares behandling sakkunniga personer, och har såsom resultat av de hållna överläggningarna framgått det utkast till bestämmelser i ämnet, som innehållas i 7 §. Denna paragraf, som i sin formulering anknyter sig till stadgandena i 1 § lösdrivarlagen, är byggd på den uppfattning, att de samhällselement, vilka rekrytera de yrkesmässiga langarnes och lönnbrännarnas led, i stor utsträck-

ning höra till den typ av lättjefulla brottslingar, för vilka tvångsarbetet just är avsett. Såsom förutsättning för att paragrafen skall kunna träda i tillämpning föreslås, att vederbörande skall hava dömts till ansvar enligt något av de lagrum, vilka ovan betecknats såsom huvudstadgandena mot den olovliga rusdryckshandlingen, eller ock att beslag enligt föregående paragrafer i förevarande förordning hos honom gjorts mera än en gång och därvid lett till varans konfiskerande. När en dylik person underlåter att efter förmåga söka ärligen försörja sig — vilket gäller även om han på sin olagliga rusdryckshandtering kunnat sammanspara medel, som han insatt på bank eller eljest tillvaratagit — och det av hans handtering av eller befattning med rusdrycker uppstår våda för vad som med lösdrivarlagens terminologi benämnes »störande av allmän säkerhet, ordning eller sedlighet», så skulle länsstyrelsen äga att mot honom ingripa på samma sätt som mot vanliga lösdrivare, det vill säga i första hand genom varning och, om han icke härigenom låter sig rättas, genom tvångsarbetes åläggande. Antagligen skulle länsstyrelsen i vanliga fall icke anse konstaterat, att vederbörande icke låtit sig av varningen rättas, förrän han ånyo lagförts och dömts för brott av angiven art eller beslag hos honom ännu en gång ägt rum; och skulle alltså vanligen för paragrafens tillämpning komma att förutsättas en iteration under särskilt försvärande omständigheter. Att i dylikt fall tvångsarbetet skulle komma att kumuleras med den av domstolen ådömda straffpåföljden, synes icke vara ägnat att väcka betänklighet.

Då de i förevarande utkast föreslagna bestämmelserna måhända kunna anses innebära nyheter av sådan art att på månet håll tvekan kunde råda om lämpligheten av att definitivt införa dem i svensk rätt, men å andra sidan ett oförtövat energiskt ingripande mot den olovliga rusdryckshandlingen torde vara högeligen av nöden, har kontrollstyrelsen ansett sig böra föreslå, att de ifrågasatta bestämmelserna till att börja med allenast måtte antagas att gälla viss tid. Sedan under stadgandenas tillämpning erfarenhet vunnits om deras lämplighet, skulle det alltså ankomma på förnyad prövning, huruvida skäl föreligga för en utsträckning av förordningens giltighetstid i oförändrat eller omarbetat skick.

Lagförslaget om ändrad lydelse av 18 kap. 15 § strafflagen.

Utanför ramen av de ovan föreslagna åtgärderna till bekämpande av den olaga handeringen av rusdrycker faller kontrollstyrelsens förslag angående tillägg till gällande bestämmelser i 18 kap. 15 § strafflagen om ansvar för fylleri, vilket tilläggsförslag går därpå ut, att rusdrycker eller ersättningsmedel därför, som påträffas hos drucken person vid hans anhållande, skola kunna tagas i beslag och förklaras förbrutna i sammanhang med ädömandet av böter för fylleriet. Behovet av en dylik bestämmelse är synnerligen kännbart, i det att personer som anhållas för fylleri mycket ofta hava en literbutelj i fickan, vilken för närvarande icke lagligen kan fräntagas dem utan måste till dem återställas, sedan de nyktrat till i arrestlokalen. Kontrollstyrelsens i nykterhetens intresse framlagda förslag, att sålunda påträffade rusdrycker skola få beslagtagas, kan icke tarva någon ytterligare motivering. Skäl kunna även anföras för att beslag bort få läggas på spirituosa,

som påträffas hos den anhållnes sällskap. Emellertid skulle en allmän bestämmelse härom i enskilda fall kunna verka stötande, varför kontrollstyrelsen ej ansett sig böra väcka förslag härom. Bestämmelsen, att rusdrycker, som enligt det föreslagna stadgandet förklarats förbrutna, skola förstöras i stället för att såsom i liknande fall enligt hithörande författningar hembjudas åt rusdrycksförsäljningsbolag eller brännvinstillverkare, motiveras därmed, att den ringa myckenhet, det här kan gälla, ej bör föranleda till allt för invecklade åtgärder. Stadgandet möjliggör även för polisman, som anhåller överlastad person, att på sin egen risk omedelbart oskadliggöra påträffat brännvin, ett förfarande, som på den druckne och hans sällskap ofta kan verka mera uppfostrande än en senare meddelad dom på böter och varans förverkande.

Stockholm den 30 december 1920.

Underdånigst

FREDRIK ZETHELIUS.

G. B. LAGERGREN.

EINAR J:SON THULIN.

SAM. LARSSON.

Ernst P:son Pehrzander.

Förslag

till

**förordning om vissa ändringar i förordningen den 14 juni 1917 (nr 340)
angående försäljning av rusdrycker.**

Häri genom förordnas, att 74 §, 77 § 1 mom., 82, 87, 88, 90, 92 och 94 §§ i förordningen den 14 juni 1917 (nr 340) angående försäljning av rusdrycker skola erhålla följande ändrade lydelse.

74 §.

1. Den, som utan att äga rätt till försäljning enligt denna förordning avyttrar rusdrycker, straffes för olovlig försäljning med böter från och med etthundra till och med ettusen kronor.

Beträdes någon andra gången eller oftare med olovlig försäljning av rusdrycker eller bedriver någon olovlig försäljning i större omfattning eller yrkesmässigt, straffes med fängelse i högst ett år eller med böter från och med trehundra till och med femtusen kronor. Äro omständigheterna synnerligen försvårande, må till straffarbete i högst ett år dömas.

Äro omständigheterna synnerligen mildrande, må straffet nedsättas, i fall, som i första stycket sägs, till trettio kronors böter och i fall, som avses i andra stycket, till etthundra kronors böter.

2. Har den, som beträdes med olovlig försäljning av rusdrycker, förut fällt till straff för förbrytelse, som avses i 30 § 2 mom. eller 31 § 2 mom. i förordningen den 11 oktober 1907 angående tillverkning av brännvin eller i 22 § 1 mom. eller 23 § 1 mom. i förordningen den 1 juli 1918 angående handel med skattefri sprit eller i 11 § 1 och 2 mom. i förordningen den 1 juli 1918 angående vissa alkoholhaltiga preparat, straffes såsom för upprepad olovlig rusdrycksförsäljning.

3. I fall — — — förbrutna.

4. Vad i denna — — — betalningsmedel.

77 §.

1. Avyttrar den, som handhar detaljhandel med rusdrycker, sådana drycker av annat slag än försäljningsrättigheten avser,

eller beträdes den, som handhar utminutering, med olovlig utskänkning eller den, som handhar utskänkning, med olovlig utminutering,

eller idkar någon detaljhandel med rusdrycker å annat ställe än därtill uppgivet eller medgivet är,

eller fortsätter någon, oaktat återkallelse av meddelat tillstånd till försäljning eller förbud däremot delgivits honom, med försäljningen, straffes som i 74 § 1 mom. sägs.

82 §.

1. Tillhandagår någon mot föreskrifterna i 47 § 1 eller 2 mom. med anskaffande av rusdrycker, dömes till böter från och med femtio till och med femhundra kronor. Sker förbrytelsen i större omfattning eller yrkesmässigt eller beträdes någon andra gången eller oftare med sådan förbrytelse, vare straffet böter från och med tvåhundra till och med tvåtusen kronor eller fängelse i högst sex månader. Aro omständigheterna synnerligen mildrande, må straffet nedsättas till tio kronors böter.

2. Har någon med motbok vidtagit åtgärd i syfte att därigenom möjliggöra inköp av rusdrycker i större myckenhet än den, vartill motboken eljest berättigar, och har han eller med hans vetskap annan gjort bruk av den ändrade motboken, straffes, där ej gärningen eljest är belagd med straff, med böter högst ettusen kronor.

87 §.

Den, som under tid, då han är ställd under tilltal för förbrytelse mot denna förordning, fortsätter samma förbrytelse, skall, när han därtill varder lagligen förvunnen, för varje gång stämning därför utfärdats och delgivits, dömas till de böter eller det frihetsstraff, som äro stadgade för sådan förbrytelse; dock må sammanlagda frihetsstraffet icke överstiga två år.

88 §.

1. Delaktighet i förbrytelse, varom i 74 eller 82 § sägs, straffes efter vad i 3 kap. strafflagen stadgas.

2. Husbonde ansvarar för förbrytelse, som vid handhavande av detaljhandel enligt denna förordning begås av hans hustru, husfolk eller i hans arbete antagen person, liksom vore förbrytelsen begången av honom själv, därest icke omständigheterna göra sannolikt, att förbrytelsen skett utan hans vetskap och vilja.

90 §.

1. Rättighet att verkställa beslag tillkommer, förutom tullmyndighet i fall som i 83 § sägs, de i 89 § 1 mom. omförmälda åklagare. Beslag, som verkställas av annan än tulltjänsteman, skall, där så ske kan, göras i två vittnens närvaro.

2. Rusdrycker, som enligt denna förordning eller annan författning förklarats förbrutna, skola, därest de äro i försäljningsdugligt skick, hembjudas till bolag, som äger rätt till detaljhandel med rusdrycker, eller till sådan partihandlare, som avses i 12 § 1 mom. Kunna förbrutna rusdrycker på grund av sin beskaffenhet ej omedelbart tillhandahållas allmänheten, skola de hembjudas till partihandlare, som till avsalu bedriver rening av brännvin. Bolag eller partihandlare vare skyldiga att till skäligt pris inköpa sålunda hembjudna rusdrycker. Är värdet så ringa, att det ej kan anses motsvara forslingskostnaderna, skall varan bevisligen förstöras.

Lag samma vare i fråga om försäljning av rusdrycker på grund av bestämmelser i tullstadgan eller andra författningar.

3. Då öl — — — avgjord.

92 §.

Av böter, som ådömas enligt denna förordning, samt av värdet av rusdrycker, som enligt denna förordning dömas förbrutna, tillfalla två tredjedelar, dock högst femhundra kronor, åklagaren och återstoden kronan. Finnes särskild angivare eller har polisman tagit synnerlig del däri, att förbrytelsen blivit beivrad, äger sådan angivare eller polisman taga hälften av åklagarens andel.

94 §.

Förbrytelser mot denna förordning skola åtalas vid allmän domstol.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då förordningen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Förslag

till

**förordning om vissa ändringar i förordningen den 11 oktober 1907 (nr 86)
angående tillverkning av brännvin.**

Härigenom förordnas, att 30 §, 31 § 2 mom., 35, 39 och 42 §§, 46 § 1 mom., 47 § 1 mom. och 49 § i förordningen den 11 oktober 1907 (nr 86) angående tillverkning av brännvin skola erhålla följande ändrade lydelse.

30 §.

1. Där någon, som erhållit tillstånd till brännvinstillverkning, å bränneriet tillverkar brännvin under tid, då på grund av Kungl. Maj:ts beslut brännvinstillverkning blivit inställd, eller fortsätter med tillverkningen sedan den tid gått till ända, som tillståndet avser, straffes med fängelse i högst ett år eller med böter från och med femhundra till och med tiotusen kronor.

2. Där någon, som icke erhållit tillstånd till brännvinstillverkning, tillverkar brännvin, eller bereder mäsik i uppenbart syfte att därav framställa brännvin eller innehar för brännvinstillverkning uppenbarligen avsedd mäsik, böte från och med trehundra till och med tretusen kronor.

Beträdes någon andra gången eller oftare med förbrytelse, som i första stycket av detta moment sägs, eller bedriver någon brännvinstillverkningen eller mäsikberedningen i större omfattning eller i syfte att försälja det framställda brännvinet, straffes med fängelse i högst ett år eller med böter från och med femhundra till och med femtusen kronor. Äro omständigheterna synnerligen försvårande, må till straffarbete i högst ett år dömas.

Äro omständigheterna synnerligen mildrande, må straffet nedsättas, i fall, som i första stycket av detta mom. sägs, till etthundra kronors böter och i fall, som avses i andra stycket, till trehundra kronors böter.

3. Har den, som beträdes med förbrytelse, varom i 2 mom. sägs, tidigare fällt till straff för förbrytelse, som avses i 31 § 2 mom. av denna förordning eller i 74 § 1 mom. i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker eller i 22 § 1 mom. eller 23 § 1 mom. i förordningen den 1 juli 1918 angående handel med skattefria sprit eller i 11 § 1 eller 2 mom. i förordningen den 1 juli 1918 angående vissa alkoholhaltiga preparat, straffes såsom i 2 mom. andra stycket är stadgat.

4. Den, som olovligen tillverkat brännvin på sätt i 1 eller 2 mom. sägs, skall och gälda den i 12 § stadgade tillverknings beskattning, varvid skall iakttagas:

Har tillverkningen skett med enkel, omedelbarligen med eld driven redskap,

varde skatten beräknad efter redskapens avverkningsförmåga, som skall antagas under dygn uppgå till fyra gånger pannans rymd. Kan redskapens storlek icke utrönas, bestämmes skatten efter femhundra liters tillverkning för dygn.

Är tillverkningen utövad med mera sammansatt eller medelst ånga driven redskap, beräknas skatten för den myckenhet, som, efter vad utrönas kan, blivit tillverkad, dock för minst åttahundra liter på dygnet.

Har tillverkningen skett på annat sätt än ovan sagts, beräknas skatten för den myckenhet, som, efter vad utrönas kan, blivit tillverkad, dock för minst femtio liters tillverkning för dygn.

I samtliga dessa fall skall skatten utgå för minst trettio dygn; men har tillverkningen blivit utövad över trettio men ej sextio dygn, utgöres skatt för sextio dygn, och över sextio men ej nittio dygn för nittio dygn o. s. v.

5. Beträdes någon med förbrytelse, varom i 1 eller 2 mom. sägs, skola vid förbrytelsen nyttjade redskap, å stället befintligt brännvin och mäsik samt de kärl, vari brännvinet och mäskan förvaras, tagas i beslag och dömas förbrutna.

31 §.

2. Befinnes någon i andra fall än i 1 mom. avses innehava redskap, som uppenbarligen är av honom avsett att nyttjas för ändamål, som där sägs, straffes med böter från och med etthundra till och med ettusen kronor, och vare redskapet förbrutet. Äro omständigheterna synnerligen mildrande, må böterna nedsättas till trettio kronor.

Beträdes någon andra gången eller oftare med förbrytelse, varom i detta mom. sägs, eller har någon, som beträdes med sådan förbrytelse, tidigare fällts till straff för förbrytelse, som avses i 30 § 2 eller 3 mom., dömes till fängelse i högst sex månader eller till böter från och med trehundra till och med tretusen kronor.

35 §.

Till redskap, som enligt 30 § 5 mom., 31 § 2 mom. eller 32 § 1 mom. är förbrutet, räknas varje i bränneri för kokning, mäskberedning, jäsning eller bränning inrättat redskap, sprithållare ävensom ångmaskin med tillbehör.

39 §.

1. Delaktighet i förbrytelse, varom i 30 § 2 mom. eller 31 § sägs, straffes efter vad i 3 kap. strafflagen stadgas.

2. Brännvinstillverkare så ock den, som tillverkar eller saluhåller i 31 § 1 mom. avsedd apparat eller apparatdel, ansvarar för förbrytelse mot denna förordning, som begås av hans hustru, barn, husfolk eller i hans arbete antagen person, såsom vore förbrytelsen av honom själv begången, därest icke omständigheterna göra sannolikt, att förbrytelsen skett utan hans vetskap och vilja. Begagnar brännvinstillverkare ombud vid brännerirörelsens utövande, ansvare dock ombudet jämte tillverkaren och lika med denne för sådan förbrytelse.

3. Är sådan förbrytelse begången, att redskap, mäsk, brännvin eller förvaringskärl enligt vad här ovan är stadgat skola dömas förbrutna, inträder denna påföljd, även om den, som begått förbrytelsen, icke är ägare av godset.

42 §.

Skulle någon, vilken det åligger att hålla tillsyn vid bränneri eller vid nederlag, eller den, vilken har till tjänsteåliggande att åtala förbrytelser mot denna förordning, själv beträdas med förbrytelse, varom i 30 § 2 mom sägs, eller att hava främjat sådan förbrytelse eller förbrytelse, som omförmäles i 32 §, varde dömd till fängelse eller straffarbete från och med sex månader till och med två år.

46 §.

1. Av böter, som ådömas enligt denna förordning, samt av värdet av brännvinsredskap och annan egendom, som anses förbrutna, tillfalla två tredjedelar, dock högst femhundra kronor, åklagaren och återstoden kronan. Finnes särskild angivare, eller har polisman tagit synnerlig del däri, att förbrytelsen blivit beivrad, äger sådan angivare eller polisman taga hälften av åklagarens andel. Sådan del tillkomme dock ej angivare, då angivelse skett av föräldrar mot barn, barn mot föräldrar, makar eller syskon mot varandra, annan skyldeman mot den, hos vilken han njuter kost eller underhåll, fosterbarn mot fosterföräldrar eller tjänare mot husbondefolk under den tid, de äro i tjänsten.

47 §.

1. Lands- och stadsfiskaler, kronobetjänte samt de personer, vilka särskilt förordnas att vaka över denna förordnings efterlevnad, åligger att åtala förbrytelser emot densamma. Åtal skall anhängiggöras vid allmän domstol.

49 §.

Beslag skall, där så ske kan, göras i två vittnens närvaro. Innehavare av vad i beslag tages eller, i hans frånvaro, hans ombud på stället eller någon av hans husfolk skall tillsägas om beslaget.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då förordningen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Förslag

till

**förordning om vissa ändringar i förordningen den 1 juli 1918 (nr 508)
angående handel med skattefri sprit.**

Härmed förordnas, att 22, 23 och 30 §§ samt 32 § 2 mom. i förordningen den 1 juli 1918 (nr 508) angående handel med skattefri sprit skola erhålla följande ändrade lydelse.

22 §.

1 mom. Vidtager någon obehörigen med denaturerad sprit åtgärd, varigenom denatureringsmedlet avskiljes eller denatureringen försvagas, straffes såsom för olovlig tillverkning av brännvin enligt 30 § 2 mom. i förordningen den 11 oktober 1907 angående tillverkning av brännvin.

2 mom. Har den, som beträdes med förbrytelse, varom i 1 mom. sägs, tidigare fällt till straff för förbrytelse, som avses i 30 § 2 mom. eller 31 § 2 mom. av förordningen den 11 oktober 1907 angående tillverkning av brännvin eller i 74 § 1 mom. i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker eller i 23 § 1 mom. i denna förordning eller i 11 § 1 eller 2 mom. i förordningen den 1 juli 1918 angående vissa alkoholhaltiga preparat, straffes såsom i 30 § 2 mom. andra stycket av förordningen den 11 oktober 1907 angående tillverkning av brännvin är stadgat.

23 §.

1 mom. Avyttrar någon sprit, varmed honom veterligen vidtagits åtgärd, som i 22 § 1 mom. sägs, eller försäljer någon eljest i andra fall, än här ovan sagts, skattefri sprit till förtäring eller under omständigheter, som bort giva säljaren skäligen anledning att antaga, att spriten är avsedd att användas som dryck, straffes såsom för olovlig försäljning av rusdrycker enligt 74 § 1 mom. i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker.

2 mom. Har den, som beträdes med förbrytelse, varom i 1 mom. sägs, tidigare fällt till straff för förbrytelse, som avses i 30 § 2 mom. eller 31 § 2 mom. i förordningen den 11 oktober 1907 angående tillverkning av brännvin eller i 74 § 1 mom. i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker eller i 22 § 1 mom. av denna förordning eller i 11 § 1 eller 2 mom. i förordningen den 1 juli 1918 angående vissa alkoholhaltiga preparat, straffes såsom i 74 § 1 mom. andra stycket av förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker är stadgat.

30 §.

1 mom. Delaktighet i förbrytelse, varom i 22 § 1 mom. eller 23 § 1 mom. sägs, straffes efter vad i 3 kap. strafflagen stadgas.

2 mom. Husbonde ansvarar för förbrytelse, som mot denna förordning begås av hans hustru, husfolk eller i hans arbete antagen person, liksom vore förbrytelsen begången av honom själv, därest icke omständigheterna göra sannolikt, att förbrytelsen skett utan hans vetskap och vilja.

32 §.

2 mom. Av böter, som enligt denna förordning ådömas, ävensom av värdet av vad som jämlikt densamma är att anse såsom förbrutet, tillfalla två tredjedelar, dock högst femhundra kronor, åklagaren och återstoden kronan. Finnes särskild angivare eller har polisman tagit synnerlig del däri, att förbrytelsen blivit beivrad, äger sådan angivare eller polisman taga hälften av åklagarens andel.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då förordningen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Förslag

till

**förordning om vissa ändringar i förordningen den 1 juli 1918 (nr 564)
angående vissa alkoholhaltiga preparat.**

Härmed förordnas, att 11 och 16 §§ samt 18 § 2 mom. i förordningen den 1 juli 1918 (nr 564) angående vissa alkoholhaltiga preparat skola erhålla följande ändrade lydelse.

11 §.

1 mom. Vidtager någon obehörigen med alkoholhaltigt preparat åtgärd, varigenom denatureringsmedlet avskiljes eller denatureringen försvagas, straffes såsom för olovlig tillverkning av brännvin enligt 30 § 2 mom. i förordningen den 11 oktober 1907 angående tillverkning av brännvin.

Har den, som beträdes med förbrytelse, varom i första stycket sägs, tidigare fällts till straff för förbrytelse, som avses i 30 § 2 mom. eller 31 § 2 mom. av förordningen den 11 oktober 1907 angående tillverkning av brännvin eller i 74 § 1 mom. i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker eller i 22 § 1 mom. eller 23 § 1 mom. i förordningen den 1 juli 1918 angående handel med

skattefri sprit eller i 2 mom. av denna §, straffes såsom i 30 § 2 mom. andra stycket av förordningen den 11 oktober 1907 angående tillverkning av brännvin finnes stadgat.

2 mom. Avyttrar någon alkoholhaltigt preparat, varmed honom veterligen vidtagits åtgärd, som i första mom. sägs, eller försäljer någon eljest alkoholhaltigt preparat till förtäring eller i övrigt under omständigheter, som bort giva säljaren skälig anledning att antaga, att varan är avsedd att användas som dryck, straffes såsom för olovlig försäljning av rusdrycker enligt 74 § 1 mom. i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker.

Har den, som beträdes med förbrytelse, varom i första stycket sägs, tidigare fällt till straff för förbrytelse, som avses i 30 § 2 mom. eller 31 § 2 mom. i förordningen den 11 oktober 1907 angående tillverkning av brännvin eller i 74 § 1 mom. i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker eller i 22 eller 23 § i förordningen den 1 juli 1918 angående handel med skattefri sprit eller i 1 mom. av denna §, straffes såsom i 74 § 1 mom. andra stycket av förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker finnes stadgat.

3 mom. Den som — — — — — riket infört.

16 §.

1 mom. Delaktighet i förbrytelse, varom i 11 § 1 eller 2 mom. sägs, straffes efter vad i 3 kap. strafflagen stadgas.

2 mom. Husbonde ansvarar för förbrytelse, som mot denna förordning begås av hans hustru, husfolk eller i hans arbete antagen person, liksom vore förbrytelsen begången av honom själv, därest icke omständigheterna göra sannolikt, att förbrytelsen skett utan hans vetskap och vilja.

18 §.

2 mom. Av böter, som enligt denna förordning ådömas, ävensom av värdet av vad som jämlikt densamma är att anse såsom förbrutet, tillfalla två tredjedelar, dock högst femhundra kronor, åklagaren och återstoden kronan. Finnes särskild angivare eller har polisman tagit synnerlig del däri, att förbrytelsen blivit beivrad, åger sådan angivare eller polisman taga hälften av åklagarens andel.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då förordningen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Utkast

till

förordning angående vissa skärpta åtgärder mot lönnbränning m. m.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

Påträffas rusdrycker eller ersättningsmedel därför under sådana omständigheter, att det finnes vara uppenbart, att de olovligen tillverkats eller att med dem obehörigen vidtagits åtgärd i syfte att avskilja denatureringsmedlet eller försvaga denatureringen, skall vad sålunda påträffas jämte kärl och emballage, vari det förvaras, tagas i beslag och vara förbrutet, ändå att innehavaren eller ägaren därav ej anträffas eller att åtal ej äger rum.

Påträffas rusdrycker eller ersättningsmedel därför, vilka uppenbarligen varit föremål för olovlig överlåtelse eller vilkas åtkomst innehavaren icke kan tillfredsställande förklara, och finnes grundad anledning antaga, att varan eller del därav är avsedd att i befintligt eller förarbetat skick olovligen avyttras, skall vad sålunda påträffas jämte kärl och emballage, vari det förvaras, jämväl tagas i beslag och vara förbrutet.

Påträffas till riket uppenbarligen olovligen införda rusdrycker eller ersättningsmedel därför hos någon, som insett eller bort inse, att de olovligen införts, skola de jämte kärl och emballage, vari de förvaras, tagas i beslag och vara förbrutna, ändå att åtal för olovlig varuinförsel eller delaktighet däri ej äger rum.

2 §.

Beslut om beslag, som i 1 § sägs, meddelas i Stockholm av överståthållarämbetet, i annan stad, där poliskammare finnes, av denna, eljest av allmänna åklagaren i orten.

3 §.

Påträffas vara, som i 1 § avses, av polisman, och kan beslut, som i 2 § sägs, icke kan utan våda avvaktas, må polismannen taga den i förvar, men anmäla ofördröjligen sådan åtgärd för myndighet, som har att besluta om beslaget.

4 §.

Myndighet, som verkställt beslag, skall utan dröjsmål låta genom stämningssmannan delgiva ägaren eller innehavaren av den beslagtagna varan beslutet härom med föreläggande för denne, om han vill å beslaget tala, att hos beslagsmyndigheten inom 14 dagar därefter med angivande av bostads- och vistelseort skriftligen anmäla missnöje med beslaget, vid påföljd att beslaget eljest står fast och varan anses förbruten. Intyg om delgivning av sådant föreläggande skall av stämningssmannan tecknas å beslutet. Har missnöje anmälts hos överståthållarämbetet eller poliskammare, skall anmälningsskriften med tillhörande handlingar omedelbart översändas till allmänna åklagaren.

Är ägare eller innehavare ej känd eller kan han ej med stämning anträffas, må delgivning av beslut och föreläggande, som i första stycket sägs, ske genom dess införande i den eller de tidningar i orten, i vilka allmänna meddelanden brukas.

kungöras; dock njute i detta fall varans innehavare eller ägare för missnöjes anmälande en tid av 30 dagar efter föreläggandets intagande i tidningen.

Har föreläggande, som ovan sägs, icke delgivits varans innehavare eller ägare eller enligt andra stycket införts i vederbörlig tidning inom 14 dagar efter det att beslut om beslag fattats eller, där vara tagits i förvar enligt 3 §, efter denna åtgärd, gånge beslaget åter. Uppgår beslagtagen varas värde ej till trettio kronor, må utan vidtagande av de i denna paragraf föreskrivna åtgärder varan anses förbruten, om inom två månader efter beslagtagandet icke någon hos beslagsmyndigheten gjort anspråk på varans återfående. Göres dylik framställning, skall vidare så förfaras, som stadgats för det fall att missnöje blivit anmält.

5 §.

Har missnöje enligt 4 § anmälts, skall allmänna åklagaren, om därtill finnes anledning, inom 14 dagar efter missnöjesanmälan till allmänna underrätten i orten instämma den, som anmält missnöje, med yrkande att varan måtte förklaras förbruten. Anträffas ej den, som anmält missnöje, då han å den uppgivna vistelseorten för stämning sökes, skall den ovannämnda instämningstiden vara förlängd, till dess han hos allmänna åklagaren inställer sig för stämmings mottagande. Har detta ej skett inom 6 månader efter beslaget, stände detta oaktat beslaget fast, och skall varan anses förbruten.

Har stämning ägt rum inom föreskriven tid, gälle beslaget till dess domstol annorlunda förordnar. Har stämning ej ägt rum inom sagda tid, gånge beslaget åter.

6 §.

Av värdet av rusdrycker eller ersättningsmedel därför, som enligt denna förordning äro förbrutna, tillfalle en tredjedel polisman, som tagit varan i förvar enligt 3 §, eller, där sådan ej finnes, polisman eller annan, av vars angivelse eller åtgärd beslaget föränletts. Förklarar domstol varan förbruten, tillfalle en tredjedel av värdet åklagaren. Vad som ej sålunda tillkommer åklagare, polisman eller annan, tillfalle kronan.

7 §.

Där någon, som dömts till ansvar för förbrytelse, som avses i något av följande lagrum, nämligen 30 § 2 mom. eller 31 § 2 mom. i förordningen den 11 oktober 1907 angående tillverkning av brännvin, 74 § 1 mom. i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker, 22 § 1 mom. eller 23 § 1 mom. i förordningen den 1 juli 1918 angående handel med skattefri sprit samt 11 § 1 eller 2 mom. i förordningen den 1 juli 1918 angående vissa alkoholhaltiga preparat, eller hos vilken beslag, som här ovan sägs, mera än en gång gjorts och blivit ständande, underlåter att efter förmåga söka ärligen försörja sig, och uppstår av hans hantering av eller befattning med rusdrycker våda för störande av allmän säkerhet, ordning eller sedlighet, må med honom så förfaras, som stadgas i lagen om lösdrivares behandling den 12 juli 1885.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då förordningen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling, och gäller till och med den 30 juni 1922.

Förslag
till
lag om ändrad lydelse av 18 kap. 15 § strafflagen.

Härigenom förordnas, att 18 kap. 15 § strafflagen skall erhålla följande ändrade lydelse.

18 kap.

15 §. Överlastar sig någon av starka drycker så, att av hans åtbörder eller orediga sinnesförfattning synbarligen märkas kan, det han drucken är, och träffas han i sådant tillstånd å ställe, varom i 11 kap. 15 § förmäles, straffes, för fylleri, med böter, högst femtio riksdaler.

Påträffas rusdrycker eller ersättningsmedel därför hos drucken person vid hans anhållande, skola de vara underkastade beslag och dömas förbrutna. Vad som sålunda dömes förbrutet skall bevisligen förstöras.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då förordningen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

P. M.

med utdrag ur polisprotokoll och rättegångshandlingar beträffande den olagliga rusdryckshanteringen i Stockholm.

I denna P. M. återgivas några av de mera typiska fallen av olika slag av olaga hantering i Stockholm, enligt vad de till styrelsens förfogande ställda polisprotokoll och rättegångshandlingar utvisa.

I juli månad 1920 uppdagade ett par poliskonstaplar, att sannolikhet föreläge, att ett par hamnarbetare å en vid Söder Mälarstrand förtöjd motorbåt utövade olaga brännvinstillverkning. Konstaplarna hade nämligen å båten anträffat tillsammans cirka 40 liter sockerbrännvin. Vid visitation i hamnarbetarnes bostäder påträffades hos en av dem i en öppning under kokspisen ett plåtkärl om 6 liter, fyllt med sockerjäsning. Hustrun till mannen intygade, att jäsningen tillhörde honom. I en bredvidliggande bostad påträffades en brännvinsbränningsapparat, vilken utlånats av hamnarbetaren. Vid polisförhöret erkände den ene hamnarbetaren, att han i samråd med den andre hamnarbetaren samt en mureriarbetare inköpt motorbåten för att med denna resa till sjöss och därunder tillverka brännvin, vilket de därefter ämnade försälja i staden; den uppkomna vinsten skulle de sines emellan fördela. I allmänhet hade de nästan varje natt, från slutet av juni månad till senare delen av juli månad, utövat brännvinstillverkningen, förutom någon natt då de icke farit ut, på grund av att den satta jäsningen icke varit färdig. De hade tills de blivit anhållna, till brännvinsbränningen förbrukat sammanlagt 300 kilogram socker och 50 kilogram jäst, varav de erhållit omkring 300 liter brännvin, som av den ene hamnarbetaren försålts mot tillsammans omkring 3,000 kronor. För varje dag hade en av hamnarbetarna, sedan brännvinet blivit färdigtillverkat, begivit sig till trakten omkring slussen och där till okända personer försålt allt det tillverkade brännvinet. Av inkomsterna av brännvinstillverkningen hade de dels betalt köpesumman för motorbåten, dels använt en del till sina egna utgifter. Enligt från rådhusrätten inhämtade uppgifter hade en av hamnarbetarna den 26 september 1919 för förseelse mot 30 § brännvinstillverkningsförordningen dömts att böta 150 kronor, samt att i tillverkningskatt utgiva 780 kronor, den 22 november 1919 att för lönnbränning böta 450 kronor samt att i tillverkningskatt utgiva 1,950 kronor och den 6 mars 1920 att för lönnbränning böta 600 kronor och att i tillverkningskatt utgiva 780 kronor. Sammanlagt hade ifrågakvarande hamnarbetare alltså dömts att böta 1,200 kronor och att i tillverkningskatt utgiva sammanlagt 3,500 kronor. Enligt hans egen uppgift hade han ännu i november månad 1920 icke betalt eller avtjänat de honom vid dessa tillfällen ådömda böterna. Ej heller hade han erlagt den tillverkningskatt, han blivit ådömd att utgiva. Enligt vad kontrollstyrelsen inhämtat, har det först ådömda bötesbeloppet utlämnats av stads-

*Lönn-
bränning.*

fogdeexpeditionen för indrivning först i september månad innevarande år. Stockholms rådhusrätt fann i sitt den 6 november 1920 meddelade utslag, att de bägge hamnarbetarna gjort sig skyldiga till olaga brännvinshandtering och dömde för såväl olaglig brännvinstillverkning som olovlig rusdrycksförsäljning den ene att hållas i fängelse i nio månader och den andre i tio månader, varjämte tillverkningsskatt skulle utgivas med 1,650 kronor. Av intresse i förevarande utslag är särskilt den omständigheten, att rådhusrätten fann skäligt döma till så höga straff för yrkesmässigt bedriven olovlig försäljning av rusdrycker som till fängelse, för den ene av de åtalade i fem månader och för den andre i fyra månader.

Olaga försäljning i en lumphandel.

I medio av oktober månad 1920 anhölls ett biträde i en lumphandelsbutik vid Fridhemsgatan, därför att han gjort sig skyldig till olaga försäljning av brännvin. Vid i butiken företagen undersökning påträffades ett plåtkärl, innehållande exportsprit à 95 procent till en myckenhet av 10 liter, samt 1 enliterbutelj och 6 halv-literbuteljer med sockerbrännvin med en alkoholhalt av 49 procent. Vid polisundersökningen medgav biträdet, att han för egen del inköpt minst 24 liter sockerbrännvin, som han försålt för 360 kronor. Den i butiken anträffade exportspriten tillhörde biträdets broder, en grosshandlare, som ägde affären, och för vilkens räkning biträdet försålt dylik sprit, sedan den uppblandats med lika stor kvantitet vatten. Sammanlagt hade biträdet för broderns räkning, på vars kontor exportspriten avhämtades, försålt 104 liter till ett belopp av 1,560 kronor. Beträffande åtkomsten av exportspriten uppgav biträdets broder, att han vid besök å en vid stadsgården förtöjd vedskuta av befälhavaren å densamma tillbjudits att köpa exportsprit till ett pris av 170 kronor för 10 liter. Biträdets broder uppgav, att han avsett spriten till att bjuda de personer, som för hans räkning verkställde uppköp av varor till butiken, och eventuellt sälja den sprit, som bleve över. Sedermera hade butikens ägare i Stadsgården av okända personer, som uppgivit sig vara skeppare, ytterligare inköpt exportsprit, med vilken han förfarit på sätt nyss angivits. Jämväl hade han i hamnen å Söder Mälarstrand uppköpt exportsprit, varav han till sin lumphandelsaffär låtit transportera en del och överlåtit det övriga till en ingenjör, för vilkens räkning han åtagit sig att anskaffa dylik sprit. En i lump-handelsaffären anställd dräng uppgav, att han vid ett flertal tillfällen iakttagit, att biträdet i affären försålt brännvin till för drängen okända personer, som inkommit i affären och begärt få köpa sådant.

Polisdomstolen, där målet om den olagliga försäljningen behandlades, dömde var och en av bröderna för olaga försäljning av rusdrycker till 600 kronors böter.

Olaga försäljning å kafé.

För polisen blev i början av november månad 1920 känt, att å ett kafé å Djurgården bedrevs olaga försäljning av brännvin. Vid den i saken hållna polisundersökningen berättade en arbetskarl, att han i början av oktober månad fått höra, att kaféinnehavaren hade brännvin till salu. Vid hänvändelse till kaféinnehavaren hade denne svarat, att vittnet kunde få köpa en liter brännvin, men bett honom gå in i ett annat kaférum för att där taga emot brännvinet, enär inga gäster för tillfället uppehållit sig i nämnda rum. Brännvinet i fråga uppgav kaféidkaren vara gammalt Reymersholmsbrännvin, för vilket han begärde 20 kronor. Påföljande dag hade vittnet ånyo inköpt en liter av samma sorts brännvin till samma pris. Såväl samma dags eftermiddag som påföljande dag hade brännvin

inköpts. Vittnet trodde, att brännvinet utgjordes av med vatten utspädd export-sprit. Flaskorna hade icke varit försedda med etikett. Andra i målet hörda personer intygade jämväl, att kaféinnehavaren till dem försålt brännvin för 20 kronor litern, att flaskorna icke varit försedda med etikett, samt att försäljningen alltid tillgått i lokal, där annan person icke kunnat iakttaga transaktionen. Vittnet upplyste jämväl, att kaféägaren sålt maltdrycker av klass II, ehuru han icke hade rättighet att utskänka andra maltdrycker än klass I. Detta hade skett till så sen tidpunkt som första dagarna av november månad. Kaféägaren, som i början av november månad dömts för olaga utskänkning av pilsnerdricka till 150 kronors böter, förnekade, att han sedermera bedrivit utskänkning av pilsnerdricka. Likaledes förnekade han, att han vid något tillfälle försålt brännvin, men uppgav att han till den här ovan nämnda arbetskarlen utlånat sammanlagt $2\frac{3}{4}$ liter brännvin. Lånet hade emellertid icke återbetalats, och det utlånade brännvinet hade kaféägaren erhållit genom inköp på egen motbok. Polisdomstolen dömde kaféägaren till 150 kronors böter.

Vid polisundersökning i medio av juli månad 1920 anträffades, dels inne i ett kabinett i ett hus vid Kornhamnstorg, dels i en bostadslägenhet i samma hus, 21 liter sockerbrännvin. Det hade nämligen kommit till polisens kännedom, att försäljning av sockerbrännvin i stor utsträckning påginge inne i kabinettet, och under det konstaplarna uppehållit sig vid ingången till kabinettet, hade det varit en oavbruten ström med män, som gått in på kabinettet. Sedan polismännen gått in i kabinettet, hade de observerat, att flera personer vänt sig till den, som satt å kontoret, med begäran att få köpa ett pund. Då den sistnämnda observerade polismännen, sökte han med alla till buds stående medel avvisa männen och låta dem förstå, att det var polis tillstädes. Då slutligen någon av de köpande männen uppfattade antydningarna, hade han med hög röst yttrat: »det är brand i huset», vilket betyder att polis vore närvarande. Inne i kontoret hade anträffats sockerbrännvin dels i ett skåp, dels i en väska. Polisen verkställde därefter undersökning i kabinettinnehavarens bostad, där man sammanträffade med hustrun till den person, som uppehållit sig å kontoret, och som var på väg ut ur bostaden med en korg innehållande 9 liter sockerbrännvin. Innehavarna av kabinettet förklarade, att det anträffade sockerbrännvinet hos dem allenast inställts till förvaring av okända personer, och förnekade de, att de sålt något brännvin. Beträffande hustrun åstadkoms emellertid bevisning, så att hon av polisdomstolen kunde ådömas 300 kronors böter.

Olaga försäljning i kabinett.

Ett och annat rättsfall ger antydningar om förekomsten av en systematisk langningsorganisation, i vilken en större furnissör dels själv säljer å viss lokal, dels har biträden, som för hans räkning utbjuda brännvin å gatorna eller för vissa kunders räkning hos honom anskaffa brännvin. Tar polisen dessa biträden i förhör, äro de dock i regel ovilliga att angiva sin principal. En och annan gång sker det emellertid.

Olaga försäljning å gata.

I en rapport omtalas sålunda, att en lösarbetare uppgivit, att han kort före anhållandet sammanträffat med två okända män, som tillfrågat honom, om han kunde skaffa dem något brännvin. Han hade jakat härtill och, sedan han fått erforderligt belopp, begivit sig till principalen, en i närheten boende kortvaru-

handlare, och utav denne förvärvat 2 »pund». Kortvaruhandlaren nekade, att det anhållna langarbitrædet köpt brännvinet av honom. Kortvaruhandlaren hade emellertid i detta fall den oturen, att polisen vid besök träffade på ytterligare ett »pund», gömt under en annans, för tillfället närvarande kunds huvudbonad. Denne fann vid förhör för gott att erkänna, att han upprepade gånger köpt brännvin av kortvaruhandlaren. Denne förnekade även att han sålt till detta andra vittne, men fälldes dock till 500 kronors böter.

Olaga försäljning i hemmen.

En annan man, som sålt i hemmet, har berättat, att han å sin sida brukar köpa dels akvavit, dels hemkokt brännvin av en okänd man, som uppehållit sig i en motorbåt i Gäddviken. I ett annat fall hade en person anmält, att en viss handlande i sin bostad sålde brännvin till 6 kronor »pundet». Dörren till lägenheten stode alltid öppen, så att kunden blott behövde stiga in, lämna fram en tom-butelj och pengar, varpå varan utan vidare erhöles. En konstapel gick dit och lämnade för att pröva sanningsenligheten av anmälares uppgifter *utan att säga ett ord* fram en tom-butelj men däremot inga pengar till den kvinna, som visade sig i dörröppningen. Efter ett ögonblicks granskning hade hon utan att göra någon fråga försvunnit för att strax återkomma med en butelj brännvin. Konstapeln hade emellertid då framvisat sitt tjänstetecken. Vid sedermera företagen undersökning påträffades ett lager från Danmark insmugglad exportsprit.

Utdrag ur protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd fredagen den 22 april 1921.

Närvarande:

Justitierådet BERGLÖF,
Regeringsrådet ERNBERG,
Justitieråden MOLIN,
APPELBERG.

Enligt lagrådet tillhandakommet utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 28 februari 1921, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det ändamål, § 87 regeringsformen omförmäler, inhämtas över uppräntade förslag till

- 1) förordning om vissa ändringar i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker;
- 2) förordning om vissa ändringar i förordningen den 11 oktober 1907 angående tillverkning av brännvin;
- 3) förordning om vissa ändringar i förordningen den 1 juli 1918 angående handel med skattefri sprit;
- 4) förordning om vissa ändringar i förordningen den 1 juli 1918 angående vissa alkoholhaltiga preparat; och
- 5) förordning angående rusdryckers förverkande i vissa fall m. m.

Förslagen, som finnas bilagda detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av t. f. byråchefen för lagärenden i finansdepartementet, juris doktorn Carl Kuylenstierna.

I anledning av förslagen avgåvos följande yttranden av lagrådet och dess särskilda ledamöter.

Allmänna synpunkter beträffande de under 1)–4) omförmälda förslagen.

Lagrådet:

Dessa fyra förslag avse huvudsakligen införande av strängare straffrättsliga bestämmelser. De innefatta sålunda dels direkta straffskärpningar, dels vissa i samma riktning verkande bestämmelser om

Bihang till riksdagens protokoll 1921. 1 saml. 306 häft. (Nr 360.) 12

straff för återfall i brott (iteration) och dels införande å ifrågavarande områden av straff för delaktighet. Härjämte hava i samtliga förslagen upptagits föreskrifter om rätt för polisman till andel i böter och värdet av förbrutet gods.

Vad först angår de föreslagna *straffskärpningarna*, så måste enligt lagrådets uppfattning en granskning av de straffskalor, som för närvarande gälla för överträdelser av ifrågavarande förordningar, anses giva till resultat, att desamma i stort sett ej avskära domstolarna från möjligheten att utmäta straff, som svara mot svårigheten av de begångna förbrytelserna. Vissa av de föreslagna straffskärpningarna måste därför mötas av starka betänkligheter. En lagstiftning, som härvidlag skjuter över målet och icke uppbäres av det allmänna rättsmedvetandet, kan icke väl fylla sin uppgift. Alltför stränga straffbestämmelser alstra bristande aktning för lagen.

Om å ena sidan det nyss gjorda uttalandet angående nu gällande straffskalors tillräckliga stränghet är riktigt, men å andra sidan, såsom möjligt är, fall kunna påvisas, då begångna förbrytelser bedömts allt för mildt, är grunden till ett dylikt missförhållande att söka icke å lagstiftningens utan å lagtillämpningens område. Och rättelsen skall då också sökas å sistnämnda område, i vilket hänseende bör uppmärksammas, att möjlighet står öppen att få straffmätningen underkastad prövning av landets högsta dömande myndighet.

Framhållas må för övrigt, att, såsom ock den föreliggande utredningen giver vid handen, den överklagade ineffektiviteten hos gällande lagstiftning tvivelsutan huvudsakligen beror på svårigheten att uppaga och överbevisa de skyldiga.

Nu uttalade betänkligheter synas böra föranleda en väsentlig begränsning av de föreslagna straffskärpningarna. Redan i detta sammanhang må framhållas intagandet i 74 § försäljningsförordningen av en så svår straffart som straffarbete. Detta måste anses i och för sig sakna fog och lärer ingalunda vara tillräckligt motiverat därmed att denna straffart redan vunnit insteg i tillverkningsförordningen. Jämväl den straffskärpning, som ligger däri att i andra stycket av nämnda paragraf ordningen mellan fängelse och böter omkastats, så att fängelse nämnes först, måste anses opåkallad, särskilt med hänsyn därtill att paragrafen avser även sådana förseelser som försäljning av öl och vin.

Däremot torde det vara befogat att, såsom i förslaget skett, med tillverkning av brännvin likställa renaturering av skattefri sprit och

alkoholhaltiga preparat och på denna väg införa en skärpning av straffet för dylikt förfarande.

I fråga om *iterationsstraff* innefatta förslagen i två avseenden ändring i vad som nu gäller. I 4 kap. 14 § strafflagen stadgas, att där lagen utsätter särskilt straff för den, som ånyo begår brott, det straffet ej skall ådömas, utan då sådant återfall skett sedan den brottslige till fullo undergått det för förra brottet honom ådömda straff. Detta har städse ansetts gälla även på specialstraffrättens område. Förslagen avvika från denna allmänna regel genom att såsom förutsättning för iterationsstraff fordra allenast, att den brottslige förut fällt till straff för visst slag av brott. Såsom skäl härför anför departementschefen, att ej sällan avsevärd tid förgår mellan straffets utdömande och effektuerande. De missförhållanden av dylik art, som kunna förekomma, lära väl icke hava något sammanhang med beskaffenheten av det brott, för vilket straffet ådömts, och torde därför utgöra ett synnerligen svagt skäl att beträffande ifrågavarande brott tillämpa ett principiellt annat betraktelsesätt än i andra fall, där särskilt straff för återfall stadgas. Nu berörda ändring måste därför avstyrkas.

Vidare hava upptagits bestämmelser om så kallad »generaliteration»; brott emot en av ifrågavarande författningar har tillagts betydelsen att för brott enligt annan av författningarna medföra ansvar såsom för upprepad förseelse. Därest obehörig renaturering av skattefri sprit eller alkoholhaltigt preparat straffas såsom olovlig tillverkning av brännvin, synes det följdriktigt, att tillverkning och renaturering även i iterationsavseende likställas med varandra. Det torde däremot knappast kunna anses befogat att utsträcka denna likställighet jämväl till det brott, som består i innehavande av redskap för tillverkning eller renaturering (31 § 2 mom. i brännvinstillverkningsförordningen). Det är i detta fall förberedelse till brott, som straffas, och det synes icke lämpligt vare sig att här stadga särskilt iterationsstraff eller att tillägga detta slags brott iterationsverkan för andra slag av brott. Förslagen hava vidare i det avseende, varom nu är fråga, med förberörda slag av brott ytterligare jämställt olovlig försäljning av rusdrycker (74 § 1 mom. rusdrycksförsäljningsförordningen). Om man endast fäster sig vid sådana mera svårartade former av olaga sprithantering, mot vilka de remitterade förslagen närmast äro riktade, lärer måhända icke så mycket vara att anmärka mot att tillverknings- och försäljningsbrotten inbördes tilläggas iterationsverkan. Men om man beaktar, att under sistnämnda lagrum jämväl falla åtskilliga andra, lindrigare förseelser, vilka äro att anse endast såsom överträdelse av ordningsföreskrifter, måste man ställa sig mera betänk-

sam mot förslagen i denna del. Lagrådet anser dock vad sålunda anmärkts icke innefatta tillräckliga skäl för avstyrkande av vad härutinnan föreslagits.

I förslagen hava upptagits bestämmelser, innefattande att *delaktighet* i de flesta av de brott, om vilka nu är fråga, skall straffas efter vad i 3 kap. strafflagen stadgas. Någon utredning angående innebörden och räckvidden av en sådan hänvisning till allmänna strafflagens delaktighetsbestämmelser föreligger emellertid icke. Och undersöker man hithörande frågor något närmare, måste man på vissa punkter ställa sig ganska tveksam. Kontrollstyrelsen har gjort det uttalandet, att straffbeläggande av köp av rusdrycker torde stöta på sådant motstånd i svensk uppfattning, att man utan vidare lär kunna avvisa tanken på dylika åtgärder såsom omöjliga att genomföra. Men fråga är, om icke genom att allmänna strafflagens delaktighetsregler göras tillämpliga köparen åtminstone i vissa fall blir straffbar. Köparen kan givetvis vara anstiftare till den olovliga försäljningen på sätt i 3 kap. 1 § strafflagen sägs. Och det kan ifrågasättas, om icke i fall, då anstiftan ej föreligger, förutsättningarna för tillämpning av 3 § av samma kapitel kunna vara för handen. Den tolkningen skulle därför kunna göras gällande, att köparen bleve straffbar, om han är anstiftare, kanske även i andra fall. Möjligt är dock, att man av den omständigheten, att lagen icke uttryckligen utsätter straff för köparen, utan vars deltagande någon olovlig försäljning överhuvud icke kan komma till stånd, skulle vara berättigad draga den slutsatsen, att lagens mening vore, att köparen skall vara straffri, och det även om han anstiftat försäljningen. Man torde böra göra klart för sig, vad som i detta avseende lämpligen bör lagfästas, och låta detta komma till tydligt uttryck i lagtexten. Om man lika med kontrollstyrelsen anser uteslutet, att köpet såsom sådant kriminaliseras, vore det dock i och för sig icke orimligt, att köpare, som är anstiftare, straffas lika med säljaren. På grund av svårigheten att i det särskilda fallet utreda, huruvida anstiftan från köparens sida föreligger, skulle emellertid ett dylikt lagbud säkerligen komma att drabba mycket ojämnt och betänkligt bidra att öka svårigheterna vid tillämpningen av ifrågavarande lagstiftning. Övervägande skäl synas därför tala för att straffbestämmelserna för olovlig försäljning icke i något fall utsträckas att gälla även köparen.

Beträffande olovlig tillverkning av brännvin samt renaturering ställer det sig i någon mån tvivelaktigt, huruvida den, som efter tillverkningen eller renatureringen med vetskap därom, respektive då han haft skäl till misstanke, emottagit, dolt, köpt eller föryttrat något av

den åstadkomna drycken, blir straffbar enligt 3 kap. 9 eller 10 § strafflagen. I detta sammanhang talas i förstnämnda lagrum om gods, »som genom brottet åtkommet var», och denna beskrivning passar ju icke in på förevarande fall. Sannolikt är dock, att den, som tagit sådan befattnings, som nyss nämnts, med den genom det brottsliga förfarandet beredda drycken, skulle anses därigenom hava, såsom orden lyda i 9 §, »gått den brottslige tillhanda» och därför vara straffbar enligt något av nämnda båda lagrum. Alltså skulle i detta fall icke endast köpare straffas utan även den, som emottager varan som gåva eller endast för att förvara densamma. Om än ett straffbeläggande av dylik s. k. efterföljande delaktighet låter sig försvaras i fråga om den, som tillhandagår tillverkaren med att dölja eller föryttra det tillverkade eller som inköper därav i uppenbar avsikt att i sin ordning försälja det inköpta, synes det däremot kunna starkt ifrågasättas, om även den, som i andra fall mottager olovligen tillverkat brännvin, bör straffas såsom delaktig i den olovliga tillverkningen.

Vad sålunda anförts synes böra föranleda därtill, att frågan om införande av straff för delaktighet göres till föremål för förnyad utredning i syfte att i författningarna må upptagas de särskilda fall av delaktighet, som finnas böra föranleda straff och eventuellt varans förverkande. I sammanhang därmed torde innehållet i 93 § i försäljningsförordningen böra uppmärksammas.

Vid bedömande av lämpligheten att införa rätt för *polisman till andel i böter och värdet av förbrutet gods* enligt ifrågavarande författningar bör synnerlig hänsyn tagas till den omständigheten, att polisman, som i visst mål gjort anspråk på dylik andel, torde vara jävig att vittna i det målet. Stadgandet i 17 kap. 11 § rättegångsbalken synes nämligen icke kunna tolkas så, att han på grund av detsamma skulle i dylikt fall anses vittnesgill. Ofta torde i mål av förevarande slag ingen annan bevisning finnas att tillgå än polismanns utsaga. Och att hänvisa till att polismanen i sådant fall kan avstå från anspråket på bötesandel, synes föga tilltalande. Utom vad nu anförts talar emot den föreslagna bestämmelsen även den av vissa myndigheter anmärkta omständigheten att åklagare och polisman kunna antagas ej sällan komma att inlåta sig i tvist inför domstolen om rätten till bötesandel, till men för ett gott samarbete dem emellan. Med hänsyn härtill anser lagrådet sig böra avstyrka de nu ifrågavarande bestämmelserna. Lämpligare än den föreslagna anordningen vore utan tvivel att ordna så, att den belöning, som finnes skäligen, må kunna i administrativ väg tilldelas polisman,

som utvecklat synnerligt nit vid upptäckande och utredande av förevarande slag av brott.

Justitierådet *Molin*:

Förevarande lagförslag utgöra jämte förslaget till förordning om rusdryckers förverkande i vissa fall m. m. ett led i strävandena att motarbeta den olovliga tillverkningen av samt handeln med spritdrycker. Denna olaga hantering har till sin uppkomst säkerligen mindre berott av gällande normala lagstiftning på området än av de strängare restriktiva föreskrifter, som nödvändiggjordes av den under krigsåren rådande knappheten även på de varor, vilka här komma i fråga. Men det förefaller antagligt, att densamma icke skulle vunnit sådant rotfäste och fått sådan utbredning, som nu är fallet, om man efter den egentliga kristidens slut tillräckligt snabbt och fullständigt genomfört sådana lättnader, som äro förenliga med den gällande lagstiftningen. Och det synes icke uteslutet, att ifrågavarande missförhållanden ännu kunna framgångsrikt motarbetas därigenom att man, utan frångående av den nuvarande lagstiftningens grunder, lättar på de mångahanda restriktioner, som även av den lojala allmänheten uppfattas såsom obehövt tyngande. Såvitt av utredningen framgår, har man emellertid icke i detta sammanhang undersökt de möjligheter, som tilläventyrs kunna förefinnas att på den antydda vägen bekämpa det onda, förnämligast genom ernående av en bättre förståelse för rusdryckslagstiftningen i dess helhet och därmed en allmännare uppfattning om det oriktiga och samhällsvådliga uti ifrågavarande hantering. Man synes hava tagit för givet, att det rätta bote-medlet är att söka i skärpta lagbestämmelser. Detta har synts mig vara desto större anledning att här framhålla, som av lagrådets förestående yttrande torde framgå, att vad förevarande fyra lagförslag i sådant avseende huvudsakligen innehålla är föga ägnat att föra till det avsedda målet.

Utöver vad lagrådet anført anser jag, vad de föreslagna ändringarna i straffsatserna vidkommer, följande böra uppmärksammas.

I 74 § 1 mom. av försäljningsförordningen och 30 § 2 mom. av tillverkningsförordningen hava de lägsta delarna av bötesskalorna gjorts tillämpliga allenast då synnerligen mildrande omständigheter föreligga. Detta innebär otvivelaktigt en straffskärpning. Och härvid är att märka, att bland de förseelser, som äro att bedöma enligt nyssnämnda lagrum, ingå icke endast sådana, som röja en verkligt brottslig vilja och äro att betrakta såsom förbrytelser av antisocial och samhällsfarlig art, utan även så-

dana, som till sin natur mera äro att anse som överträdelser av ordningsföreskrifter. I synnerhet olovlig försäljning av lagligen åtkommet brännvin, vin eller öl är ofta att hänföra till den senare brottsarten. Detta förhållande har nödvändiggjort, att strafflatituderna måst göras ovanligt vidsträckta, börjande med ett lågt bötesbelopp och slutande med mer eller mindre strängt frihetsstraff. Det överensstämmer, enligt min mening, icke väl med berörda sakförhållande att införa sådana särskilda latituder, som föreslagits, för synnerligen mildrande omständigheter. Det är fara värt, att straffskärpningen på det sättet kommer att drabba den antydda lindrigare arten av brottslighet, vilket tydligen ej varit avsett. Dessa i sig lindriga förseelser kunna nämligen icke alltid sägas vara begångna under synnerligen mildrande omständigheter. Vad särskilt tillverkningsförordningen angår märkes följande. Enligt nu gällande lydelse av 30 § 1 mom. är lägsta straffet för den, som första gången och allenast för eget behov tillverkar brännvin, 100 kronors böter. Detta minimum har förslaget i 30 § 2 mom. bibehållit men endast för synnerligen mildrande omständigheter. I den vanliga straffskalan är minimum 300 kronors böter. Om man nu beaktar, att förslaget upptagit en strängare straffskala för den, som bedriver tillverkning i större omfattning eller i försäljningssyfte, torde man finna, att man svårigen kan hänföra all tillverkning i ringa omfattning och för eget behov till den särskilda lägre straffskalan, emedan då knappast skulle återstå några fall för den normala skalan.

I likhet med vad som nu gäller har enligt förslagen såväl i 30 § tillverkningsförordningen som i 74 § försäljningsförordningen upprepad förseelse i straffhänseende likställt med förseelse, begången under vissa angivna försvårande omständigheter. Det höjda straffminimum, som nu föreslagits för den, som bedriver olovlig försäljning av rusdrycker i större omfattning eller yrkesmässigt, skulle möjligen kunna godkännas för så beskaffade förbrytelser men synes vara för högt för den, som andra gången säljer en ringa kvantitet lovligen åtkommen dryck av ifrågavarande slag. I detta sammanhang må anmärkas det i lagtekniskt hänseende synnerligen egendomliga tillvägagångssätt, som kommit till användning i förslagen till ändring av nyssnämnda paragrafer (liksom ock i 82 § försäljningsförordningen), i det man upptagit en strängare straffskala än den normala för den händelse brottet är förknippat med vissa angivna försvårande omständigheter men därjämte stadgat, att om i sådant fall omständigheterna äro synnerligen mildrande, straffet kan gå ned till minimum i den normala skalan.

Vidkommande slutligen den straffskärpning, som består däri att bötesmaximum i vissa fall väsentligen höjts, torde det väl vara tvivelaktigt, om behov härav verkligen föreligger. Då det emellertid möjligen kan tänkas fall, där det ekonomiska utbytet av den olaga hanteringen varit särdeles stort och möjlighet till uttagande av därefter anpassade höga böter också föreligger, samt i dylika fall de höga böterna kunna verka kraftigare än frihetsstraff, synes mindre vara att anmärka mot en sådan ändring, vilken icke torde komma att medföra höjning av böterna för mera normala fall.

**Förslaget till förordning om vissa ändringar i förordningen den 14 juni 1917
angående försäljning av rusdrycker.**

74 §.

Lagrådet hemställde under hänvisning till vad ovan anförts, att i 1 mom. andra stycket böter måtte upptagas före fängelse och straffarbete utgå ur straffskalan; att samma stycke måtte avfattas så, att därav framgår, att förutsättning för ådömande av iterationsstraff är att den brottslige till fullo undergått det förra straffet; samt att 31 § 2 mom. i förordningen angående tillverkning av brännvin icke måtte upptagas bland de lagrum, som uppräknas i 2 mom. av förevarande paragraf.

Justitierådet Molin:

I anslutning till vad jag ovan anført hemställer jag, att utöver de av lagrådet förordade ändringar ytterligare iakttages, att bötesminimum bestämmes i 1 mom. första stycket till 30 kronor och i andra stycket till nuvarande beloppet, 50 kronor, samt att tredje stycket utgår.

Regeringsrådet Ernberg och justitierådet Appelberg:

Förslaget innebär i jämförelse med nuvarande stadgande bland annat, att straffskalan mellan 30 och 100 kronors böter blir tillämplig endast då synnerligen mildrande omständigheter föreligga. En olovlig försäljning av öl eller vin, som ju i regel är att betrakta allena som överträdelse av ordningsföreskrift, skulle således, om ej synnerligen mildrande omständigheter föreligga, komma att straffas med minst 100 kronors böter. En sådan tolkning av bestämmelsen

i fråga, att synnerligen mildrande omständigheter skulle anses vara för handen endast på grund av förseelsens beskaffenhet att vara öl- eller vinförsäljning, torde knappast kunna försvaras. Den straffskärpning, som vidtagits i fråga om dessa jämförelsevis obetydliga förseelser, har näppeligen varit avsedd. Framhållas må även, att straffet för olovlig tillverkning av maltdrycker, om den ej skett yrkesmässigt eller eljest i större omfattning, kan gå ned till 10 kronors böter. Med hänsyn till det anförda hemställes, att tredje stycket erhåller sådan avfattning, att straffet må kunna nedsättas såväl i fall av olovlig försäljning av öl eller vin som ock när eljest omständigheterna äro synnerligen mildrande. Anses dylik speciell bestämmelse om öl- och vinförsäljning icke böra ifrågakomma, torde, på sätt justitierådet Molin anmärkt, särskilda skalor för synnerligen mildrande omständigheter icke böra utbrytas ur de normala straffskalorna.

Det synes vidare, såsom justitierådet Molin i annat sammanhang erinrat, oegentligt, att det i tredje styckets sista led givna stadgandet om nedsättning av straffet vid synnerligen mildrande omständigheter hänföres även till de i andra stycket upptagna fall, då olovlig försäljning bedrivs i större omfattning eller yrkesmässigt. Nämda stadgande bör gälla endast iterationsfallen.

82 §.

Regeringsrådet *Ernberg* och justitierådet *Appelberg*:

Det är ej full tydligt, huruvida i överensstämmelse med konstruktionen av 74 § i förslaget bestämmelsen i 1 mom. av förevarande paragraf om nedsättning av straffet i händelse av synnerligen mildrande omständigheter avser även det i andra punkten omnämnda kvalificerade fallet. Denna oklarhet torde böra undanröjas.

På grund härav och med hänvisning till vad beträffande nyssberörda paragraf anmärkts hemställes, att bestämmelser om straffnedsättning i händelse av synnerligen mildrande omständigheter givas i ett särskilt stycke; att straffnedsättningen hänföres, utom till det i första punkten omnämnda fallet, till andra punkten allenast såvitt angår iterationsfallen; samt att bötesminimum vid förekomsten av synnerligen mildrande omständigheter bestämmes i förra fallet till 10 kronor och i det senare till 50 kronor.

Justitierådet *Molin*:

I anslutning till vad förut anförts hemställes, att bötesminimum be-

Bihang till riksdagens protokoll 1921. 1 saml. 306 häft. (Nr 360). 13

stämnes i 1 mom. första punkten till 10 kronor och i andra punkten antingen till nuvarande belopp 50 kronor eller, såsom förslaget påtagligen åsyftat för det fall att omständigheterna äro synnerligen mildrande, även här till 10 kronor, samt att tredje punkten utgår.

Justitierådet *Berglöf*:

Någon anledning att skärpa straffskalorna för de förseelser, som avses i 1 mom. av denna paragraf, synes ej föreligga. Desamma torde därför bära bibehållas oförändrade. En följd härav skulle bliva bortfallandet av den mildring av straffet för förseelse enligt andra punkten, som förslaget, måhända oavsiktligt, innebär.

87 §.

Lagrådet:

Om straffarbete icke upptages i 74 §, erfordras icke någon ändring i förevarande paragraf.

88 §.

Lagrådet hänvisade till vad ovan anförts i fråga om införande av straff för delaktighet.

90 §.

Lagrådet:

Med »partihandlare» i 2 mom. tredje punkten avses uppenbarligen endast partihandlare, varom i andra punkten sägs, icke sådan partihandlare, som nämnes i första punkten. Till undvikande av tvetydighet torde detta bära iakttagas vid avfattningen.

92 §.

Lagrådet hemställde, att i enlighet med vad ovan anförts bestämmelsen om polismans andel i böter m. m. måtte utgå.

Lagrådet:

Förutom vad sålunda anförts giver förslaget anledning till följande erinringar.

Därest mot vad ovan tillstyrkts straffarbete upptages i straffskalan i 74 § 1 mom. andra stycket, bör 34 § 5) omredigeras, när detta lagrum utgår från att straffarbete icke kan omedelbart åläggas enligt 74 §.

Enligt förslaget hänvisas i 77 § endast till 1 mom. i 74 §, icke till 2 mom. Detta torde få anses riktigt. Men därav lärer följa, att icke heller i 76 § bör hänvisas till 2 mom. av 74 §.

Sedan de särskilda författningarna rörande skattefri sprit och alkoholhaltiga preparat tillkommit, lärer 84 § sakna tillämplighet och böra utgå. Om paragrafen bibehålles, torde följdriktigheten fordra, att även denna paragraf upptages i de lagrum, som avse den s. k. generaliterationen.

Förslaget till förordning om vissa ändringar i förordningen den 11 oktober 1907 angående tillverkning av brännvin.

30 §.

Lagrådet:

Denna paragrafs 1 mom. torde vinna i tydlighet, om däri hänvisas till 2 § 1, 2 och 4 mom., som innehålla de här avsedda stadganden, enligt vilka brännvinstillverkning under vissa tider icke är tillåten.

Beträffande iterationsbestämmelserna hemställs, att 2 mom. andra stycket samt 3 mom. måtte avfattas i överensstämmelse med vad i detta avseende anmärkts vid 74 § försäljningsförordningen.

Regeringsrådet *Ernberg* och justitierådet *Appelberg:*

I enlighet med vad som erinrats vid 74 § försäljningsförordningen hemställs, att den i tredje stycket av 2 mom. stadgade strafflindringen icke måtte såvitt angår andra stycket erhålla tillämpning å brännvinstillverkning eller mäskeberedning i större omfattning.

Justitierådet *Molin:*

Jag hemställer, att bötesminimum bestämmes i första stycket av 2 mom. till etthundra kronor och i andra stycket till trehundra kronor samt att tredje stycket utgår.

31 §.

Lagrådet:

Beträffande de föreslagna iterationsbestämmelserna hänvisas till vad härom ovan uttalats.

Ej heller i övrigt synes tillräcklig anledning föreligga till ändring av nuvarande straffsats i 2 mom. av förevarande paragraf.

39 §.

Lagrådet:

I fråga om 1 mom. erinras om vad förut anförts angående straff för delaktighet. I allt fall torde förbrytelse, varom sägs i 31 §, ej böra här upptagas. Beträffande förseelse, som avses i dess 1 mom., skulle stadgandet icke stå i god överensstämmelse med stadgandet i 2 mom. av förevarande paragraf. Och den förseelse, som omnämnes i 31 § 2 mom., är av sådan beskaffenhet, att det icke lärer föreligga tillräcklig anledning att straffa delaktighet däri.

46 §.

Lagrådet hänvisade till vad ovan sagts beträffande polismans andel i böter m. m.

Förslaget till förordning om vissa ändringar i förordningen den 1 juli 1918 angående handel med skattefri sprit.

22 och 23 §§.

Lagrådet hemställde, under hänvisning till vad förut anförts, att ur 2 mom. i en var av förevarande paragrafer måtte uteslutas hänvisningen till 31 § 2 mom. i förordningen angående tillverkning av brännvin, samt att iterationsbeskrivningen måtte avfattas i enlighet med vad i motsvarande avseende erinrats vid förut berörda författningar.

30 §.

Lagrådet:

I fråga om 1 mom. hänvisas till vad ovan anförts angående straff för delaktighet. I allt fall bör, med hänsyn till innehållet i 2 mom., delaktighet i försäljning, som sker vid handhavande av detaljhandel, ej inbegripas under stadgandet i 1 mom.

32 §.

Lagrådet hänvisade till vad ovan sagts beträffande polismans andel i böter m. m.

**Förslaget till förordning om vissa ändringar i förordningen den 1 juli 1918
angående vissa alkoholhaltiga preparat.**

11 §.

Lagrådet hemställde, att ändringar, motsvarande dem som förordats beträffande 22 och 23 §§ i förordningen angående handel med skattefri sprit, måtte här vidtagas.

16 §.

Lagrådet erinrade, under hänvisning till vad förut yttrats angående straff för delaktighet, att ett eventuellt uteslutande av bestämmelse därom icke i och för sig betingade bibehållande av förevarande paragraf i dess nuvarande lydelse.

18 §.

Lagrådet hänvisade i fråga om polismans andel i böter m. m. till vad ovan därom sagts.

Förslaget till förordning angående rusdryckers förverkande i vissa fall.

Justitieråden Berglöf och Appelberg:

Bestämmelserna i 2—7 §§ av förslaget innebära, att förverkande av rusdrycker kan inträda utan att deras innehavare gjort sig skyldig till straffbart förfarande och utan att domstol dömt till förverkande. Härutinnan avviker förslaget från den ståndpunkt vår rätt i allmänhet intager i dylika frågor. Såvitt angår de i första och tredje styckena av 2 § omnämnda beslagsfallen synas dock avgörande betänkligheter mot den föreslagna anordningen i och för sig icke föreligga. Förekomsten av sådana omständigheter, som där förutsättas, innefattar nämligen så stark bevisning om att vederbörande åtminstone tagit efterföljande obehörig befattning med olovligen tillverkade, renaturerade eller hit införda varor, att även om straff i egentlig mening ej anses kunna utkrävas, det må anses försvarligt att stadga förverkande av varan såsom påföljd därav. Det föreslagna förfarandet för handläggning av ifrågavarande ärenden torde ock av praktiska hänsyn kunna godtagas.

Annorlunda ställer sig saken med avseende å beslag enligt andra stycket av 2 §. Här är fråga om bland annat varor, med vilka förut begåtts endast en måhända lindrig överträdelse av ransoneringsföreskrif-

terna. Också förutsätter i detta fall förslaget, att det skall finnas grundad anledning antaga, att ytterligare obehöriga förfoganden med avseende å varorna tillämnas. Bortsett från att väl även här bör fordras, att detta skall vara uppenbart, synes böra anmärkas, att de omständigheter, som i förevarande hänseende komma i betraktande, äro av den obestämmda beskaffenhet, att de ej lämpligen kunna användas såsom underlag för ett beslagsförfarande, vid vilket domstol ej medverkar. Förslaget i denna del synes således ej kunna godtagas.

Frånsett vad nu anmärkts yppa sig betänkligheter mot ifrågasatt varande stadganden ur annan synpunkt. Under de angivna förutsättningarna skola rusdrycker, som »påträffas», kunna beslagläggas. I vilka lokaliteter eller överhuvud i vilken utsträckning efterforskning av rusdrycker för deras beslagläggande må företagas, därom nämnes intet i förslaget. Möjligen utgår detta från att härom skola gälla de vanliga reglerna om rätt till husrannsakan. Men förslaget kan ock giva anledning till den tolkning, att dess bestämmelser skulle medföra en vidsträcktare rätt i detta avseende. Oavsett vilken tolkning är den rätta, synes med hänsyn till den i denna viktiga fråga förefintliga oklarheten förslaget i dess nuvarande skick omöjligen kunna godtagas.

Okränkt hemfrid torde väl få räknas som en av den oförvitlige medborgarens förnämsta rättigheter. Vid varje lagstiftningsåtgärd, som berör detta ömtåliga ämne, måste man därför gå fram med största varsamhet. Detta är så mycket mera nödigt, som allmängiltiga positiva lagbud å området saknas i vår rätt. Utom bestämmelserna i 16 § 7 och 8 mom. i promulgationslagen till strafflagen finnas allenast vissa i spridda författningar och för särskilda fall givna stadganden i ämnet. Allmänna stadganden härom innehölls i det förslag till lag angående polisundersökning i brottmål samt häktning m. m., som nästlidet år var föremål för lagrådets granskning, men vilket hittills ej föränlett framställning till riksdagen. I detta förslag hade gränserna för rätten att i och för upptäckande av brott företaga husrannsakan dragits synnerligen snävt; den tilläts för sådant fall i stort sett allenast i lokaler, som kunna betecknas såsom offentliga. För det fall att misstanke föreläge om begånget brott, varå straffarbete eller fängelse kunde följa, vidgades denna gräns till att kunna omfatta även hem i egentlig mening.

I stort sett torde berörda förslag återgiva hos oss rådande rättsuppfattning i ämnet. Rätten till husrannsakan lärer alltså vara knuten vid förutsättningen att straffbar gärning av viss svårare beskaffenhet är

begången. Förevarande förslag riktar sig enbart mot innehavet av rusdrycker i vissa fall, även om innehavet ej är straffbart. Det saknas sålunda direkta anknytningspunkter till nyssnämnda regler om husrannsakan. Med hänsyn till förevarande förslags avfattning och läggning ligger därför nära till hands att antaga dess mening vara, att om misstanke föreligger mot någon att han innehar rusdrycker under sådana omständigheter, att beslag enligt förslaget kan ske, husrannsakan må hos honom företagas. Skulle förslagets innebörd vara sådan, går det samma otvivelaktigt betydligt längre än som är överensstämmande med den allmänna rättsuppfattningen. I alla händelser torde, på grund av ovisshet om bestämmelsernas rätta innebörd, myndigheterna ofta bliva försatta i villrådighet och måhända förledas till missgrepp. Det ligger ock nära till hands att befara, att förslaget, om det genomfördes, skulle i det ovisa nitets tjänst och under rådande brist på positiva lagbud kunna utnyttjas till ett betänkligt utsuddande av gränserna för husrannsakningsrätten. Åt de nu anförda betänkligheterna måste tillmätas så mycket större vikt, som efterforskandet av de varor, vilka äro i fråga, måste för att bliva effektivt ofta ske just i hemmen och deras gömmor.

Med hänsyn till det anförda kan framläggande av förslaget såvitt angår de i 2—7 §§ upptagna bestämmelserna icke tillstyrkas med mindre detsamma fullständigas med noggranna och väl avvägda stadganden om rätten att för efterforskande av rusdrycker i där omförmälda fall anställa husrannsakan.

Regeringsrådet *Ernberg*:

Den här föreslagna lagstiftningen avser införande å förevarande område av en beslags- och konfiskationsrätt i synnerligen vidsträckt omfattning. Beslag av rusdrycker eller rusgivande ersättningsmedel skulle således kunna äga rum icke blott i sådana fall, då ägaren eller innehavaren av dylik vara på vissa grunder kan antagas hava gjort sig skyldig till olovlig tillverkning, försäljning eller införsel därav eller delaktighet i någon form i sådan förbrytelse, ehuru på grund av bristande bevisning straffansvar icke kan utkrävas, utan även i viss omfattning i fall, då något straffbart förfarande från ägarens eller innehavarens sida icke i och för sig kan anses föreligga. Varan skulle således kunna anses förverkad även under förhållanden, då en kriminalisering av innehavarens befattning med varan icke ansetts kunna ifrågakomma.

Införande av de sålunda föreslagna lagbestämmelserna i vår rätt innebär en betydande avvikelse från hos oss i allmänhet gällande prin-

ciper. Förslaget är därför, principiellt sett, ägnat att ingiva starka betänkligheter. Förnekas kan emellertid icke, att på grund av den omfattning och de former, den olovliga rusdryckshanteringen fleststädes tagit, sådana olägenheter härutinnan visat sig, att särskilda, extraordinära åtgärder måste anses påkallade. Klart är nämligen, att effektiviteten av den lagstiftning, som å förevarande område införts, i hög grad äventyras, om icke medel sättas myndigheterna i händer att på ett verkligt sätt inskrida mot den olagliga hanteringen. Och att en utsträckt beslagsrätt bör kunna verka i sådan riktning, synes oförtydligt.

Av synnerlig vikt är emellertid, att den ifrågavarande beslagsrätten på sådant sätt begränsas, att därigenom icke öppnas möjlighet till alltför långt gående ingripanden från myndigheternas sida i den enskildes hemliv eller honom tillkommande rätt i övrigt att så länge icke påvisbar förbrytelse föreligger fritt förfoga över vad av honom innehaves. Detta är särskilt av betydelse därför, att några allmänt gällande regler om beslag och husrannsakan icke enligt svensk lag finnas utan meddelats allenast i spridda författningar för speciella fall med särskilda regler för varje fall. Och det låter sig svårigen göra att endast med ledning av för andra fall gällande bestämmelser eller praxis uppdraga tillräckligt klara och bestämda gränser för ifrågavarande befogenhet å nu förevarande område.

Det nu föreliggande förslaget kan icke sägas hava på tillfredsställande sätt löst ifrågavarande synnerligen ömtåliga och grannliga spörsmål. De förutsättningar, varunder beslagsrätten enligt förslaget skulle få komma till användning, hänföra sig, fränsett det i 1 § upptagna fallet, huvudsakligen till omständigheter, som röra sig om själva varans beskaffenhet samt innehavarens vilja eller förmåga att giva tillfredsställande förklaring över åtkomsten m. m. dylikt, därav den beslagtagande myndigheten har att draga sina slutsatser angående föregående olovlig tillverkning, införsel eller överlåtelse m. m., men binda icke nämnda befogenhet vid vissa lokaler eller förvaringsrum eller överhuvud vid några dylika påtagliga eller lätt konstaterbara yttre förhållanden. Väl må det anses nödvändigt och riktigt, att ifrågavarande bestämmelser gives sådan avfattning, att desamma kunna med smidighet efter sig företeende förhållanden tillämpas. Men å andra sidan synes vid en dylik lagstiftning nödvändigt att till skydd för den enskildes hemfrid beslagsrätten omgärdas med klara och tydliga bestämmelser, ägnade att förekomma missbruk. Då förslaget härutinnan inskränker sig allenast till stadganden, att rusdrycker eller därmed likställda ersättningsmedel kunna tagas i beslag, då de under angivna förhållan-

den »påträffas», kan därmed ingalunda anses å ett så viktigt område tillbörligen sørjt för rättssäkerheten. De myndigheter, som skola hava att tillämpa lagen, komma ock säkerligen därigenom ofta att försättas i villrådighet och svårigheter och måhända förledas till misstag, ägnade att sätta hela förfarandet i misskredit, till men för det syfte, man genom den föreslagna lagstiftningen vill vinna. Och att på ett så grannliga område endast försöksvis införa en lagstiftning av ifrågasvarande art synes icke böra ifrågakomma. Detta förefaller ock desto mindre vara lämpligt som i det förslag till lag angående polisundersökning i brottmål samt häktning m. m., som nyligen varit föremål för lagrådets granskning, jämväl upptagits noggranna regler angående husrannsakan och beslag m. m. samt de villkor och former, varunder sådan åtgärd må företagas. En närmare utformning av de bestämmelser, som i nämnda hänseenden böra å nu förevarande område meddelas, kan emellertid svårligen allenast på grundval av den nu föreliggande utredningen verkställas.

För min del anser jag därför, att förevarande förslag icke bör läggas till grund för lagstiftning i ämnet, med mindre detsamma i nu berörda hänseende underkastas omarbetning.

I övrigt anser jag mig böra redan i detta sammanhang erinra, att enligt min mening vid en dylik omarbetning även följande bör iakttagas.

Enligt förslaget skulle rusdrycker och rusgivande ersättningsmedel, fränsett det i 1 § avsedda fallet, tagas i beslag och vara förbrutna 1:o) då det finnes vara uppenbart, att desamma olovligen tillverkats eller att med dem obehörigen vidtagits åtgärd i syfte att avskilja denatureringsmedlet eller försvaga denatureringen, 2:o) då de uppenbarligen varit föremål för olovlig överlåtelse eller innehavaren icke kan tillfredsställande förklara åtkomsten till desamma, och grundad anledning finnes till antagande, att varan är avsedd att i befintligt eller förarbetat skick olovligen avyttras, och 3:o) då varan uppenbarligen till riket olovligen införts samt den, hos vilken varan påträffas, insett eller bort inse, att densamma olovligen införts.

Vad angår de under 2:o) och 3:o) omförmälda fallen, har enligt förslaget gjorts till villkor för beslag, att rusdryckerna påträffas under sådana omständigheter, som göra ägaren eller innehavaren misstänkt för att med desamma hava tagit olovlig befattning eller därtill vidtagit förberedelser. Någon motsvarighet härtill förekommer icke i fråga om det under 1:o) angivna fallet. Antagligen beror detta därav, att man under det där åsyftade stadgandet velat inbegripa även de fall, då ägaren eller innehavaren ej anträffas. Vål må det kunna antagas, att

Bihang till riksdagens protokoll 1921. 1 saml. 306 häft. (Nr 360.) 14

den, hos vilken rusdrycker, som uppenbarligen olovligen tillverkats, påträffas, i de allra flesta fall också insett eller bort inse, att så varit fallet, och att sålunda även denna förutsättning som regel i verkligheten även här måste anses föreligga. Fall kunna emellertid tänkas förekomma, då så ej är förhållandet, såsom ifall innehavaren i god tro inköpt varan under falska etiketter eller eljest efter vilseledande uppgifter från säljarens sida. Att utsträcka beslagsrätten även till sådana fall torde knappast kunna anses nödvändigt. Och om än en begränsning i berörda hänseende icke kan sägas hava någon större praktisk räckvidd, skulle dock, ifall en sådan begränsning göres, den föreslagna lagstiftningen te sig mera följdriktig än enligt förslaget är fallet. Försåvitt beslaget riktas mot viss person, torde därför även för det under 1:o) här ovan avsedda fall böra såsom villkor för beslag stadgas, att innehavaren insett eller bort inse, att varan olovligen tillverkats eller obehörigen renaturerats.

En annan sak är, att beslag må komma till användning i sådana fall, då rusdrycker, som uppenbarligen olovligen tillverkats eller obehörigen renaturerats, påträffas utan att någon ägare eller innehavare till desamma kan anträffas.

Vad särskilt beträffar det ovan under 2:o) upptagna fallet, synes det kunna starkt ifrågasättas, huruvida beslag bör under där angivna förutsättningar få äga rum. De där åsyftade bestämmelserna, vilka huvudsakligen rikta sig mot olovlig försäljning eller överlåtelse av lagligen tillverkade rusdrycker och således närmast avse att motverka överträdelse av gällande ransoneringsbestämmelser, äro nämligen av den svävande och obestämda karaktär, att vid tillämpning därav misstag lätt kunna begås. Övervägande skäl synas därför tala för deras uteslutande ur förslaget.

Enligt förslaget skulle frågan om enligt 2 § beslagtagna dryckers förverkande icke komma under domstols prövning i annat fall än då ägaren till varan eller den, som vid dess påträffande innehaft densamma, inom viss tid efter erhållen del av beslutet om beslaget hos beslagsmyndigheten mot beslaget anmäler missnöje, varemot i annat fall beslaget skulle stå fast och varan anses förbruten. Det sålunda föreslagna förfarandet kan väl medföra vissa fördelar, i ty att det åsyftade resultatet därigenom säkerligen i många fall kan vinnas på ett enkelt och snabbt sätt utan att vederbörande behöver inkallas för domstol. Ifrågasättas kan emellertid, om, trots nämnda fördelar, å förevarande inom kriminalprocessen fallande område, ett dylikt tillvägagångssätt kan anses lämpligt eller tillrådligt. Är beslagsåtgärden riktad mot

viss person, torde det vara riktigare och bättre, att fullt ljus sprides över saken och att han får inför domstol svara för sina handlingar än att möjlighet beredes honom att genom att hålla sig undan eller underlåta anmäla missnöje undslippa allenast med att i all tysthet gå varan förlustig. Möjligheten härav kan säkerligen i många fall komma att icke så litet förringa de eljest påräkneliga verkningarna av beslaget, enär den skyldige antagligen under sådan förutsättning ofta nog mindre kommer att draga sig för att fortsätta med den olovliga trafiken, om än på ett mera fördolt sätt, än han skulle göra, ifall saken droges inför domstols prövning. Ej sällan torde ock domstolsförhandlingen leda till upptäckande och åtalande av sådana brott mot rusdrycksförfattningarna, som eljest bliva obeivrade. Är åter den, mot vilken beslaget riktats, i själva verket utan all skuld, kan det svårigen betraktas annat än såsom en fördel, att saken blir fullt utredd inför domstol. Skulle han allenast för undvikande av en obehaglig rättegång föredraga att låta saken hava sin gång och underlåta att anmäla missnöje mot beslagsåtgärden, är därmed i själva verket intet vunnet, då ju i det förutsatta fallet en fullt laglydig medborgare blivit utsatt för en åtgärd, som i viss mån stämplar honom som lagbrytare. Den tidsförlust för avgörande av frågan om beslagets bestånd, som skulle uppstå i följd av domstolsförhandlingen, kan icke vare sig i ena eller andra fallet spela någon avgörande roll.

Så snart beslaget riktas mot viss person — således då ägaren eller innehavaren är anträffbar — bör därför enligt min mening varan anses förverkad först efter det domstol på därom av vederbörande åklagare framställt yrkande bifallit detsamma.

Detta utesluter icke, att i fall, då ägaren eller innehavaren ej kan anträffas, ett förfarande, i huvudsak så ordnat som i förslaget för sådant fall är stadgat, kan komma till användning.

Justitierådet *Molin*:

Enligt förevarande förslag skola rusdrycker och rusgivande ersättningsmedel för sådana drycker beslagtagnas och vara förbrutna i följande fall: 1) om det är uppenbart, att desamma olovligen tillverkats eller att med dem obehörigen vidtagits renatureringsåtgärd; 2) om de uppenbarligen varit föremål för olovlig överlåtelse eller innehavaren icke kan tillfredsställande förklara sin åtkomst samt grundad anledning finnes att antaga, att varan är avsedd att olovligen föryttras; och 3) om de uppenbarligen olovligen införts till riket samt den, hos vilken de påträffas, insett eller bort inse, att de olovligen in-

förts. Det torde vara av intresse att undersöka, vilken den rationella grunden kan vara till de sålunda föreslagna konfiskationsbestämmelserna. I det första fallet kan åtgärden möjligen förklaras därmed, att varans egen så att säga lagstridiga beskaffenhet ansetts utgöra tillräcklig grund för dess beslagtagnande. Men i de båda andra fallen, som även avse i den lovliga handeln förekommande drycker, kan saken uppenbarligen icke förklaras på detta sätt. I dessa fall synes förklaringen till konfiskationsbestämmelserna icke gärna kunna vara annan än den, att innehavaren gjort sig skyldig till ett förfarande, vilket betraktas såsom brottsligt, eller åtminstone vidtagit förberedelser till sådant förfarande. Detta torde tydligt framgå därav, att i dessa fall vissa subjektiva förutsättningar äro uppställda. Men det torde kunna ifrågasättas, huruvida icke betraktelsesättet i själva verket varit detsamma beträffande fallet 1). Man har säkerligen icke här avsett att träffa sådana fall, då det visserligen objektivt sett är klart, att varan olovligen tillverkats eller renaturerats, men innehavaren varken insett eller bort inse, att så är förhållandet. Samtliga bestämmelserna torde därför kunna antagas vila å samma grund; och synes — i motsats mot vad kontrollstyrelsen uttalat — den föreslagna lagstiftningen, rätt förstådd, innebära, att innehavet av rusdrycker under angivna förutsättningar belagts med straff. Straffet består i konfiskation av varan jämte kärl och emballage. Under sådana omständigheter synes med fog kunna ifrågasättas, huruvida tillräcklig anledning föreligger att i lagstiftningen införa ett från vanligt förfarande så avvikande tillvägagångssätt som detta lagförslag innebär; låt vara att den föreslagna proceduren, som i vissa fall slutar med vanligt rättegångsförfarande, i andra fall är enklare och lättare. Bestämmer man sig för att i de ovan angivna fallen verkligen betrakta innehavet såsom otillåtet och straffbart, synes det riktigast, att brottsligheten i det särskilda fallet konstateras genom åtal och dom i vanlig ordning. Genom att, på sätt förslaget innefattar, låta saken eventuellt avvecklas i tysthet gör man å ena sidan påföljden för den verkligt brottslige mindre kännbar än om man låter tilltala honom inför domstol, medan å andra sidan kan befaras, att ägaren till varan, även om beslag obehörigen ägt rum, hellre finner sig häri än han underkastar sig besväret och obehaget av en rättegång. Det kan icke undvikas, att det faller ett sken av godtycklighet över det föreslagna förfarandet.

Om innehavet icke blott betraktas som brott utan också behandlas på samma sätt som andra brott, lärer hela den föreslagna författningen — bortsett från 1 § — kunna ersättas med i de särskilda förordningarna

införda straffbud av innehåll, motsvarande ovannämnda tre fall med den modifikation, att den subjektiva förutsättningen i fallet 1) konstrueras på samma sätt som i fallet 3). Därförutom synes allenast en specialbestämmelse vara erforderlig, nämligen för den händelse, att sådan vara, som avses i fallet 1), påträffas utan att någon innehavare anträffas. För sådan händelse kunde stadgas, att beslaget skulle på visst sätt kungöras och varan vara förbruten utan domstolsförfarande, därest ingen innehavare anmälde sig inom viss tid (jämför t. ex. 10 § i förordningen om straff för olovlig varuutförsel m. m. den 3 mars 1916). Bestämmelsen i förslagets 4 § om rätt för polisman att taga gods i förvar i avbidan på beslag torde vara i lika mån behövlig vare sig åtal skall ske för tillverkning eller försäljning eller endast för innehav.

Mot en lagstiftning av sålunda antytt innehåll torde någon principiell anmärkning ej vara att göra. Återstår att undersöka, huruvida konfiskationsförfarandet, vare sig det iklädes den ena eller den andra formen, är ägnat att i någon avsevärd mån motverka den olaga sprithanteringen. Det förefaller knappast antagligt, att man härav skulle vinna det gagn man väntat. Detta är allra minst fallet, om saken icke blir en domstolsfråga. Men även om så sker, kan man svårligen antaga, att för dem, som idka olaga rusdryckshantering, risken att bli berövade varorna skulle innebära något särdeles avskräckande eller avhållande. Den praktiska betydelsen av att en del varor undandragas den otillbörliga konsumtionen lär väl icke heller vara synnerligen stor. För min del är jag därför benägen att se den största betydelsen av en lagstiftning av ifrågavarande art däri, att i åtskilliga fall, där åtal för olaga tillverkning, införsel eller försäljning tydligen icke blivit utan fog anställt men på grund av bristande bevisning icke kan bifallas, den tilltalade likväl icke skulle bli helt frikänd, enär beslag, som i samband med åtalet ägt rum, dock skulle kunna av domstolen fastställas. Men fråga är, om det kan vara tillrädligt att för ernående av denna fördel gå så långt som till ett kriminaliserande av innehavet, vilket lagförslaget, som sagt, i själva verket torde innebära. Jag tror, att den allmänna rättsuppfattningen skulle hava svårt att förlika sig med en dylik lagstiftning, även om straffpåföljden icke är annan än konfiskation. Dess tillämpning skulle säkerligen, på sätt av lagrådets övriga ledamöter närmare utförts, bli ganska vansklighet, och i synnerhet det under 2) här ovan berörda fallet kunde lätteligen giva anledning till obehörigt ingripande. Jag anser därför övervägande skäl tala för ett avstyrkande av detta lagförslag med undantag av stadgandet i 1 §, vilket, om det anses behövligt, kan, såsom kontrollstyrelsen föreslagit, insättas i 18 kap. 15 §

strafflagen. Men om ett behov verkligen skulle anses föreligga att ingripa mot den »brottsliga» varan, bör man enligt min tanke icke på detta lagstiftningsområde tillskapa ytterligare en säregenhet utan, på sätt ovan antytts, gå fram på kända vägar.

Lagrådet anmärkte slutligen beträffande förslaget detaljer, i den mån desamma ej förut berörts:

5 §.

Första stycket bör avfattas så, att därav tydligt framgår, att den handling, som skall vid delgivningen tillställas vederbörande, skall innehålla dels beslutet om beslaget och dels det föreläggande, som skall meddelas denne, samat att det föreskrivna intyget om delgivningen skall tecknas å nämnda handling.

6 §.

Här torde böra införas en uttrycklig bestämmelse därom att varan skall förklaras förbruten i händelse domstolen finner förutsättning för beslag enligt 2 § föreligga.

7 §.

I första stycket torde hänvisning böra göras även till 3 mom. i 90 § av rusdrycksförsäljningsförordningen.

Då det icke lär vara aysett, att de till andel i värdet av förbrutet gods berättigade skola tillsammans uppbära mera än högst 500 kronor, bör andra stycket undergå nödig omredigering.

Promulgationsbestämmelsen.

Förslaget synes böra kompletteras med föreskrift, att om beslag skett före den 1 juli 1922, de i författningen meddelade bestämmelserna skola fortfarande tillämpas med avseende å sådant beslag.

Ur protokollet:

Erik Ölander.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 6 maj 1921.*

Närvarande:

Statsministern VON SYDOW, ministern för utrikes ärendena greve WRANGEL,
statsråden ERICSSON, DAHLBERG, MURRAY, ELMQUIST, MALM, BERGQVIST,
HAMMARSKJÖLD, EKEBERG, HANSSON, BESKOW.

Efter gemensam beredning med chefen för justitiedepartementet anmälde chefen för finansdepartementet, statsrådet Beskow, lagrådets genom utdrag av protokollet över finansärenden den 28 februari 1921 inhämtade utlåtande över upprättade förslag till *dels* förordning om vissa ändringar i förordningen den 14 juni 1917 angående försäljning av rusdrycker, *dels* förordning om vissa ändringar i förordningen den 11 oktober 1907 angående tillverkning av brännvin, *dels* förordning om vissa ändringar i förordningen den 1 juli 1918 angående handel med skattefri sprit, *dels* förordning om vissa ändringar i förordningen den 1 juli 1918 angående vissa alkoholhaltiga preparat *och dels* förordning angående rusdryckers förverkande i vissa fall m. m.

Departementschefen anförde härvid:

De föreslagna ändringarna i vissa gällande förordningar.

Jag anhåller att först få beröra de ifrågasatta ändringarna i gällande förordningar angående försäljning av rusdrycker, tillverkning av brännvin, handel med skattefri sprit samt angående vissa alkoholhaltiga preparat. I dessa förordningar har genomgående föreslagits vissa ändringar, avseende *dels* skärpning av straffskalorna, *dels* utsträckning av iterationsbegreppet såsom kvalifikationsgrund, *dels* införande av straff för delaktighet *och dels* införande av bestämmelser om rätt för polisman i vissa fall till andel i böter m. m. Beträffande alla dessa frågor har lagrådet i sitt den 22 april 1921 avgivna utlåtande gjort vissa uttalanden. I den mån jag ej nu kommer att redogöra för dessa, tillåter jag mig hänvisa till lagrådets protokoll.

*Straff-
skalorna.*

Vad beträffar de i det till lagrådet remitterade förslaget upptagna straffskärpningarna, har lagrådet uttalat, att enligt dess uppfattning de redan gällande straffskalorna vore sådana, att de i stort sett ej avskure domstolarna från möjligheten att utmäta straff, som svarade mot svårheten av de begångna förbrytelseerna. Om fall kunde påvisas, där begångna förbrytelser bedömts alltför mildt, vore grunden att söka icke å lagstiftningens utan å lagtillämpningens område; och rättelser borde också sökas å detta område. Enligt lagrådets mening saknade det fog att i 74 § försäljningsförordningen intaga en så svår straffart som straffarbete, varjämte den straffskärpning, som låge däri, att för kvalificerade förbrytelser fängelse nämndes före böter, ansetts opåkallad. För övrigt har lagrådet icke framställt annan anmärkning mot straffskalorna, än att tillräcklig anledning icke syntes föreligga till ändring av nuvarande straffsats i 2 mom. av 31 § i tillverkningsförordningen. Därjämte hava enskilda ledamöter av lagrådet föreslagit vissa reduktioner i de ifrågasatta straffsatserna.

I likhet med t. f. chefen för finansdepartementet, som den 28 februari 1921 föredrog förevarande ärende i statsrådet, finner även jag det vara av allra största vikt, att domstolar och ordningsmakt få medel till sitt förfogande att med tillbörlig effektivitet vända sig emot den i hög grad samhällsskadliga hantering, som den nu föreslagna lagstiftningen avser att träffa. Flertalet föreslagna straffskärpningar utgöra också allenast konsekvenser av 1920 års riksdagsbeslut om ändring i 30 § tillverkningsförordningen, vilket innebär ett fastställande av en av föregående lagråd tillstyrkt straffskala. Jag anser mig därför icke kunna följa de förslag, som från enskilda ledamöter i lagrådet framställts angående ändringar i de tidigare ifrågasatta straffskalorna. Däremot finner jag mig böra tillstyrka vad lagrådets samtliga ledamöter hemställt beträffande straffarbete samt omkastningen av ordningsföljden mellan fängelse- och bötesstraffen i 74 § försäljningsförordningen. Även om de svåraste fallen av olaga brännvinsförsäljning ur nykterhetssynpunkt knappast kunna anses vara mindre farliga än tillverkningsbrotten, lära de senare enligt allmänna rättsmedvetandet påkalla en kraftigare reaktion än de förra. Förslaget har i enlighet härmed undergått omarbetning.

Vad beträffar straffskalorna i 31 § 2 mom. tillverkningsförordningen, är det tydligt, att innehav av brännvinstillverkningsapparat, som uppenbarligen av vederbörande avsetts att nyttjas för olaga tillverkning, ofta innebär en särdeles stark presumtion om verkligt försiggången olaga tillverkning. Ett ej alltför lågt maximum synes därför befogat. Då

dessutom minimum för mildrande omständigheter, 30 kronors böter, med nutida penningvärde måste anses tillräckligt lågt även för mycket lindriga fall, kar jag ej funnit skäl att frångå det remitterade förslaget i denna punkt.

Med avseende å frågan om straffskärpning för itererad förbrytelse har lagrådet anmärkt mot att enligt det remitterade förslaget sådan skall äga rum, därest någon förut fällt till straff för liknande brott, även om straffet icke undergått.

Iteration.

För min del anser jag övervägande skäl tala för ett vidhållande av förslagets ståndpunkt i förevarande avseende. Specialstraffrätten innehåller ju ofta undantag från eljest gällande allmänna regler, motiverade av rent praktiska skäl. Sålunda regleras exempelvis i 87 § rusdrycksförsäljningsförordningen straffet för fortsatt förbrytelse under tid, då den brottslige är ställd under tilltal, på ett helt annat sätt än som skett i allmänna strafflagen, för att härigenom skall uppnås en mera effektiv reaktion mot den som icke låter sig varnas av åtalet. Den nu föreslagna iterationsbestämmelsen har ett liknande syfte. Den varning, det genom lagakraftvunnet beslut ådömda straffet kan anses innebära, har ansetts motivera ett strängare bedömande av den som härefter ånyo begår förbrytelse av ifrågavarande slag.

Något tvingande skäl att härvid följa den allmänna strafflagens iterationsbegrepp har icke ansetts föreligga. Jag hemställer alltså, att förslaget på denna punkt bibehålles oförändrat.

Lagrådet har i huvudsak godkänt principen att låta ur övriga rusdrycksförfattningar hämtade brottstyper i viss utsträckning i iterationsavseende äga samma betydelse som brott enligt samma författning. Lagrådet har emellertid ansett brott enligt brännvinstillverkningsförordningens 31 § 2 mom. icke böra utöva iterationsverkan av något slag.

Med hänsyn till vad ovan anförts rörande straffskalan vid ifrågavarande förbrytelse och då i förutsättningarna för tillämpning av lagrummet utöver själva innehavet av redskap ingår det subjektiva moment, att innehavaren skall hava avsett att nyttja detsamma för angivet brottsligt ändamål, samt att detta skall vara uppenbart, synes mig ifrågavarande förbrytelse vara av den art, att det är fullt berättigat att i iterationsavseende likställa densamma med övriga här ifrågakommande förbrytelser.

Delaktighet.

Lagrådet har ansett, att frågan om straff för delaktighet borde göras till föremål för förnyad utredning, i syfte att i författningarna måtte upptagas de särskilda fallen av delaktighet, som funnes böra föranleda straff och eventuellt varans förverkande. Ur motiveringen vill jag här endast framhålla, att enligt lagrådets mening köpare av rusdrycker icke borde straffas för delaktighet. I övrigt tillåter jag mig hänvisa till lagrådets protokoll.

De av lagrådet i förevarande avseende framställda önskemål hava föranlett omarbetning av bestämmelserna om delaktighet i samtliga förordningarna. Det har därvid uttryckligen uttalats i samtliga förslagen, att den, till vilken vara avyttrats, icke är på den grund förfallen till straff för delaktighet.

*Polismans
andel i böter
m. m.*

Vad det till lagrådet remitterade förslaget innehöll därom, att polisman i vissa fall skulle äga rätt till andel i böter och värdet av förbrutet gods, har av lagrådet avstyrkts, *dels* därför att synnerlig hänsyn borde tagas till den omständigheten, att polisman, som i visst mål gjort anspråk på dylik andel, torde vara jävig att vittna i målet, *dels* därför att tvister inför domstolen om rätt till bötesandel skulle kunna uppstå till men för ett gott samarbete.

Lagrådets anmärkningar i denna punkt synas beaktansvärda men torde icke behöva föranleda, att berörda i och för sig viktiga och enligt min uppfattning nyttiga bestämmelse helt och hållet strykes. Den senare av de omnämnda olägenheterna synes mig kunna botas därmed, att åklagarens andel å ena sidan samt polismannens, angivarens och beslagarens å den andra göras oberoende av varandra. Detta kan ske därigenom, att åklagarens andel i princip begränsas till en tredjedel, dock högst femhundra kronor. Den härigenom uppstående minskningen i vissa fall i åklagarens andel motväges därav, att hans andel kan uppgå ända till 500 kronor även i sådana fall, där polisman, angivare eller beslagare också erhålla andel — enligt det till lagrådet remitterade förslaget är andelen i dylika fall begränsad till 250 kronor. Vad den förra anmärkta olägenheten, nämligen hänsyn till jäv mot polisman, beträffar, så finner jag det uppenbart, att polisman, som vittnat, icke bör erhålla andel i böter m. m., och håller före, att detta bör direkt uttalas i förordningarna. Men vad angår en eventuell farhåga, att bevisning stundom ej skulle stå att uppbringa på den grund, att polisman gjorde anspråk på andel i böter, må framhållas, att åklagaren utan tvivel kan påkalla hörande av polisman såsom vittne och säkerligen

kommer att göra det, om så behöves. Därest polisman skulle fått taga viss del av åklagarens andel, hade man kunnat befara, att åklagaren i vissa fall skulle kunnat misstänkas för ett ekonomiskt intresse av att få polismannen hörd för att utesluta denne från andel. Enligt det av mig nu förordade förslaget har grunden för en dylik farhåga bortfallit.

Vid införandet, på sätt nu sagts, i de olika författningarna av bestämmelser, att polisman, som vittnat, ej äger rätt till andel i böter m. m., synes det ligga synnerligen nära till hands att i de övriga förevarande förordningarna införa den bestämmelse, som redan finnes i 46 § tillverkningsförordningen, att vissa närskylda personer m. fl. icke äga rätt till angivareandel. Detta har skett i det förslag, jag nu framlägger.

Beträffande vissa av de anmärkningar, som inom lagrådet framställt mot enskilda paragrafer i de olika förordningarna, har jag i det föregående uttalat mig. För vissa ändringar, som verkställt i anledning av övriga anmärkningar, skall jag nu redogöra. De rent redaktionella ändringarna torde icke erfordra någon särskild motivering.

*De särskilda
förordningarna.*

74 §.

I 74 § 1 mom. rusdrycksförsäljningsförordningen har i anledning av en utav tre ledamöter i lagrådet framställd anmärkning skett sådan omformulering, att straffet vid synnerligen förmildrande omständigheter icke avser andra i 1 mom. andra stycket omförmälda fall än det enkla iterationsfallet, alltså icke den händelse, att försäljningen sker i större omfattning eller yrkesmässigt.

*Rusdrycks-
försäljnings-
förord-
ningen.*

76 §.

En av lagrådet framhållen oegentlighet, att hänvisning i 76 § borde ske icke till 74 § i dess helhet utan endast till dess 1 mom., har iakttagits.

82 §.

82 § har omformulerats *dels* därutinnan att iterationsbestämmelsen bragts i överensstämmelse med vad som eljest i förevarande författningar gäller, *dels ock* därutinnan att straffskalan vid förmildrande omständigheter utformats i enlighet med de grunder, jag nyss angivit vid 74 §.

84 §.

84 §, som hade sin betydelse innan de särskilda författningarna om skattefri sprit och alkoholhaltiga preparat tillkommo, lärer, såsom lagrådet uttalat, böra utgå. Detta synes böra angivas i ingressen till förordningen.

87 §.

Då straffarbete strukits ur skalan i 74 §, är, såsom lagrådet påpekat, någon ändring i 87 § ej erforderlig.

90 §.

I anledning av lagrådets anmärkning har 90 § 2 mom. omformulerats, så att endast sådana partihandlare, som till avsalu bedriva rening av brännvin, samt detaljhandelsbolag i angivna fall bliva skyldiga att inköpa hembjudna rusdrycker.

30 §.

En beträffande 30 § 1 mom. brännvinstillverkningsförordningen av lagrådet förordad redaktionell ändring har verkstälts. Därjämte har, i överensstämmelse med tvänne lagrådsledamöters hemställan, och i anslutning till vad som skett i 74 och 82 §§ rusdrycksförsäljningsförordningen, skalan för synnerligen förmildrande omständigheter beträffande brott enligt andra stycket gjorts tillämplig endast för de enkla iterationsfallen.

39 §.

Delaktighetsbestämmelserna i 39 § hava avfattats i enlighet med de principer, jag förut angivit. Dessutom har, i anslutning till en anmärkning av lagrådet, delaktighet i förbrytelse, som avses i 31 §, icke gjorts straffbar.

Förordningarna om handel med skattefritt sprit samt om vissa alkoholhaltiga preparat.

De ändringar, som vidtagits i förslagen till ändringar i förordningarna om handel med skattefritt sprit samt om vissa alkoholhaltiga preparat äro, i den mån de ej äro av rent redaktionell art, att anse såsom följer av vad jag förut yttrat angående de genomgående principerna i samtliga ifrågavarande ändringsförslag.

Förslaget till förordning angående rusdryckers förverkande i vissa fall m. m.

Vad beträffar det till lagrådet remitterade förslaget till förordning angående rusdryckers förverkande i vissa fall m. m. hava lagrådets ledamöter icke samlat sig om något enhälligt yttrande.

Tvåne lagrådets ledamöter hava icke haft några väsentliga anmärkningar att framställa mot detta förslag i huvudsak. Däremot hava de uttalat farhågor, att förslaget skulle i det ovisa nitets tjänst och under rådande brist på positiva lagbud kunna utnyttjas till ett betänkligt utsuddande av gränserna för rätten till husrannsakan. Med hänsyn härtill kunde framläggande av 2—7 §§ i förslaget icke tillstyrkas, med mindre förslaget fullständigades med noggranna och väl avvägda stadganden om rätten att för efterforskande av rusdrycker i där omförmälda fall anställa husrannsakan.

En annan av lagrådets ledamöter har ej heller riktat några anmärkningar mot den bärande tanken i förslaget men har, under åberopande av i synnerhet bristen på bestämmelser om husrannsakan, anfört, att en närmare utformning av erforderliga bestämmelser svårigen kunde verkställas på grundvalen av den föreliggande utredningen. Förslaget borde därför icke läggas till grund för lagstiftning, med mindre det samma underkastades omarbetning.

En ledamot har slutligen funnit övervägande skäl tala för avstyrkande av förslaget utom beträffande dess 1 §. Mot ett konfiskationsförfarande av domstol i huvudsaklig överensstämmelse med förslagets grunder genom införande av bestämmelser i vederbörande särskilda författningar syntes visserligen ingen principiell anmärkning vara att göra, men det vore icke sannolikt, att fördelarna skulle bliva så stora som olägenheterna.

Särskilt mot andra stycket i 2 § hava för övrigt rests vissa invändningar, om vilkas närmare innehåll jag torde kunna hänvisa till lagrådets protokoll.

Såsom av de olika uttalandena inom lagrådet torde framgå, äro de mot förevarande förslag framställda anmärkningarna i huvudsak av mera praktisk än rent principiell innebörd, och jag finner dem icke vara av den art, att de böra föranleda, att förslaget ej nu förelägges riksdagen. *Departements-
chefen.*

Såsom jag redan förut anfört, anser jag det vara synnerligen angeläget att förfara med tillräcklig effektivitet mot den olagliga rusdryckshanteringen. Det nu ifrågavarande förslaget tror och hoppas jag skall, om det antages, hava en mycket god verkan i detta avseende. De befarade praktiska olägenheterna lära utan större svårighet kunna i huvudsak undanröjas.

I anledning av de framställda farhågorna för att förslaget skall

komma att föränleda olaga husrannsakingar, vill jag framhålla, att jag givetvis skulle finna det olyckligt, om förslaget skulle få en sådan följd. Jag måste emellertid med styrka betona, att tanken, att något sådant skulle kunna inträffa, varit helt och hållet främmande. Förslaget avser icke att i och för sig grunda någon rätt till husrannsakan. Den rätt till husrannsakan, som kan förefinnas, stödjer sig icke på denna författning. Husrannsakan må i själva verket äga rum endast vid sådant efterforskande av brott, som enligt gällande rätt kan föränleda till husrannsakan. Hade avsikten varit att genom den föreslagna författningen utsträcka husrannsakingens rätten, hade utan tvivel bestämmelser därom varit erforderliga. Ett stadgande i förordningen, att detsamma icke medger någon särskild rätt till husrannsakan, skulle däremot, vill det synas, ur lagteknisk synpunkt te sig skäligen överflödigt. Intagandet av en sådan bestämmelse torde väl ej heller av lagrådet hava avsetts. Under sådana förhållanden finner jag icke de framställda betänkligheterna i förevarande punkt böra föränleda ändring i förslaget. Jag är emellertid övertygad därom, att även utan en ändring vederbörande myndigheter skola veta att tillämpa den föreslagna förordningen i enlighet med dess mening och utan försök till en tolkning för vilken något verkligt fog ej finnes.

Enligt min uppfattning skulle det innebära en väsentlig minskning i den föreslagna förordningens värde, om rusdrycker, som avses i 2 § andra stycket, helt undantoges från beslagsförfarandet. Däremot synes mig den ändringen böra vidtagas, att, såsom två ledamöter i lagrådet ifrågasatt, man uppställer krav på att det skall vara uppenbart, att den olagligen överlätna varan är avsedd att vidare olovligen avyttras. Lagrådets nämnda båda ledamöter synas fästa huvudsaklig vikt vid att det här gäller ett förfarande, där domstol ej medverkar. Som emellertid domstols medverkan kan påkallas genom en så enkel åtgärd som blott en anmälan hos beslagsmyndigheten, synes mig detta skäl ej få vara avgörande, varför jag tillstyrker, att förslaget i detta avseende bibehålles med den av mig nyss angivna ändringen.

Detaljfrågor.

De av lagrådet beträffande vissa detaljbestämmelser framställda erinringar hava av mig iakttagits, dock med undantag för den anmärkning, som gäller 7 § andra stycket. Att rätten till det angivna beloppet 500 kronor där bibehållits i oförändrad form, sammanhänger med den princip, för vilken jag förut redogjort, beträffande polismans och åklagares andel i böter m. m. i allmänhet.

Härefter hemställde föredragande departementschefen, med åberopande av § 54 riksdagsordningen, att förberörda förslag till förordningar med de av honom föreslagna ändringarna måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Maj:t Konungen bifalla; och skulle proposition av den lydelse, bilaga . . . vid detta protokoll utvisar, avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Torsten Sam Ekberg.
